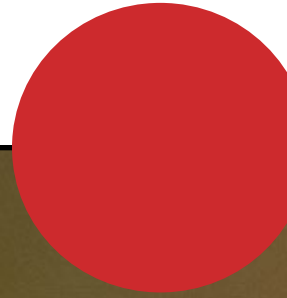

Naturkvalitetsplan 2020-24

En overordnet biodiversitetsstrategi
for Solrød Kommune

Borgmesterens Forord

Kære læser

I Solrød Kommune bor og lever vi tæt på naturen. Vores natur er afgørende for vores livskvalitet og sundhed. Naturen er et stort aktiv for Solrød Kommune og i Byrådet er vi stolte af, at Solrød Kommune på trods af kommunes lille størrelse, har store naturværdier.

Som både ejer og myndighed af en stor del naturen i Solrød Kommune har vi en helt særlig forpligtelse til at arbejde for en høj biodiversitet. Det gør vi ved at sikre, at de naturplejetiltag og andre naturindsatser, som vi sætter i værk, er fagligt velfunderede.

Derfor vedtog Byrådet i 2014 Naturkvalitetsplan 2014-18. Planen var første generation af en samlet naturstrategi med indsatser for naturen i Solrød Kommune. Med Naturkvalitetsplanen fik kommunen et solidt beslutningsgrundlag for prioritering af naturindsatsen i kommunen. Selvom vores første plan kun har haft få år til at virke, så ser vi positiv udvikling af naturen efter vores indsatser ved Trylleskoven og lagunen ved Staunings Ø.

Forbedringer af naturmæssige værdier tager ofte tid og kræver nogle gange indgreb, der ved første øjekast ser voldsomme ud. Det gælder fx rydningen af invasive arter, som rynket rose. Nogle gange skal naturen have lov at passe sig selv, men andre gange er det ændringer af plejen, fx slåningstidspunktet, der kan højne biodiversiteten.

Med vores nye Naturkvalitetsplan, går vi skridtet videre. Planen giver et indblik i, hvordan vi som kommune vil gøre flere aktive tiltag for at værne om naturen og øge biodiversiteten. Planen sætter rammerne for de kommende års arbejde med naturen i kommunen, og bygger oven på de indsatser, der allerede er gjort med vores Naturkvalitetsplan 2014-18.

Vi har i Solrød Kommune en stolt tradition for bæredygtig udvikling i tætte samarbejder med borgere og erhvervsliv. Derfor inviterer vi i denne plan, som vanligt til fælles indsatser for fremme af vores unikke naturområder og vores sjældne vilde arter.

Naturkvalitetsplanen har derfor et kapitel, som er udformet som et inspirationskatalog, som guider borgere og erhverv med lyst til at blive en aktiv medspiller i indsatsen for en rigere natur. Uanset om man er virksomhedsejer, boligforening, haveejer, landmand, skolebestyrelsesmedlem eller menighedsrådsmedlem, så er her grønne værktøjskasser, som guider til kvalificerede indsatser.

Vores vision er, at Solrød Kommune skal være det bedste sted at leve og bo. Vi glæder os derfor over mulighederne for at kunne skabe merværdi i Solrøds natur til gavn for såvel vores borgere, som vores vilde planter og dyr.

Jeg ønsker dig god læselyst!

Niels Hörup
Borgmester

Udgivet af:

Solrød Kommune

Teknik og Miljø

Solrød Center 1

2680 Solrød Strand

Udarbejdet af:

Rikke Milbak

Biologisk Rådgivning,

i samarbejde med

Solrød Kommune

Layout og sparring :

Habitats ApS

RIKKE MILBAK

Biologisk Rådgivning

www.rikkemilbak.dk

Indhold

1 Indledning	6	5.3 Erhvervs- og industriområder	74
1.1 Naturkvalitetsplanens formål og vision	6	5.4 Landejendomme	78
1.2 Kommunens vedtagne politiske mål	8	5.5 Skoler og Institutioner	82
1.3 De internationale og nationale rammer	10	5.6 Kirkens jorde	86
1.4 Lovgivning og internationale forpligtelser	12		
2 Vores mest sårbare og unikke natur	14	6 Kommunale forpligtelser og handleplan	90
2.1 Naturen og landskabet i Solrød Kommune historisk set	14	6.1 Kommunens ansvarsområder	90
2.2 Hvor er vores uerstattelige natur i dag?	15	6.2 Naturmyndighedens rolle	92
2.3 Hvor findes de sjældne og truede arter i Solrød Kommune?	22	6.3 Administrationsgrundlag på naturområdet	94
2.4 Her findes de sjældne og truede arter i Solrød Kommune	24	6.4 Fokus i kommunale planer, projekter og offentlige samarbejder	96
		6.5 Drift af kommunale arealer	98
3 Naturtilstand og kommunale indsatser	26	6.6 Handleplan med mål og økonomi	102
3.1 Kommunens egne undersøgelser af natur og truede arter	28	7 Litteratur- og lovhenviisninger	106
3.2 Supplerende oplysninger om natur og truede arter	31		
3.3 Indsatser i planperiode 2014-18, og hvordan er udviklingen?	34	8 Illustrationsliste	109
4 Nyt fokus for indsatser i 2020-24	44	Bilag 1	112
4.1 Målsætninger for naturområder	46		
4.2 Målsætninger for sjældne og truede arter	54	Bilag 2	114
4.3 Invasive arter	60		
5 Sammen om Solrøds Natur	64		
5.1 Private haver	66		
5.2 Byernes grønne fællesområder	70		

Trylleskoven

1 Indledning

1.1 Naturkvalitetsplanens formål og vision

Med sin nærhed til hovedstaden er stadig byudvikling og fortætning af eksisterende byområder en grundpræmis for Solrød Kommune. Både administration og politikerne i Solrød Kommune må foretage afvejninger mellem mange forskellige interesser.

For at styrke kommunens grundlag for varetagelsen af opgaverne på naturområdet vedtog Solrød Kommune den 18. august 2014 Naturkvalitetsplan 2014-18. Formålet med Naturkvalitetsplanen var at sikre et solidt beslutningsgrundlag for opgaver med potentiel indvirkning på kommunens beskyttede naturområder.

I Naturkvalitetsplan 2014-18^[1] udstak Byrådet retningslinjer for administrationen af kommunens natur. Det er fortsat disse retningslinjer, som er gældende for administrationens varetagelse af natursager. Naturkvalitetsplan 2020-24 vil ikke ændre kommunens administrationspraksis, men målrette denne yderligere.

Naturkvalitetsplan 2014-18 fokuserede primært på varetagelse af naturområder omfattet af beskyttelse jvf. naturbeskyttelseslovens^[2] § 3, og områder beliggende i de internationale naturbeskyttelsesområder.

1 <https://www.solrod.dk/media/960154/naturkvalitetsplan-2014-2018-samlet-redigeret-15-12-14.pdf>

2 Lov om naturbeskyttelse (Naturbeskyttelsesloven), LBK nr. 240 af 13/03/2019 med senere ændringer til forskriften (<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=207969>).

Biodiversitet

Biodiversitet eller biologisk mangfoldighed er et udtryk for variationen i den levende natur. Biologisk mangfoldighed betyder kort sagt mangfoldigheden af levende organismer i alle miljøer, både på land og i vand, samt de økologiske samspil, som organismene indgår i.

I Danmark findes ca. 35.000 arter af planter, svampe og dyr, som alle er tilpasset vidt forskellige levesteder

Naturkvalitetsplan 2020-24 inddrager mere detaljeret viden om forekomster af sjældne og truede arter, og på denne baggrund sættes der et nyt fokus på at varetage beskyttelse og målrette indsatser for levesteder for disse arter. Det er også et ekstra fokus, at planen skal inspirere og motivere til nye former for samarbejder om øget biodiversitet, både internt i kommunen og eksternt med nye aktørgrupper.

Naturkvalitetsplan 2020-24 skal beskrive strategier og prioritere konkrete indsatser, der kan være med til at forbedre og målrette den naturbevarende indsats i Solrød Kommune, så der opnås mere og rigere natur for pengene. Planen sætter altså rammerne for de kommende års arbejde med naturen i kommunen.

Det er Byrådets vision, at naturkvaliteten i de naturbeskyttede områder bevares og styrkes, og at biodiversiteten i hele Solrød Kommune øges.

Kommuneplanen, natur og Grønt Danmarkskort

Ifølge planloven skal kommunerne i kommuneplanerne udpege beliggenheden af områder med særlige naturbeskyttelsesinteresser herunder Natura 2000-områder og andre beskyttede naturområder samt økologiske forbindelser, potentielle naturområder og potentielle økologiske forbindelser.

De økologiske forbindelser er områder organiseret i et naturnetværk, som skal fungere som forbindelsesled mellem eksisterende naturområder og muliggøre vandring og spredning af arter af vilde dyr og planter. Kommuneplanens udpegninger skal bidrage til et sammenhængende Grønt Danmarkskort.

Kommuneplanen skal desuden indeholde retningslinjer for disse områder, samt en prioritering af byrådets indsats inden for disse områder.

1.2 Kommunens vedtagne politiske mål

Naturkvalitetsplan 2020-24 er Solrød Kommunes implementering af de mål og retningslinjer for natur, der er vedtaget i Kommuneplan 2017-29, og opstillet i Planstrategi 2020. Ifølge lov om planlægning³ skal kommuneplanen indeholde retningslinjer for, hvordan kommunen vil sikre bevaringsværdier og beskyttelsesinteresser i det åbne land.

Det fremgår af kommuneplanen at byrådets mål for natur er:

- At beskytte, styrke og pleje områder, der rummer væsentlige værdier knyttet til økologiske forbindelser for planter og dyr, samt lavbundsarealer i det åbne land.
- At forskønne og forstærke de naturoplevelser, som kommunen råder over.

Ved at forskønne og forstærke de naturoplevelser, som kommunen råder over, kan kommunen fastholdes som en attraktiv og rekreativ bosætningskommune. Retningslinjerne skal sikre, at disse værdier i det åbne land ikke forringes.

Som tillæg til mål og retningslinjer i den gældende kommuneplan, er der i Planstrategi 2020 opstillet følgende mål for biodiversiteten i forbindelse med implementering af Grønt Danmarkskort:

- Gennemføre fokuserede indsatser for biodiversitet i områder, der rummer væsentlige værdier knyttet til landskab, geologi, kulturhistorie og økologiske forbindelser for planter, dyr og lavbundsarealer i det åbne land.
- Sikre spredningsveje for planter og dyr gennem udlægning af økologiske forbindelser.
- Sikre og gerne øge areal og kvalitet af kommunens beskyttede naturområder.
- Sikre og gerne øge kommunens bestande af sårbare og sjældne arter.

3 Lov om planlægning (Planloven), LBK nr. 287 af 16/04/2018 med senere ændringer til forskriften (<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=200614>)

Fem fokuspunkter for Solrød Kommunes Naturkvalitetsplan 2020-24

Med Naturkvalitetsplan 2020-24 vil Solrød Kommune gennemføre de politisk vedtagne mål for natur og Grønt Danmarkskort med særlig vægt på disse fem fokusområder med tilhørende handlinger.

- **Vi vil værne om vores mest sårbare og unikke natur:** Det er ikke alle grønne områder, som er lige vigtige for biodiversiteten. Vores sjældne arter og mest værdifulde naturområder vil aldrig komme tilbage, hvis de først er forsvundet. Derfor vil Solrød Kommune prioritere kommunale indsatser der, hvor vi har vores mest naturrige og oprindelige landskaber.
- **Vi vil følge udviklingen i biodiversiteten:** Jo mere viden vi har om vores vilde arter og sårbare natur, jo bedre kan vi målrette vores indsatser og optimere den økonomi, som er forbundet med vores naturforvaltning. Solrød Kommune vil fortsat engagere specialister i monitorering af vores særlige natur. Gennem samarbejder med vores lokale grønne ildsjæle vil vi også engagere vores borgere i registreringsarbejdet.
- **Vi vil give plads til øget biodiversitet på kommunale arealer:** Solrød Kommune vil målrette driften af eksisterende naturområder med fokus på en større mangfoldighed af liv ved at fremme flere vilde blomster og værne om de gamle træer i vores vejkanter og grønne områder. Men vi vil også indtænke biodiversitet, mere vild og mindre styret/plejet natur, når vi udlægger nye områder til fx rekreative interesser og klimatilpasning.
- **Vi vil samarbejde med mange aktører om Solrøds natur:** Jo flere vi er om at gøre indsatser, jo større betydning har det for den lokale biodiversitet. Derfor vil Solrød Kommune invitere borgere, erhvervsliv, institutioner og organisationer til fælles indsatser for en rigere natur i vores kommune.
- **Vi vil inkludere biodiversitet i kommunens planer, strategier og politikker:** Når vi skaber forandring med planer, strategier, politikker og konkrete projekter vil vi indarbejde hensyn til biodiversitet gennem løsninger, som skaber bedre sammenhæng mellem naturområder.

Naturkvalitetsplan 2020-24 er udelukkende baseret på viden om naturforhold, og derfor skal indsatserne i nogle tilfælde vægtes mod andre interesser, fx kommunens fysiske planlægning. Planen skal også ses i sammenhæng med kommunens øvrige planlægning inden for naturområdet, Naturkvalitetsplan 2014-18, Natura 2000-planerne og Vandplanerne. Det er hensigten at revidere og opdatere Naturkvalitetsplanen hvert 4. år.

1.3 De internationale og nationale rammer

Danmark har ved verdenstopmødet i Rio i 1992 sammen med 189 andre lande og EU underskrevet FN's Biodiversitetskonvention, som har til formål at bevare den biologiske mangfoldighed, og fremme en bæredygtig udnyttelse af naturens ressourcer samt sikre en rimelig og retfærdig fordeling af udbyttet ved at udnytte genetiske ressourcer. Målene skal opfyldes ved at udvikle nationale strategier for bevarelse og bæredygtig udnyttelse af biologisk diversitet.

I 2015 har Danmark sammen med verdens lande vedtaget FN's 2030-dagsordenen for bæredygtig udvikling og de tilhørende 17 verdensmål^[4]. Der indgår målsætninger om at standse tilbagegangen for biodiversitet i verdensmålene 12, 14 og 15.

Tilbage i 2011 blev EU's biodiversitetsstrategi for 2020^[5] vedtaget. Strategien fastsatte rammer for EU's aktioner med henblik på at stoppe tabet af biodiversitet og forringelse af økosystemtjenestene i EU inden udgangen af 2020. Samtidig vedtog EU, at unionen ville intensivere bestræbelserne på at standse tabet af biodiversitet på globalt plan.

EU's mål for biodiversiteten i 2020 blev ikke nået. En ny EU-strategi for biodiversitet forventes at blive vedtaget i år. Parlamentet har fremlagt ønsker om, at den kommende EU-biodiversitetsstrategi skal sikre, at EU fører an, så mindst 30% af EU's områder er naturarealer, at ødelagte økosystemer genoprettes inden 2030, at biodiversitet inkluderes i alle EU-politikker og at mindst 10% af 2021-2027-budgettet øremærkes til tiltag, der skal forbedre biodiversiteten. Hvad der ender med at blive realiteten af ovenstående mål, er endnu usikkert, men det viser at beskyttelsen af klodens biodiversitet er kommet langt højere op på verdenssamfundets dagsorden end det hidtil har været tilfældet.

Grundlaget for den danske indsats for biodiversitet har sine rammer i den eksisterende lovgivning, særligt

Naturbeskyttelsesloven og Habitat- og fuglebeskyttelsesdirektivet fra EU. Rygraden i den danske nationale naturindsats er indsatserne i Natura 2000-områderne.

Natura 2000-områderne skal på tværs af EU-landegrænser tilsammen være med til at beskytte naturen ved at bevare specifikke naturtyper eller organismearter, der er sjældne, truede eller bare karakteristiske for EU.

4 <https://www.verdensmaalene.dk/sites/default/files/filarkiv/PDF/Danmarks%20handlingsplan%20for%20FN-verdensmaalene.pdf>

5 https://ec.europa.eu/environment/pubs/pdf/factsheets/biodiversity_2020/2020%20Biodiversity%20Factsheet_DA.pdf

Stregbredpande på bakkenellike

I 2014 udarbejdede den daværende regering Naturplan Danmark, som Danmarks første nationale biodiversitetsstrategi i henhold til biodiversitetskonventionen 2014-2020. I 2016 indgik den daværende regering aftale om Naturpakken, som skulle føre frem til en revideret national biodiversitetsstrategi. Dette blev dog ikke gennemført.

Den nuværende regering har sat som mål at prioritere indsatsen for at standse tilbagegangen i biodiversiteten, og

understøtte at mere af Danmarks vigtige natur plejes, så der skabes bedre vilkår for truede dyre- og plantearter. I år 2020 forventes regeringen at vedtage en ny biodiversitetspakke for Danmark.

Kommunerne spiller en central rolle i forhold til arbejdet med at nå de statslige biodiversitetsmål i kraft af deres ansvar for naturbeskyttelse og naturpleje og opgaven med at planlægge for det åbne land.

1.4 Lovgivning og internationale forpligtelser

Naturbeskyttelsesloven⁶⁾ beskytter i kraft af de generelle beskyttelsesbestemmelser i lovens § 3 en række naturtyper, hvis de opfylder et nærmere fastsat størrelseskrav. For heder, overdrev, enge, strandenge og moser er størrelseskravet, at disse enkeltvis eller i sammenhæng overstiger et areal på 2500 m², mens grænsen for søer og vandhuller er på 100 m².

Naturtypen mose og lignende er også beskyttede, selv om de ikke opfylder størrelseskravet på 2500 m², hvis de ligger i forbindelse med en beskyttet sø eller et beskyttet vandløb. § 3-områderne er kun beskyttet mod tilstandsændringer. I byzone kan der forekomme undtagelser vedrørende beskyttelsen.

---

6 Lov om naturbeskyttelse (Naturbeskyttelsesloven), LBK nr. 240 af 13/03/2019 med senere ændringer til forskriften (<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=207969>).

Skægmejse i tagrør

*Broen fra Jersie Strandpark
til Staunings Ø*

Habitat- og fuglebeskyttelsesdirektivet¹⁷⁾, som i Danmark er udmøntet i Habitatbekendtgørelsen, har til formål at beskytte naturtyper og arter, som er truede i Europa som helhed, og hvis bevarelse er i fællesskabets interesse. Tilsammen kaldes områderne for Natura 2000-områder eller internationale naturbeskyttelsesområder. I Solrød Kommune findes ét habitatområde (Ølsemagle Strand og Staunings Ø) samt ét fuglebeskyttelsesområde (Gammel Havdrup Mose).

Habitatområderne er både udpeget på baggrund af forekomst af særlige plante- og dyrearter samt specifikke naturtyper, mens fuglebeskyttelsesområderne er udpeget på baggrund af forekomst af specifikke fuglearter. Arter og naturtyper, som kan danne grundlag for udpegningsgrundlag af beskyttede områder, findes opført i tilknytning til direktiverne. De udpegede naturtyper og arter udgør områdernes såkaldte udpegningsgrundlag. Habitat- og fuglebeskyttelsesdirektivet er bl.a. implementeret i dansk lovgivning via naturbeskyttelses- og miljømålsloven samt habitatbekendtgørelsen.

Beskyttelsen af Natura 2000-områderne rækker videre end beskyttelsen af § 3-områderne. Aktiviteter og planer, der kan have en effekt på Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag, skal vurderes i forhold til, om de kan medføre en væsentlig forringelse af naturtypernes eller arternes bevaringsstatus. Dermed skal der tages hensyn

til disse områders udpegningsgrundlag i en lang række sagsafgørelser. Dette gælder også planer og projekter uden for Natura 2000-områderne.

Kommunen er forpligtet til at udføre eller facilitere en aktiv naturforbedrende indsats i de beskyttede områder for at opnå de målsætninger, der fastlægges i statslige indsatsplaner for Natura 2000-områderne. Tiltagene er beskrevet i de kommunale Natura 2000-handleplaner. På de private arealer er denne indsats baseret på frivillige aftaler i tæt samarbejde med grundejere, som kan søge tilskud til naturpleje hos Landbrugsstyrelsen.

Bilag IV, er et bilag til habitatdirektivet med en række plante- og dyrearter (de såkaldte bilag IV-arter), som kræver særlig beskyttelse. Disse arter er truede i Europa som helhed, og de er beskyttet, hvor end de forekommer, dvs. både udenfor og indenfor Natura 2000-områderne. Reglerne om beskyttelsen af disse arter medfører, at aktiviteter, der forringer arternes levevilkår, er forbudte. Aktiviteter, der kan tænkes at skade arterne, skal således vurderes i forhold til, hvilken effekt aktiviteten vil have for arternes fortsatte bevarelse.

7 <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=205996>

2 Vores mest sårbare og unikke natur

- **Vi vil værne om vores mest sårbare og unikke natur:**
Det er ikke alle grønne områder, som er lige vigtige for biodiversiteten. Vores sjældne arter og mest værdifulde naturområder vil aldrig komme tilbage, hvis de først er forsvundet. Derfor vil Solrød Kommune prioritere kommunale indsatser der, hvor vi har vores mest naturrige og oprindelige landskaber.

2.1 Naturen og landskabet i Solrød Kommune historisk set

Under den 100.000 år lange Weichsel-istid var Danmark gentagne gange dækket af massive ismasser. Vores nuværende landskabsformer er overvejende et produkt af de aflejringer og terrænændringer, der fandt sted under denne istid. Det småbakkede landskab vekslende med flade sletter afspejler isens og smeltevandets bevægelser. Ved kysten er landskabet dog primært præget af senere hændelser og aflejringer fra havet. Da istiden sluttede for ca. 11.000 år siden herskede tundralignende forhold i Danmark, og langsomt gennem flere tusinde år spredte en mangfoldighed af arter sig til landskaberne.

Indtil for 6000 år siden (yngre stenalder) var landskaberne næsten ikke påvirket af mennesket. Der var urskov med moser, søer og vandløb, og vilde dyr som elge, urokser, bisoner, vildsvin og ulve.

Stednavnet Ulvemose (nu Havdrup Stationsby), som kan spores tilbage til 1277, er et glimrende bevis på Solrøds vilde urskovsfortid. Også navnet "Solrød", som kommer af de to ord: sold (sump) og rød (rydning) henviser til at landskabet for ikke så mange år siden var domineret af en sumpet skov.

Våbenskjoldet

Solrød Kommunes byvåben forestiller ulvetænder og er inspireret af stednavnet WLUÆMOSÆ (det vil sige Ulvemose), som helt frem til 1897 stadig var navnet på det sted, hvor Havdrup Stationsby ligger i dag.

2.2 Hvor er vores uerstattelige natur i dag?

Størstedelen af Solrød Kommunes areal er dækket af moræneler, der giver god grobund for landbrugsmæssig anvendelse. Store dele af Solrød Kommunes areal er derfor under landbrugsmæssig udnyttelse eller er dækket af bebyggelse og infrastruktur. Af samme grund er naturen i Solrød Kommune koncentreret i få større områder, hvor intensiv landbrugsdrift eller udstykning til byggeri ikke har fundet sted.

Den uerstattelige natur i Solrød Kommune findes der, hvor vi har vores mest autentiske og uberørte landskaber. En tommelfingerregel siger, at jo længere tid et naturområde har været uden egentlig drift, jo mere værdifuldt er det som levested. Derfor er strandoverdrevet, mosen, stendiget, den gamle skov, og det ældgamle træ i allerhøjeste kurs som levesteder.

Hvis sammenhængen mellem disse naturområder forsvinder, eller brugen af områderne ændres væsentligt kan det være forhold, som medvirker til at kvaliteten af levestederne daler. Det kan helt konkret betyde et farvel til sjældne og karismatiske arter som markfirben og nikkende kobjælde. Og når de først er forsvundet, så kan der gå meget lang tid, før de kommer igen. Hvis de overhovedet kommer tilbage. Det er langt fra sikkert. Derfor har kommunen et særligt fokus på netop disse uerstattelige naturområder.

Naturen og friluftslivet

Rigtig mange mennesker bruger naturen i deres fritid. Vandre-, cykel- og rideture, en tur på stranden eller en tur i skoven eller til jagt. Det er sundt både for det fysiske og mentale helbred. At passe på naturen og dyrke friluftslivet er i de fleste tilfælde ikke hinandens modsætninger, men der kan være situationer, hvor det er vigtigt at tilpasse friluftslivsudøvelses udfoldelser. Det kan fx være i fuglenes ynglesæson eller områder med sjældne plantearter.

National ansvarsart

Nikkende kobjælde er national ansvarsart. I Danmark regnes en art som national ansvarsart, når det vurderes, at mindst 20% af Jordens samlede bestand på et eller andet tidspunkt opholder sig i landet, eller hvis arten globalt betragtes som sjælden.

Trylleskoven ved Karlstrup Strandvej i den nordøstlige del af Solrød Kommune

er et fredet område med en gammel fyrretræsplantage, lynghede og strandoverdrev. Den kommunalt ejede plantage er etableret for mere end 100 år siden på Jernen, som dengang var et uopdyrkbart område domineret af hedelyng langs kysten af Køge Bugt. På grund af de sandede jordbundsforhold har skovdriften aldrig været rentabel, og området rummer i dag en fortryllende urørt og varieret naturskov med iøjnefaldende krogede fyrretræer i forskellige aldringsstadier og mange vindfældede træer.

På hede- og overdrevsområderne uden for skoven kan man i højsommeren være heldig at se den lille, himmelblåfarvede argusblåfugl. Arten er knyttet til solbagte heder, klitter og overdrev med lav, ny lyng og myresamfund. Arten var tidligere udbredt på Sjælland, men er her i kraftig tilbagegang, og også på nationalt plan vurderes arten at

være i tilbagegang. Argusblåfugl har en unik sameksistens med myresamfund. Både larver, pupper og voksne sommerfugle afgiver sukkerdråber, som virker tiltrækkende på myrerne. Til gengæld for sukkerdråber forsvares myrerne af sommerfuglen mod fjender. I hede- og overdrevsområderne findes også andre sjældne og ikoniske arter som nikkende kobjælde, dueskabiose, gul evighedsblomst og pimpinellekøllesværmer.

Gammel Havdrup Mose i den nordlige del af Solrød Kommune udgør sammen med Snoldelev Mose et af Danmarks 252 Natura 2000-områder. Natura 2000 er betegnelsen for et netværk af særligt beskyttede naturområder i EU. Områderne skal bevare og beskytte naturtyper og vilde dyre- og plantearter, som er sjældne, truede eller karakteristiske for EU-landene.

Gammel Havdrup Mose er dels privatejet, kommunalt ejet og statsejet. Mosen blev fredet i 1978 og senere også udpeget som Natura 2000-område for at værne om to sjældne fuglearter. Rørhøgen kan opleves svæve lavt hen over rørsumpen på jagt efter sit bytte. Hvert år yngler 1-2 par på forskellige pladser i området. Den anden fugl er sortternen. Den vurderes dog nu helt forsvundet fra området som ynglefugl. Det gør sig også gældende på resten af Sjælland.

Gammel Havdrup Mose er meget artsrig, og det kreaturgræssede område langs stien til fugletårnet er forår og sommer dækket med et blomstrende tæppe af hulkravet kodriver, gul iris, engkabbeleje og den sjældne rank frøstjerne. Fra fugletårnet på sydsiden af mosen er der god udsigt over området.

Rørhøgens jagt

Rørhøgen i sin typiske jagt svævende på højt hævede vinger lavt hen over rørsumpen. Byttet er små gnavere, småfugle, fisk og padder.

Stainings Ø i den sydøstlige del af Solrød Kommune

er en del af et større kystområde bestående af revlerne Stainings Ø og Ølsemagle Revle, en lagune og på landsiden af denne, strandenge og klitter. Det er staten som ejer selve Stainings Ø og Ølsemagle Revle, mens arealerne på indersiden af lagunen enten er ejet af Solrød Kommune eller af private, herunder grundejerforeninger og vejlaug. Stainings Ø fik sit navn, da statsminister Thorvald Stauning i 1941 indviede broen fra Jersie Strandpark ud til

halvøen. Ølsemagle Strand og Stainings Ø er udpeget som Natura 2000-område, og er et af de sidste steder i Køge Bugtområdet med veludviklede lagunedannelser og større naturlige strandengsområder.

Rørskovsbevoksninger dominerer i laguneområdet, men indenfor indhegningen ved Lyngagervej findes en karakteristisk strandengsflora med harril, jordbærkløver, strandtrehage og strandasters. Men området ved Stainings Ø er mest kendt for sin store artsrigdom af trækfugle. Her kan vi opleve mosehornugle, rovterne og den sjældne dværgterne, og en række andre sjældne trækfugle. Om efteråret kan næsten samtlige danske vadefuglearter ses i området med "vaderne" mellem Stainings Ø og Ølsemagle Revle samt den sydlige del af lagunen som de mest besøgte rastepladser. Området fungerer altså som et fristed for fuglene, så de har fred til at raste (holde hvil på deres trækruter) og søge føde.

Lagunen

Mellem Stainings Ø og kysten er der opstået en lavvandet lagune, som er levested for mange plante- og dyrearter knyttet til hav- og ferskvandsområder.

Lyserøde tæpper

I enge og moser med græsning eller høslet kan trævlekrone danne flotte lyserøde tæpper. Arten er følsom overfor tilgroning og gødskning.

Jersie Mose i den sydøstlige del af Solrød Kommune er et større kommunalt og privatejet mose-, kær- og engkompleks, som gennemskæres af Ringstedbanen og Køge Bugt Motorvejen. Tidligere var området en meget værdifuld botanisk lokalitet med flere arter af orkideer.

I mellemtiden er floraen i området blevet forarmet på grund af ændringer af hydrologi, udvidelse af infrastrukturanlæg, spredning af invasive plantearter og manglende afgræsning i perioder. Enkelte områder er stadig af naturmæssig værdi med forekomst af mosetyper ekstremrigkær, som er kendetegnet ved fremrislende næringsfattigt og kalkrigt grundvand. På de kreaturgræssende partier findes derfor fortsat en spændende flora med butblomstret siv, tvebo baldrian, tormentil, kragefod, trævlekrone, vinget perikon, gul frøstjerne, hirsestar og blågrøn star. Butsnudet frø og spidssnudet frø er også hyppige inden for lokaliteten.

Karlstrup Kalkgrav i den nordøstlige del af Solrød Kommune er Sjællands klareste og reneste sø. Kalklaget i området er op til 2000 meter tykt og er dannet i Kridttiden og Danientiden for op til 100-60 millioner år siden. Brydningen af kalk startede tilbage i 1843, og først i 1975 ophørte Aalborg Portland Cement med udvindingen af kalk. Siden har pumper holdt vandstanden kunstigt lavt i området for at opretholde den unikke natur. Området ejes og forvaltes i dag af staten.

Ligesom mange andre gamle råstofgrave rummer Karlstrup Kalkgrav et rigt plante- og dyreliv knyttet til de kalkrige og næringsfattige levestedsforhold. Området er levested for utallige truede og sjældne arter. Her kan man finde sjældne nøjsomhedsplantearter som vibefedt og sump-hullæbe. Der er også god mulighed for at iagttage mange arter af padder og krybdyr ved søen, og området huser kommunens vigtigste bestande af markfirben.

Kalkgravens nøjsomme planter

Karlstrup kalkgrav er levested for mange truede og sjældne arter, blandt andet den smukke nøjsomhedsplante sump-hullæbe.

Den sjældne strandnellike

Strandnelliken kan findes på mosernes afgræssede områder, sammen med hulkravet kodriver og engkabbelejer.

Engstrup og Karlstrup Moser i den nordøstlige del af Solrød Kommune udgør sammen med Karlslunde Mose en grøn kile fra kysten og ind i landet. Området indeholder en mosaik af forskellige ferske lavbunds naturtyper, som er dannet på gammel havbund ved igennem årtusinders tilgroning med tørvemosser og rørskov.

Størstedelen af området ejes i dag af staten. Resten er privatejet. Området forvaltes samlet af staten, som har indgået aftaler om afgræsning med kreaturer. I de afgræssede områder kan synet af hulkravet kodriver og engkabbelejer nydes, men også den sjældne strandnellike. I det tidlige forår høres de kvækkende frøer, og senere på foråret nattergalens sang og gøgens kukken. På sommeraftener kan man være heldig at se flere arter af flagermus på jagt i området.

I 2012 blev der gennemført et større klimatilpasningsprojekt med det formål at kombinere indsatsen mod klimabetingede oversvømmelser i lavtliggende områder med hensynet til natur, miljø og rekreative interesser.

2.3 Hvor findes de sjældne og truede arter i Solrød Kommune?

Overalt i Solrød Kommune finder vi levesteder for sjældne og truede arter. Mange af vores vandhuller og søer i det åbne land er levested for de særligt beskyttede arter, spidssnudet frø og stor vandsalamander. Andre sjældne eller truede arter har kun et eller få levesteder i Solrød Kommune. Bestanden af argusblåfugl ved Trylleskoven er også den eneste forekomst på Midsjælland.

Naturkvalitetsplan 2020-24 bygger på indsamlet viden fra registreringer i sommeren 2018 af alle naturområder omfattet af naturbeskyttelseslovens §3. Derudover er der foretaget eftersøgning af padder og krybdyr omfattet af den særlige artsbeskyttelse i habitatdirektivets bilag IV.

Bilag IV-arterne nyder en meget vidtrækkende beskyttelse (se afsnit 1.4). Af denne grund er det særlig vigtigt at have kendskab til arternes udbredelse i kommunen, så lovens beskyttelseskrav kan efterleves.

Infoboblen angiver hvilke bilag IV-arter, der er registreret i Solrød Kommune. De tre førstnævnte arter er kortlagt grundigt, og deres leve- og rasteområder er i høj grad kendt af kommunen. For arter af flagermus er viden om deres udbredelse mere usikker, og kortlægningen vurderes ikke dækkende for kommunen.

Hvorvidt en art er truet eller ej, baseres på den nationale rødliste^[8], som er en oversigt over trusselsstatus for Danmarks plante- og dyrearter. Rødlisten rummer først og fremmest information om, i hvilken grad en dyre- svampe- eller planteart er truet af uddøen inden for relativt nær fremtid. En rødliste er ikke en oversigt over alle Danmarks arter. Det skyldes, at kun ca. 1/3 af Danmarks ca. 35.000 arter er rødlistevurderede.

En art anses for truet, når den er henført til en af kategorierne: Kritisk truet (CR), truet (EN) eller sårbar (VU). I forvaltningsmæssige sammenhænge bidrager rødlistens andre kategorier: regionalt uddøde (RE), næsten truede (NT) dog også med oplysninger, som er væsentlige for planlægning og forvaltning af naturen. Derfor medtages disse oplysninger også som vidensgrundlag i denne rapport.

Bilag IV-arter i Solrød Kommune

Mark-firben
Spidssnudet frø
Stor vandsalamander
Vandflagermus
Dværgflagermus
Brunflagermus
Sydflagermus
Skimmelflagermus

8 <https://bios.au.dk/raadgivning/natur/redlistframe/>

Spidssnudet frø

Rødlisten er et redskab til naturmyndigheder og andre, som arbejder med beskyttelse og bevarelse af naturen. Den fortæller både hvilke arter, der trives, og den sætter fokus på arter, som har det svært. Rødlisten er kort sagt med til at advare om trusler og forringede levevilkår for arterne, så vi måske kan sætte ind i god tid og afhjælpe nogle af farerne. De kommunale myndigheder har ikke nogen direkte forpligtelse til at gøre aktive indsatser for rødlistede arter, men kendskabet til de rødlistede arter giver særdeles vigtig viden til naturforvaltnings- og naturbeskyttelsesarbejdet.

Solrød Kommune har ikke udførlig viden vedr. rødlistede arter, det vil sige der er ikke foretaget målrettet eftersøgning af rødlistede arter. Men Naturkvalitetsplan 2020-24 medtager alligevel kendt viden om lokale forekomster fra alle organismegrupper, da disse arter giver meget værdifuld viden til kommunens arbejde med fremme af natur og biodiversitet. Der er foretaget dataudtræk fra DOF-basen, Svampeatlas, Naturbasen og Danmarks Naturdata, se listen i bilag 1. Kun kvalitetssikrede data og data fra troværdige kilder er medtaget.

Naturkvalitetsplanen opererer med at minimum én sikker forekomst af en rødlistet art på en lokalitet medfører, at lokaliteten vil blive prioriteret i kommunens forvaltningsindsats, og dermed blive omtalt selvstændigt i afsnit 3.4 om målsætninger for planperioden 2020-24.

2.4 Her findes de sjældne og truede arter i Solrød Kommune

Kortet herunder præsenterer nogle af de kendte forekomster for bilag-IV arter og rødlistede arter, hvoraf nogle kun er kendt fra få lokaliteter, mens andre kan findes over det meste af kommunen. Der er en høj tæthed af forekomster i den nordøstligste del af kommunen, hvor vi også har flere af kommunens mest naturrige og oprindelige landskaber.

Se det foregående afsnit 1.2. for en præsentation af områderne. Den udførlige liste over kendte forekomster af sjældne og truede arter findes i bilag 1.

Kalkvokshat

Strandnellike

Argusblåfugl

Græshumle

Gul evighedsblomst

Sumphullæbe

Husmår

Grynet dugrosetlav

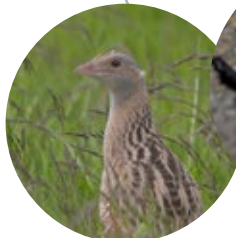

Markfirben

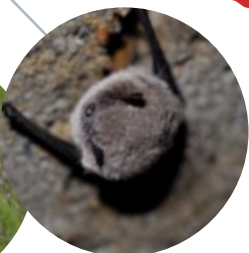

Dværgerterne

Engsnarre

Vandflagermus

3 Naturtilstand og kommunale indsatser

- **Vi vil følge udviklingen i biodiversiteten:** Jo mere viden vi har om vores vilde arter og sårbare natur, jo bedre kan vi målrette vores indsatser og optimere den økonomi, som er forbundet med vores naturforvaltning. Solrød Kommune vil fortsat engagere specialister i monitoring af vores særlige natur. Gennem samarbejder med vores lokale grønne ildsjæle vil vi også engagere vores borgere i registreringsarbejdet.

I en analyse over de danske kommuners naturkapital udført af forskere fra Aarhus Universitet i 2017 er naturværdierne i Solrød Kommune beregnet til en naturkapital svarende til 13 ud af 100 mulige point.

Det er det samme billede, som gør sig gældende i vores nabokommuner, Greve og Roskilde, mens Køge har en noget højere værdi (score 24 ud af 100 point).

Får som naturplejere

Trylleskovens hedearaler plejes med græssende får for at modvirke opvækst af vedplanter. Effekten af plejen kan vurderes på baggrund af data fra grundige besigtigelser.

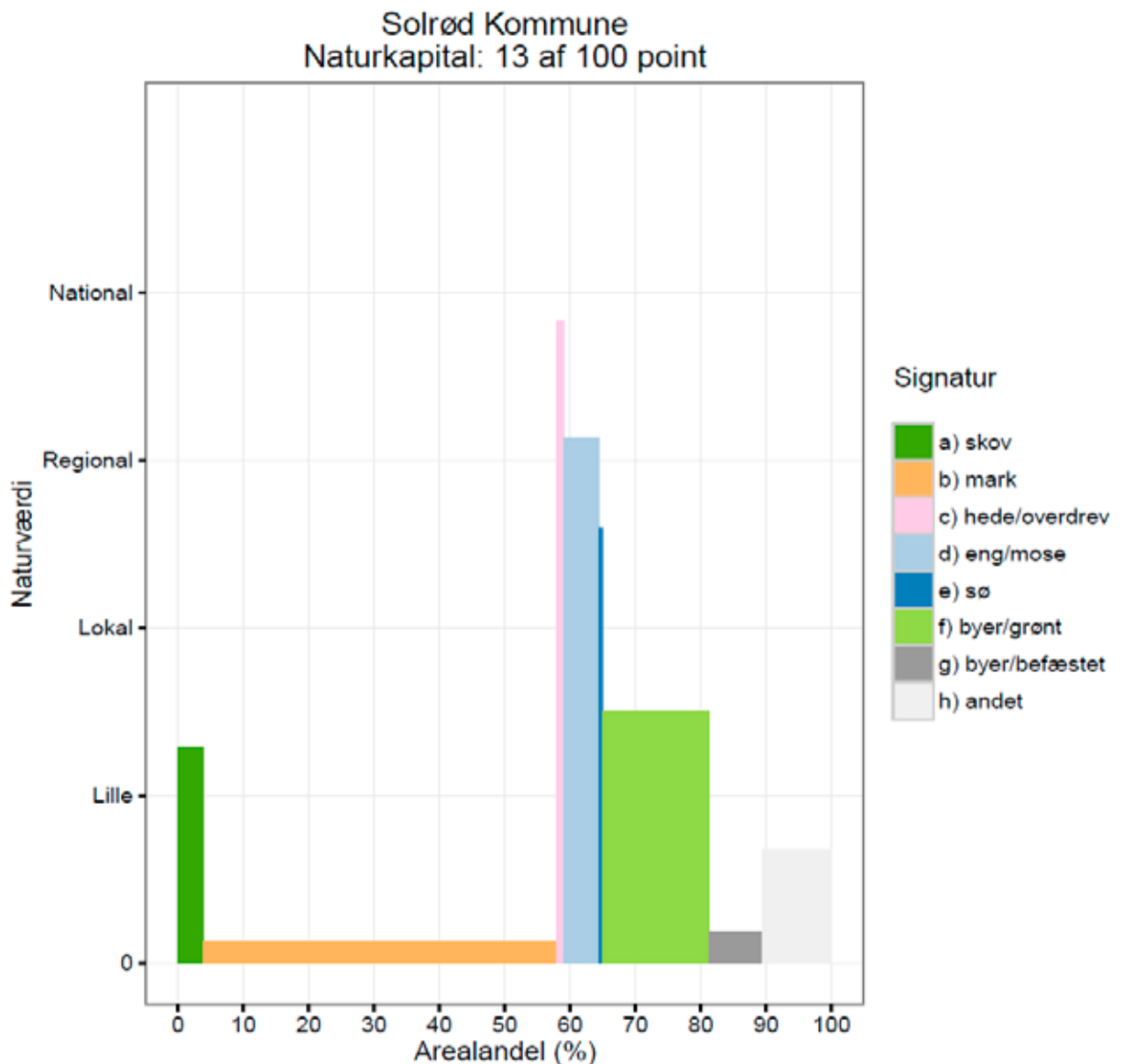

Kommuner med lav naturkapital har ofte by- og landbrugsarealer, der optager plads fra de egentlige naturarealer. Analysen tydeliggør, at mere end 50% af Solrød Kommune er dækket af landbrugsarealer med lav naturværdi.

Selvom Solrød Kommune er opgjort til at have lav naturkapital, så viser analysen også at kommunens heder og overdrev er af national værdi, og at enge, moser og søer er af regional værdi.

Så til trods for at kommunens naturområder er relativt små, så er naturkvaliteten/biodiversiteten alligevel så høj, at naturområderne er af betydning såvel nationalt som regionalt.

Analysen bekræfter også, at Solrød Kommunes gode natur, og dermed største biodiversitet, er knyttet til de naturtyper, som netop findes i de områder, som vi har præsenteret i afsnit 2.2, som kommunens mest unikke naturområder. Det er også i disse områder, at vi finder de fleste af vores sjældne og truede arter, som vi har præsenteret i afsnit 2.3 og 2.4.

Solrød Kommunes natur-kapital opgjort i rapporten "Naturkapital for danske kommuner" (2017)

3.1 Kommunens egne undersøgelser af natur og truede arter

Alle kommunens §3-beskyttede naturområder blev besigtiget i forår/sommer 2018, som grundlag for denne plans udarbejdelse. I Solrød Kommune findes i alt 281 ha §3-beskyttede naturområder, som fordeler sig areal- og antalmæssigt som det ses af figurerne herunder. Siden udarbejdelse af Naturkvalitetsplan 2014-18 er der ikke sket ændring af det samlede beskyttede areal.

Ved besigtigelsen af naturområderne er der foretaget en registrering efter den metode^[9], som staten anbefaler. Metoden giver mulighed for at beregne et kvantitativt indeks, der beskriver naturtilstanden på hver lokalitet. Samtidig giver den mulighed for at udpege arealer, der huser særligt truede naturværdier. Metoden er nøje beskrevet i Naturkvalitetsplan 2014-18.

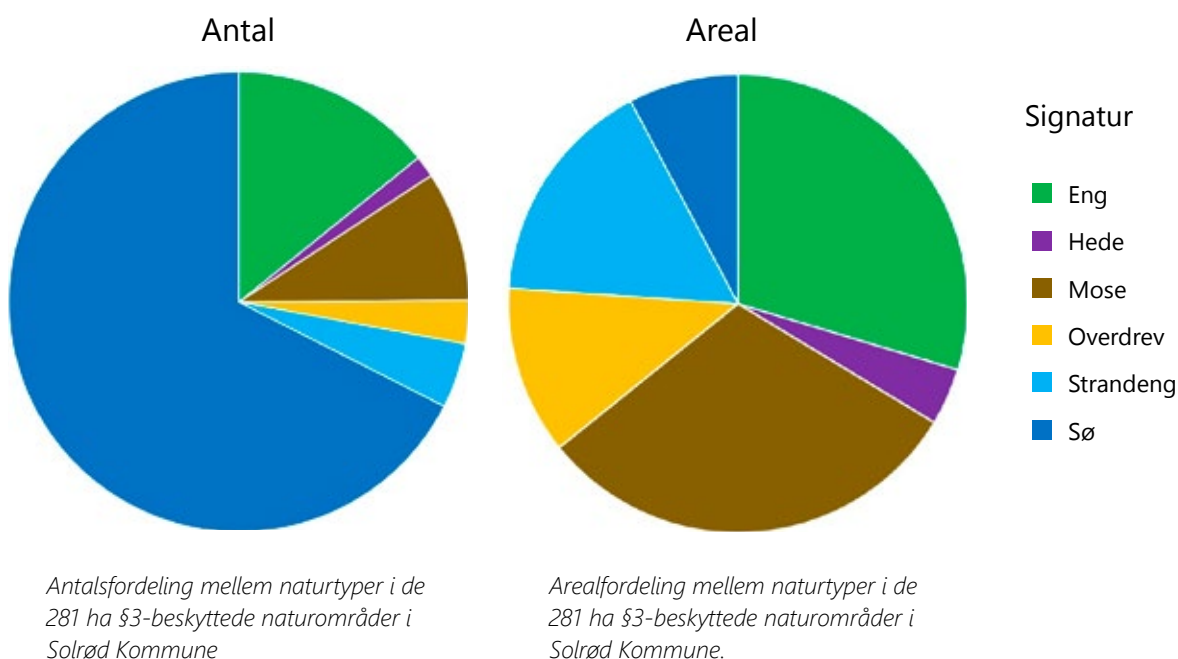
Solrød Kommune har prioriteret at gentage besigtigelserne i forbindelse med udarbejdelsen af denne plan, da det giver et godt grundlag for at kunne evaluere ændringer i naturtilstanden for lokaliteter. Dermed bliver det muligt at vurdere effekten af iværksatte forvaltningsmæssige tiltag fx naturplejeindsatser. Samtidig er de grundige besigtigelser et godt værktøj til at foretage prioriteringer i planlægningen af kommunens indsatser i den kommende planperiode.

Den indsamlede viden er desuden et vigtigt grundlag for at kunne foretage en kvalificeret vurdering af berørte naturområder i den kommunale sagsbehandling. Data fra besigtigelserne kan fremsøges på den offentligt tilgængelige database Naturdata. Det er også her, at kommunen vil tilgå data i forbindelse med konkret sagsbehandling.

De systematisk indsamlede data muliggør beregning af et naturtilstandsindex, som bygger på et struktur- og et

9 <https://dce.au.dk/udgivelser/udgivelser-fra-dmu/faglige-rapporter/700-749/abstracts/fr-736-dk/>

Naturtyper

Fravær af store græssere

Fravær af græsningsdyr i ellers tidligere artsrige naturområder driver en udvikling mod artsfattige naturområder med dominans af græs og et lavt naturtilstandsindeks.

artsindeks. Det er de tre indeks, som tilsammen udgør det primære prioriteringsværktøj i Naturkvalitetsplanen.

Artsindekset fortæller, om der findes et mangfoldigt og naturligt planteliv på lokaliteten, og dermed indirekte om naturområdet kan understøtte et rigt dyreliv, fx af sommerfugle. Arter der indikerer en høj grad af oprindelighed eller intakte økosystemer tæller højt i indekset. På tilsvarende vis vil indførte plantearter og invasive plantearter, som fx kæmpebjørneklo og gyldenris indvirke negativt på indekset.

Strukturindekset fortæller, om arealets fysiske tilstand, såsom graden af dræning, tilgroning og forurening, understøtter de plantesamfund (og ofte også dyresamfund), der er karakteristiske for naturtypen. Et højt artsindeks kombineret med et lavt strukturindeks på et givent areal indikerer,

at de naturlige arter stadig forekommer på lokaliteten, men at strukturerne, der understøtter deres eksistens, er i en dårlig tilstand.

Er artsindekset væsentligt større end strukturindekset, så viser det os, at der er en stor sandsynlighed for, at flere af de arter der lever i området, vil uddø, hvis der ikke gøres en indsats for at forbedre lokalitetens fysiske forhold og dermed højne strukturindekset. På denne måde kan disse to indeks give et hurtigt overblik over, hvor den værdifulde natur findes, og hvor der er behov for en naturplejeindsats.

Artsindeks- og strukturindeks danner tilsammen områdets naturtilstandsindeks, som fortæller om arealets samlede naturværdi.

De tre indeks spænder over værdierne 0-1, hvor 1 repræsenterer den bedst tænkelige værdi for det pågældende indeks. Indekserne grupperes i fem klasser, der fordeles ligeligt indenfor intervallet. Klasserne benævnes som følger:

For naturtilstandsindexet gælder, at de to højeste kategorier (1 og 2) opfylder habitatdirektivets krav om gunstig bevaringsstatus for naturtypen. Selvom dette ikke direkte kan overføres til § 3-beskyttede naturtyper, giver det et godt estimat af, om et område lever op til den tilstand, som det ville gøre i en naturmæssigt set optimal situation.

Kortet omfatter alle de områder, som blev besøgt i forår/sommer 2018, som grundlag for denne plans udarbejdelse. I bilag 2 er indsat tre oversigtskort, der viser hhv. arts-, struktur- og naturtilstandsværdier for kommunens naturarealer.

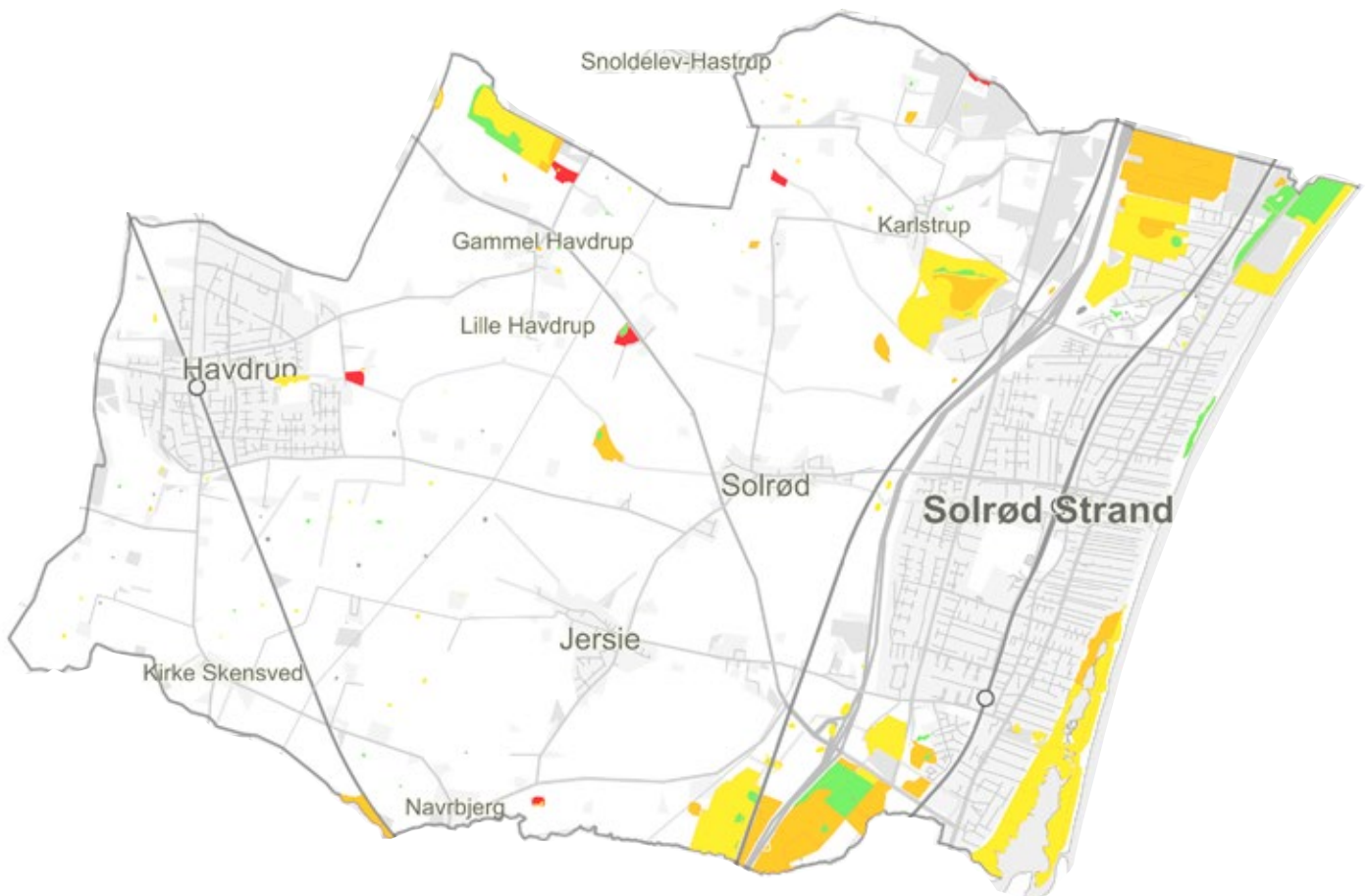
Af de 279 ha vurderedes §3-beskyttede naturområder i Solrød Kommune har kun 14 % af arealet en naturtilstand

i god eller høj tilstandsklasse. Det vil sige, at kun meget få naturområder har en bevaringsstatus, som kan anses for gunstig i forhold til at sikre naturværdierne i fremtiden.

I forår/sommeren 2018 foretog konsulentfirmaet AGLAJA desuden en kortlægning af padder og krybdyr omfattet af habitatdirektivets bilag IV, som grundlag for denne plans udarbejdelse.

Derudover er der foretaget en vurdering af potentielle levesteder for stor vandsalamander og spidssnudet frø. Data fra besigtigelserne kan fremsøges på den offentligt tilgængelige database Naturdata.

Solrød Kommune har desuden i samarbejde med Roskilde Kommune fået foretaget specifikke overvågninger af fuglelivet i Ramsødalen 2019. Det er fortsættelse af naturovervågninger, som er foretaget siden 1978.

Klasse	1	2	3	4	5
Naturtilstand	Høj	God	Moderat	Ring	Dårlig

Kernebider

Data i Biodiversitetskort

Data i Biodiversitetskortet stammer fra Naturdatabasen, DOF-basen, Naturbasen, Danmarks Svampeatlas, Atlas Flora Danica, og en række eksperter med indgående kendskab til levesteder for rødlistede arter.

Det betyder, at såvel kommunens inddateringer i Naturbasen efter besigtigelser, som borgernes egne inddateringer i databaserne indgår i datagrundlaget.

3.2 Supplerende oplysninger om natur og truede arter

Til at supplere kommunens egne data fra registreringen af §3-områder i forår/sommer 2018 benytter vi desuden statens Biodiversitetskort¹⁰, da det medtager alle arealer uanset beskyttelsesstatus. Biodiversitetskortet giver det største overblik over Danmarks mest værdifulde naturarealer, og dermed også oplysninger på tværs af kommunegrænser. I 2016 blev biodiversitetskortet indskrevet i en bred planlovsaftale som grundlag for kommunernes arbejde med Grønt Danmarkskort.

Det er Biodiversitetskortet, som på baggrund af retningslinjer fra EU-kommissionen er modificeret til Landbrugsstyrelsens HNV-kort¹¹, som bruges til at prioritere ansøgninger på ordningen Pleje af græs- og naturarealer for at sikre at tilskud til pleje gives til de mest naturholdige arealer. På tilsvarende vis er det Biodiversitetskortet, som er datagrundlaget for analysen af kommunernes Naturkapitalindeks, som omtalt indledningsvist i kapitel 3.

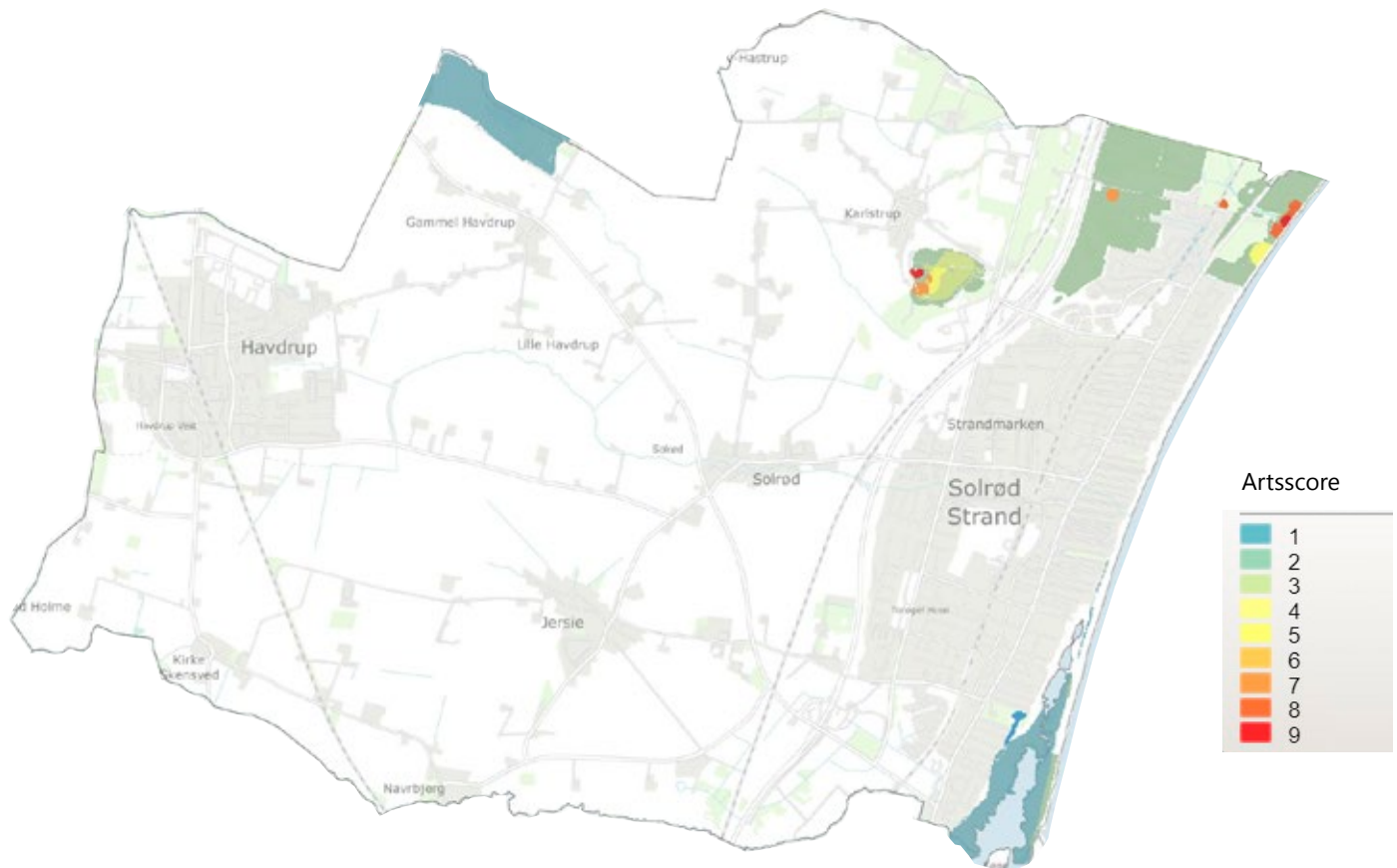
I forhold til nærværende plan, så kan Biodiversitetskortet altså på tilsvarende vis som kortene i bilag 2 bruges

til at afspejle ændringer i (registreret) naturindhold. Biodiversitetskortet er senest opdateret i 2018 (på baggrund af data fra 2017), og Miljøstyrelsen har oplyst at det er intentionen at kortet opdateres løbende, men at den næste opdateringsrunde endnu ikke er planlagt.

Konkret betyder det, at data fra kommunens besigtigelser i 2018 ikke er medtaget. På tilsvarende vis er datagrundlaget ikke baseret på den seneste opdaterede version af den danske rødliste. Oplysningerne fra Biodiversitetskortet skal altså behandles under hensyntagen til disse forbehold.

10 <https://dce2.au.dk/pub/SR112.pdf>

11 <https://www.dmu.dk/Pub/SR40.pdf>

Kortet herover viser Solrød Kommune og biodiversitetskortets artsscorekort. Artsscoren (skala fra 1-9) giver oplysninger om, hvor der er observeret truede arter (rødlistede arter).

Der er tale om en vægtet sum, hvor sikre forekomster tæller mere end usikre forekomster, og meget truede arter tæller mere end mindre truede arter.

Farveskalaen viser vigtigheden af områderne for sjældne arter. De røde områder har størst værdi.

I Solrød Kommune er registreringer af truede (rødlistede) arter knyttet til de store naturområder; Gl. Havdrup Mose, Karlstrup Kalkgrav, Karlstrup og Engstrup Moser, og ved Trylleskoven er det særligt et mindre område ved stranden, som ligger allerhøjest på skalaen.

Kortet herunder viser Solrød Kommune og biodiversitetskortets bioscorekort. Bioscoren (skala fra 0-20) giver oplysninger om, hvor der er findes områder med høj biodiversitet. Bioscorens formål er at vise hvilke områder i Danmark som er vigtige at passe på, fordi de er kendte eller potentielle levesteder for rødlistede arter.

Bioscoren er beregnet ved artsscoren og en proxyscore, som giver point til arealer, hvor der er særlig gunstige vilkår for rødlistearter.

Det ses af kortet, at landbrugsområderne (de hvide områder på kortet) er næsten uden levesteder for

rødlistede arter. Mens naturområder ved kysten, vandløb og lavbundsområder, samt skove lyser op med gule og røde farver.

Kortet giver et overblik over sammenhængende naturområder, og mulighederne for at skabe endnu større sammenhæng ved at arbejde for at højne naturværdierne mellem de gode naturområder. I Solrød Kommune er det særligt kystområdet, som giver mulighed for at skabe bedre sammenhæng mellem Karlstrup Kalkgrav og statens øvrige naturområder i nord, og Jersie Mose og Ølsemagle Revle/Staunings Ø i syd.

3.3 Indsatser i planperiode 2014-18, og hvordan er udviklingen?

I Solrød Kommunes Naturkvalitetsplan 2014-18 var der opstillet målsætninger for fem naturområder, hvor Solrød Kommune er plejemyndighed. Vi gennemgår indsatser og udvikling inden for naturområderne herefter.

Trylleskoven ved Karlstrup Strandvej i den nordøstlige del af Solrød Kommune

I Naturkvalitetsplan 2014-18 var der opsat mål for at forbedre levestedsforholdene for Argus-blåfugl og Pimpinellekøllesværmer ved nyhegning og justering af eksisterende afgræsning. Desuden skulle det ske ved forbedring af plejen af mosearealet syd for Trylleskoven, fokuseret indsats overfor rynket rose på strandarealet, og hindring af trusler på overdrevet vest for Karlstrup Strandvej. De specifikke målsætninger for Trylleskoven kan findes i Solrød Kommunes Naturkvalitetsplan 2014-18.

Indsatser i Planperioden:

1. Sydlige hede- og moseareal: Der er i 2017 etableret en ny indhegning af området. Det indhegnede areal har en størrelse på 1,25 ha. Det har ikke været muligt at skabe direkte sammenhæng mellem græsningsfoldene syd for Trylleskoven på grund af en gennemgående rekreativ sti. Græsningsdyrene (får) har været indsat på området i kortere perioder ad gangen.
2. Nordlige hedeareal: Græsningstrykket har været reduceret fra 2014 og frem til 2017. Vintergræsningen er dog genindført 2017 efter en visuel inspektion af arealerne.
3. Der er ryddet rigtig meget rynket rose ved Trylleskoven i perioden 2016-2020. Dels ved opgravning, dels med hybenrotor i januar 2020.
4. Der er ikke etableret afgræsning af den nordlige del af overdrevet vest for Karlstrup Strandvej. Men det er indarbejdet i arbejdsbeskrivelsen til Forstas, at arealet plejes med maskinelt høslæt omkring 1. maj og det afhøstede materiale bortfjernes, samt at 20 % af arealet friholdes for slåning hvert år. Arealet slås igen sent efterår, når overdrevsarterne har afblomstret.
5. På den sydlige del af overdrevet vest for Karlstrup Strandvej er der udlagt store sten på p-pladsen for bedre regulering af bilkørsel. Randarealet ved parkeringspladsen og arealet syd Mosevænget slås i partier med opsamling i samme interval som det nordlige areal.

Udvikling i områdernes arts- og strukturtilstand i planperioden

På baggrund af data fra besigtigelser i 2013 og 2018 tolkes udviklingen i området som uændret. Der ses en negativ udvikling i artstilstand, mens der både er negativ og positiv udvikling i strukturtilstanden. Det vurderes, at den varme sommer i 2018 kan have influeret på kvaliteten af registreringerne, og dermed et lavere artsindeks.

Kommunens evaluering af indsatserne:

- Der er problemer med afgræsning af den gamle sydfold. Det skal undersøges om andre typer af pleje end det eksisterende dyrehold vil være mere hensigtsmæssige. Der er kraftig opvækst af birk og forskellige græsser. Til gengæld har fårene i perioder græsset meget tæt i den nye sydfold. Afgræsningen på disse folde skal justeres.
- Der har ikke været foretaget overvågning af Argusblåfugl siden 2013. På Naturdatabasen er der dog registreret mange individer i år 2016 (250) og 2017 (100). Effektovervågning af Argusblåfugl på hede- og overdrevarsarealer bør genoptages og ledsages af en ekspertanbefaling til fremadrettet helhedsorienteret pleje i områderne.
- Der skal følges op på indsatsen med hybenrotoren på den sydlige del i vinteren 2020/2021. Alt efter effekten på den sydlige del skal der tages stilling til om hybenrotoren samtidig skal køre på de nordlige arealer. Det ser dog ud til at en opgravning af flere bestande i 2018 har været meget effektiv. Eventuelt skal der sættes gang i en dialog med Greve Kommune, da der også er meget rynket rose ved kommunegrænsen. Desuden skal Forstas tage de områder, hvor maskinen ikke kan køre.

Artstilstand 2013

Artstilstand 2018

Strukturtilstand 2013

Strukturtilstand 2018

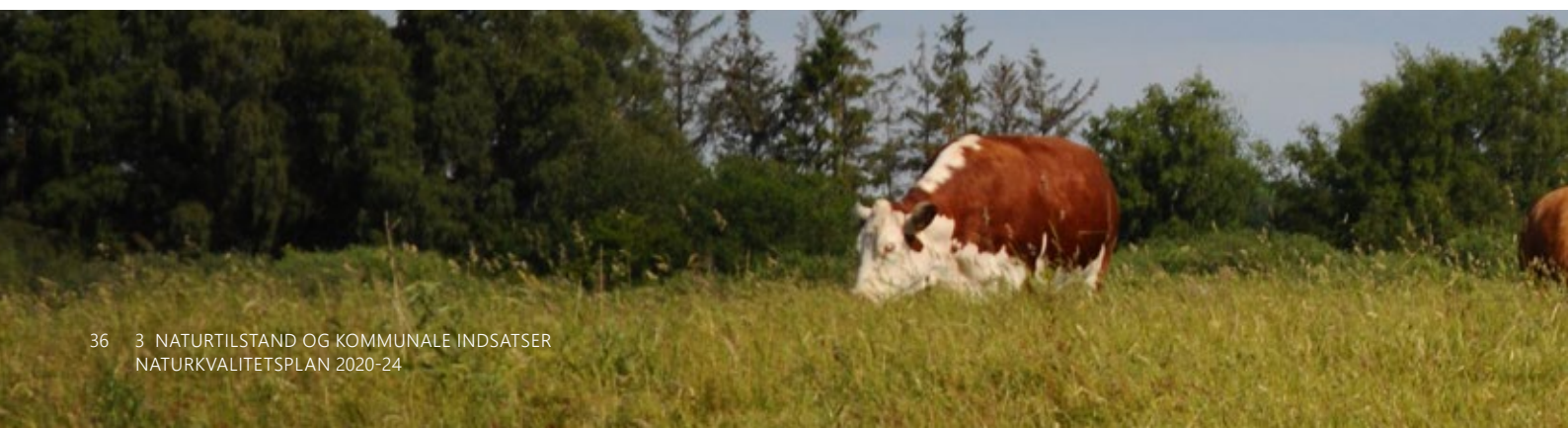
Gammel Havdrup Mose i den nordlige del af Solrød Kommune

I kraft af områdets status som fuglebeskyttelsesområde er kommunen forpligtet til at sikre gunstig bevaringsstatus for de udpegede fuglearter (rørhøg og sortterne). Målsætningerne for disse arter er varetaget af Natura 2000-handleplanen 2012-2015.

I Naturkvalitetsplan 2014-18 var det et mål at forbedre forholdene for områdets øvrige fugleliv, overdrevsflora og bestanden af den sjældne Rank frøstjerne gennem sikring af kontinuerlig naturpleje og rydning af uønsket træ- og buskopvækst. De specifikke målsætninger for Gl. Havdrup Mose kan findes i Solrød Kommunes Naturkvalitetsplan 2014-18.

Indsatser i Planperioden:

1. Der er i vintersæsonen 2018/19 foretaget en omfattende rydning af tjørn og pil i hele området.
2. Der har været græsning på engene alle år.
3. Der er indgået en samlet aftale om græsning af den indre del af mosen primo 2020

Udvikling i områdernes arts- og strukturtilstand i planperioden

På baggrund af data fra besigtigelser i 2013 og 2018 tolkes udviklingen i området som uændret. Det er sandsynligt at den varme sommer i 2018 ikke har influeret i så høj grad på kvaliteten af registreringer i de våde naturtyper.

Kommunens evaluering af mål og indsats:

- Arealerne har været afgræsset i hele perioden. Der har dog været udfordringer med at få dyrene ud på arealerne på grund af høj vandstand og manglende græsningsaftale. Der er ikke foretaget supplerende høslet af overdrevsarealet. Der er ikke indgået græsningsaftale på arealet mellem moserne.
- Det har ikke været muligt at fjerne materialet efter den omfattende rydning.
- Vedr. græsningsaftale. Der resterer særskilt aftale med Naturstyrelsen. Denne del forhandles af dyreholder selv. Der skal forsat holdes dialog med dyreholder om antal dyr og græsningsperiode.
- Af overvågningsrapport^[12] 2019 fremgår det, at den omfattende rydning af vedplanter har gavnet engfuglene, men bør ledsages af græsning for at hindre genopvækst.

Artstilstand 2013

Strukturtilstand 2013

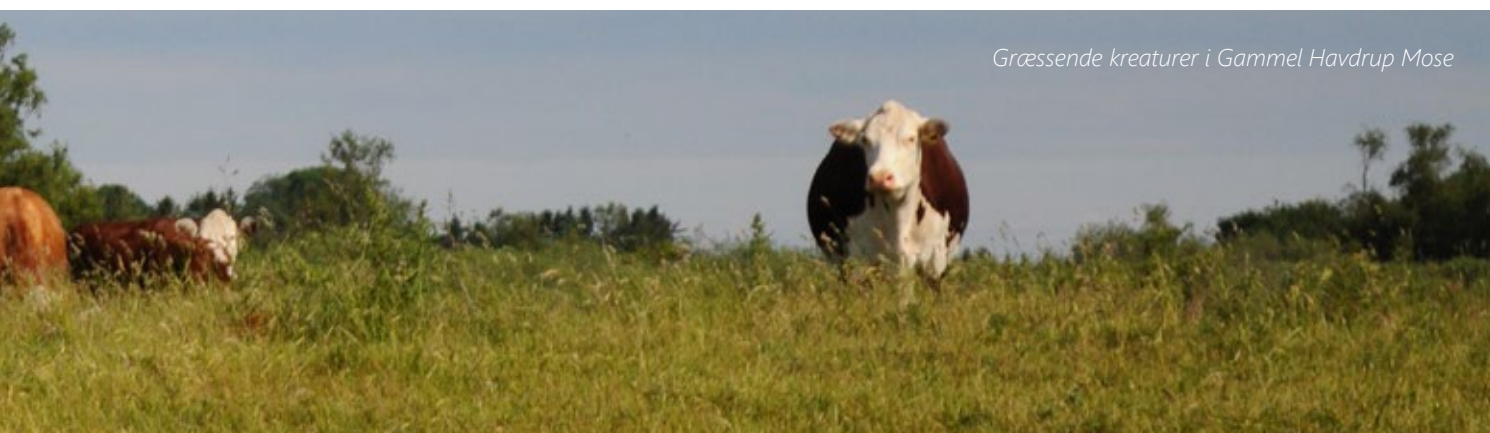
Artstilstand 2018

Strukturtilstand 2018

12 Ynglende fugle i Ramsødalen 2019. Orbicon 2019

Græssende kreaturer i Gammel Havdrup Mose

Jersie Mose i den sydøstlige del af Solrød Kommune

I Naturkvalitetsplan 2014-18 var det et mål at forbedre forholdene for den sjældne naturtype ekstremrigkær gennem sikring af kontinuerlig naturpleje og rydning af uønsket træ- og buskopvækst. De specifikke målsætninger for Jersie Mose kan findes i Solrød Kommunes Naturkvalitetsplan 2014-18.

Indsatser i Planperioden:

1. I hele planperioden har der været Jersie Mose været stærkt præget af byggeaktiviteter fra Ringstedbanen og fra udvidelsen af Køge Bugt Motorvejen. Der har derfor ikke været foretaget opsøgende naturplejetiltag i Jersie Mose.
2. Der har dog været foretaget en intensiv indsats for at fjerne kæmpebjørneklo i mosen herunder afgræsning af et større område umiddelbart øst for motorvejen.

Udvikling i områdernes arts- og strukturtilstand i planperioden

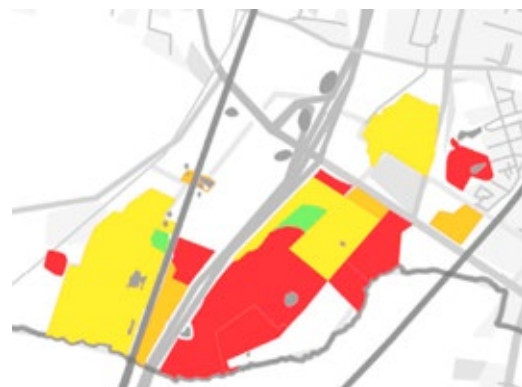
På baggrund af data fra besigtigelser i 2013 og 2018 tolkes udviklingen i området som negativ. Der er sket en udvikling i artsindekset i de centrale dele fra overvejende god til ringe/dårlig.

Kommunens evaluering af mål og indsatser:

- Byggeaktiviteterne er nu afsluttet, og der skal laves opfølgning på forholdene i naturområdet.
- Kæmpebjørnekloen er stort set forsvundet inden for det indhegnede område.

Artstilstand 2013

Artstilstand 2018

Strukturtilstand 2013

Strukturtilstand 2018

Græssende kreaturer i den sydøstlige del af Jersie Mose

Staunings Ø i den sydøstlige del af Solrød Kommune

I kraft af områdets status som habitatområde er kommunen forpligtet til at sikre gunstig bevaringsstatus for de udpegede naturtyper. Målsætningerne for udpegningsgrundlaget er varetaget af Natura 2000-handleplanen 2012-2015.

I Naturkvalitetsplan 2014-18 blev der fokuseret på at sikre de naturværdier, som ikke var varetaget af Natura 2000-handleplanen 2012-2015 for området. Specifik var det varetagelsen af hensyn til forekomsten af ynglende dværgterne, som både er en sjælden og truet art. De specifikke målsætninger for strandenge ved Staunings Ø kan findes i Solrød Kommunes Naturkvalitetsplan 2014-18.

Indsatser i Planperioden:

1. Naturstyrelsen, som er arealejer, har selv lukket af for færdslen på dele af Staunings Ø i yngleperioden for dværgterne.
2. Der er etableret afgræsning på de kommunale matrikler ud for Lyngagervej.
3. I Jersie Strandpark er der ryddet rynket rose (ved opgravning) samt bekæmpet gyldenris (ved slåning).
4. Det lille hedeareal i Jersie Strandpark er planlagt ryddet for rydning af uønsket træ- og buskopvækst i 2020.

Udvikling i områdernes arts- og strukturstilstand i planperioden

På baggrund af data fra besigtigelser i 2013 og 2018 tolkes udviklingen i området overvejende positiv.

Kommunens evaluering af mål og indsatser:

- Rydningen af invasive arter i området skal fortsætte. Særligt er der problemer med hybridpileurt på lange stræk langs indersiden af lagunen. Omkring Jersie Strandpark er rynket rose også stadig et problem.
- Græsningen på de kommunale matrikler ud for Lyngagervej har forløbet over 4 sæsoner og strandvegetationen begynder at vinde frem. Byrådet har evalueret projektet i foråret 2019 og har besluttet at afgræsningen skal fortsætte. De private matrikler har ikke ønsket at være med.

Artstilstand 2013

Artstilstand 2018

Strukturstilstand 2013

Strukturstilstand 2018

Rynket rose er fortsat dominerende på strandoverdrev på Staunings Ø

Gravhøjene nord for Solrød Landsby

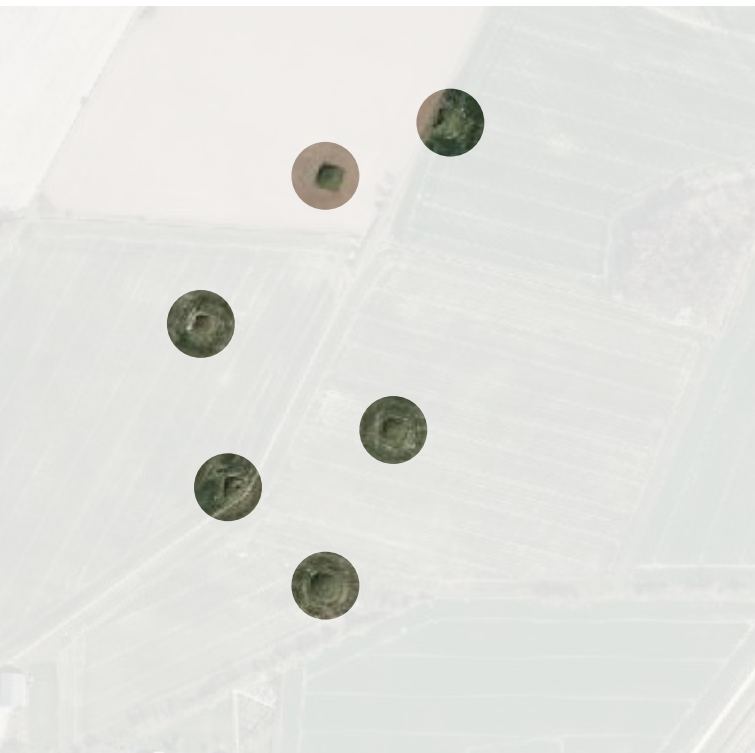
I Naturkvalitetsplan 2014-18 var der fokuseret på at bevare og fremme tørbundflora på gravhøjene gennem sikring af kontinuerlig naturpleje. De specifikke målsætninger for gravhøjene nord for Solrød Landsby kan findes i Solrød Kommunes Naturkvalitetsplan 2014-18.

Indsatser i Planperioden:

1. Det er indarbejdet i arbejdsbeskrivelsen til kommunens eksterne entreprenør (Forstas), at naturplejen består i at alle gravhøjene hvert år slås og materialet fjernes fra området.

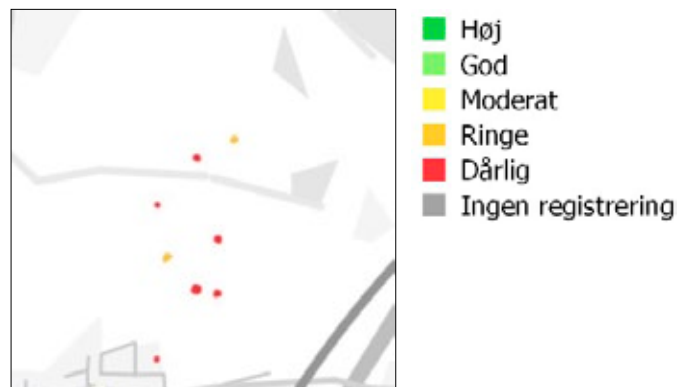
Kommunens evaluering af mål og indsatser:

- Der er ikke foretaget besigtigelse af gravhøj ved Karlstrup. Der er ej heller forsøgt håndhævelse af 2 meter bræmme i samarbejde med det lokale museum.

Udvikling i områdernes arts- og strukturtilstand i planperioden

Der blev ikke foretaget registreringer ved gravhøjene i 2018, så udviklingen kan ikke vurderes.

Artstilstand 2013

Strukturtilstand 2013

4 Nyt fokus for indsatser i 2020-24

Naturkvalitetsplan 2020-24 opsætter mål og prioriterer konkrete indsatser for kommunens naturbevarende aktiviteter, så vi opnår mere og rigere natur for pengene.

I planperioden 2020-24 har vi fortsat kommunens beskyttede naturområder som primære fokus, men derudover skal der være et nyt fokus på at varetage beskyttelse for levesteder for sjældne eller truede arter og målrettede indsatser for disse arter. Naturkvalitetsplanen opererer med at forekomst

af minimum én rødlistet art på en lokalitet medfører, at lokalitet vil blive prioriteret i kommunens forvaltningsindsats.

Planen sætter altså rammerne for de kommende års arbejde med naturen i kommunen. For hver af de områder, som vi i dette kapitel præsenterer mål for konkrete indsatser for, navigerer vi efter de fem overordnede mål, som vi præsenterede i indledningen til denne rapport.

Lysåben natur

I Gammel Havdrup Mose er der ryddet større områder med krat. De lysåbne forhold skal sikres med græsende kreaturer og med opmærksomhed på en god balance mellem vedplanter og urtevegetation.

Almindelig blåfugl

- **Vi vil værne om vores mest sårbare og unikke natur:** Det er ikke alle grønne områder, som er lige vigtige for biodiversiteten. Vores sjældne arter og mest værdifulde naturområder vil aldrig komme tilbage, hvis de først er forsvundet. Derfor vil Solrød Kommune prioritere kommunale indsatser der, hvor vi har vores mest truede arter og naturområder.
- **Vi vil følge udviklingen i biodiversiteten:** Jo mere viden vi har om vores vilde arter og sårbare natur, jo bedre kan vi målrette vores indsatser og optimere den økonomi, som er forbundet med vores naturforvaltning. Solrød Kommune vil fortsat engagere specialister i monitorering af vores særlige natur. Gennem samarbejder med vores lokale grønne ildsjæle vil vi også engagere vores borgere i registreringsarbejdet.
- **Vi vil give plads til øget biodiversitet på kommunale arealer:** Solrød Kommune vil målrette driften af eksisterende med fokus på en større mangfoldighed af liv ved at fremme flere vilde blomster og værne om de gamle træer i vores vejkanter og grønne områder. Men vi vil også indtænke biodiversitet, vild og urørt natur, når vi udlægger nye områder til rekreative interesser og klimatilpasning.
- **Vi vil samarbejde med mange aktører om Solrøds natur:** Jo flere vi er om at gøre indsatser, jo større betydning har det for den lokale biodiversitet. Derfor vil Solrød Kommune invitere vores borgere, erhvervs- liv, institutioner og organisationer til fælles indsatser for en rig natur på vores fælles solplet.
- **Vi vil inkludere biodiversitet i kommunens planer, strategier og politikker:** Vi skaber forandring gennem et øget fokus på potentialer og barrierer for øget biodiversitet. Derfor vil Solrød Kommune sikre at kommunens planer, strategier og politikker fremadrettet bidrager med løsninger, som skaber sammenhæng og bedre plads til naturen.

4.1 Målsætninger for naturområder

Naturkvalitetsplanen arbejder med det samme princip, som Naturkvalitetsplan 2014-18, og kommunens mest værdifulde naturlokaliteter er udvalgt på baggrund af de tre tilstandsindex, forekomst af rødliste- og bilag IV-arter, biodiversitetskortet samt udpegning som Natura 2000-område.

Vægtningen er primært på de tre tilstandsindex, da de muliggør intern sammenligning af lokaliteterne på et kvantitativt grundlag og over en serie af år. Disse index har dog den indbyggede svaghed, at de overvejende er baseret på botaniske forhold. Derfor benyttes de supplerende data

om andre organismegrupper til kvalificering. På sigt kan en systematisk overvågning af forekomster af sjældne og truede arter bidrage med et tilsvarende kvalitativt grundlag, ligesom biodiversitetskortet vil blive styrket som værktøj på basis af mere dataindsamling.

Kommunens målsætninger for naturområdernes udvikling og prioritering af indsatser behandles specifikt i det efterfølgende.

Sjælden skønhed

Gul evighedsblomst vokser på stranden ved Trylleskoven. Arten er i kraftig tilbagegang og er vurderet som truet i Danmark.

Trylleskovsområdet er Solrød Kommunes mest diverse og værdifulde natur

Med indsatserne i Naturkvalitetsplan 2020-24 vil kommunen beskytte og udvide områderne med naturtyperne hede- og overdrev, hvor vi stadig kan finde en række truede arter, som argusblåfugl, nikkende kobjælde, græshumle, dueskabiose og gul evighedsblomst. En vigtig del af denne indsats er at blive mere vidende på områdets sjældne arter, og derfor vil vi igangsætte naturovervågninger. Men indsatserne skal også understøtte biodiversiteten i området som helhed, og derfor skal det sikres at plejen af områder med lang kontinuitet, som mosearealet (syd for Trylleskoven) og selve skovarealet driftes med fokus på varetagelse af beskyttelse af arter knyttet til disse unikke levesteder.

Prioriteringer af indsatser:

1. Justere naturplejen i de indhegnede områder både syd og nord for Trylleskoven, så der ikke sker en tilgroning med græsser, buske- og vedplanter. Herunder sikre en pleje med den rette balance mellem blomstrende urtelag, græsningstryk og anden dynamik, som slid og blotning af jord, er til stede.
2. Genoptage overvågning af argusblåfugl (Aglaja 2011-13), igangsætte overvågning af de øvrige kendte forekomster af sjældne og truede arter, og igangsætte eftersøgning af flere sjældne og truede arter, så vi har et bedre videngrundlag at forvalte efter.
3. Fortsætte fokus på bekæmpelse af rynket rose på hele kyststrækningen med udgangspunkt i Trylleskovsarealet. Dette vil forudsætte tæt samarbejde med Solrød Strands Grundejerforening og Greve Kommune. Private arealejere opfordres til at søge Solrød Kommunes pulje til forskønnelse.
4. Lave opfølgning på plejebeskrivelser til Forstas vedr. overdrevet på vestsiden af Karlstrup Strandvej, at tidspunktet for maskinelt høslæt skal flyttes fra de nuværende tidspunkter omkring 1. maj og sent efterår til vinterperioden (mellem 1. november og 1. marts) af hensyn til blomstring og frøspredning af dueskabiose, pimpinelle m.fl. Det afhøstede materiale skal fortsat bortfjernes, samt at 20 % af arealet friholdes for slåning hvert år. Det skal samtidig sikres, at de nødvendige dynamikker med slid og blotning af jord er til stede, samt at der ikke er dominans af draphavre, som vil nødvendiggøre et supplerende slet omkring 1. juni.
5. Justere plejebeskrivelser til Forstas, så det sikres at forvaltningen af skovområdet sker efter nyeste anbefalinger om forvaltning af urørt skov.
6. Skabe mulighed for at den nordlige del af overdrevet på vestsiden af Karlstrup Strandvej kan indgå i hegning og afgræsses sammen med overdrevs-, skov-, mose- og engarealer vest og nord herfor. Det vil indebære dialog med Københavns Kommune og Naturstyrelsen, som er arealejere.

Gammel Havdrup Mose er kommunens vigtigste ynglelokalitet for fugle

Med indsatserne i Naturkvalitetsplan 2020-24 supplerer kommunen indsatserne i Natura 2000-handleplanen 2016-2021 gennem fortsat at fokusere på sikring af kontinuerlig naturpleje, som skal forbedre forholdene for områdets fugleliv, overdrevsflora og bestanden af den sjældne plante rank frøstjerne. For at beskytte eksisterende bestande og naturlige processer arbejdes der på sigt på at øge naturområdet størrelse og sammenhæng til andre naturområder.

Prioriteringer af indsatser:

1. Sikre at så store arealer som muligt afgræsses af kreaturer, og at eksisterende græsningsaftaler opretholdes. Desuden skal det understøttes, at arealet mellem moserne kommer til at indgå i græsningen, da arealet er vigtigt for de jordrugende fugle.
2. Sikre at græsningstrykket er passende, alternativt supplere med høslæt, så den nødvendige udpiningseffekt på overdrevs- og kærarealer opnås, samt at der ikke sker genopvækst af vedplanter i de ryddede områder.
3. Fortsætte overvågning af ynglende fugle i området.
4. Sikre bekæmpelse af kæmpe-bjørneklo og andre invasive arter.
5. Orienter lodsejere om naturværdien af de gamle stynede piletræer langs markvejen til mosen.
6. I samarbejde med lodsejere og Roskilde Kommune arbejde for at landbrugsarealer og andre kulturprægede arealer i randzonen til Gl. Havdrup Mose på sigt overgår til græsningsarealer.

Vibe

Majgøgeurt

Majgøgeurt er senest set i Jersie Mose i 1998. Med de rette indsatser kan en artsrig flora vende tilbage til området

Jersie Mose kan igen blive et unikt botanisk naturområde

Med indsatserne i Naturkvalitetsplan 2020-24 vil kommunen igangsætte tiltag, som forbedrer tilstanden af områdets mose-, kær- og engsamfund væsentligt. Der er stadig reminiscenser af værdifuld flora tilbage, og det vurderes sandsynligt, at jordbunden i området stedvist stadig indeholder en frøpulje, som kan aktiveres ved de rette forvaltningstiltag. For at beskytte eksisterende bestande og naturlige processer arbejdes der på sigt på at øge naturområdets størrelse ved opkøb eller aftaler om ekstensivering af tilliggende driftsarealer.

Prioriteringer af indsatser:

1. Undersøge mulighederne for at finansiere et lavbundsprojekt med henblik på at forbedre natur, vandmiljø og klima ved genopretning af hydrologi og ekstensivering af drift af landbrugsarealer.
2. Igangsætte dialog med lodsejere og dyreholdere med henblik på at støtte op omkring, at så store arealer som muligt afgræsses af kreaturer og heste, og at eksisterende græsningsaftaler opretholdes.
3. Sikre at græsningstrykket er passende, alternativt supplere med nænsomt høslæt, så den ønskede udpiningseffekt på mose-, kær- og engarealer opnås.
4. Sikre at den fremadskridende tilgroning med busk og træer stoppes, og foretage en nærmere vurdering af, om der skal foretages rydning af vedplanter omkring de mest værdifulde lysåbne partier.
5. Sikre bekæmpelse af kæmpe-bjørneklo og andre invasive arter.
6. I samarbejde med lodsejere og Køge Kommune arbejde for at landbrugsarealer og andre kulturprægede arealer i randzonen til Jersie Mose på sigt overgår til naturarealer.

Stauings Ø er kommunens mest betydningsfulde trækfuglelokalitet

Med indsatserne i Naturkvalitetsplan 2020-24 supplerer vi indsatserne i Natura 2000-handleplanen 2016-2021 gennem fortsat at fokusere på at genskabe lysåbne forhold med græssende dyr på nogle af strandengene og desuden sikre en naturbevarende drift på de udpegede hede- og overdrevarsarealer.

Prioriteringer af indsatser:

1. Sikre at græsningstrykket på de kommunale strandengsarealer er passende, alternativt supplere med høslæt, så den ønskede udpiningseffekt opnås.
2. Fortsat arbejde for at så store arealer som muligt har græssende kreaturer eller heste, og at eksisterende græsningsaftaler opretholdes.
3. Sikre effektiv bekæmpelse af rynket rose og andre invasive arter med udgangspunkt i de mest følsomme naturområder.
4. Lave opfølgning på plejebeskrivelser til Forstas vedr. hede- og overdrevarsarealer i Jersie Strandpark, så tidspunktet for maskinelt høslæt er optimalt i forhold til at fremme en mangfoldig vegetation, samt at plejen forhindrer genvækst efter rydning af vedplanter i 2020.

Almindelig Ryle

Karlstrup Kalkgrav er kommunens mest spektakulære naturområde

Med indsatserne i Naturkvalitetsplan 2020-24 ønsker vi at indgår i aktiv dialog med Naturstyrelsen om at sikre de bedste forhold for at bevare og fremme levestedsforholdene for kommunens største bestand af markfirben, og mange andre, sjældne og truede arter, som vibefedt, sumphullæbe, kalkvokshat, mosserne butbladet hindemos og mur-langnæb. For at beskytte eksisterende bestande og naturlige processer arbejdes der på sigt på at øge naturområdets størrelse og sammenhæng til andre naturområder.

Prioriteringer af indsatser:

1. I samarbejde med lodsejere og Naturstyrelsen arbejde for at landbrugsarealer og andre kulturprægede arealer i randzonen til Karlstrup Kalkgrav på sigt tages ud af drift, og forberedes til at overgå til naturarealer.
2. Sikre at al tilgængelig viden om naturen i området indgår som grundlag ved revision af driftsplanen, herunder at de fremtidige driftsforslag for området sikrer de bedste forhold for at fremme biodiversiteten.

Engsnarre

Engsnarre ses sjældent, men hannens ynglekald kan høres ved nattetide. Der er kendskab til ynglefund fra moserne i nyere tid. Engsnarren er en sjælden ynglefugl i Danmark.

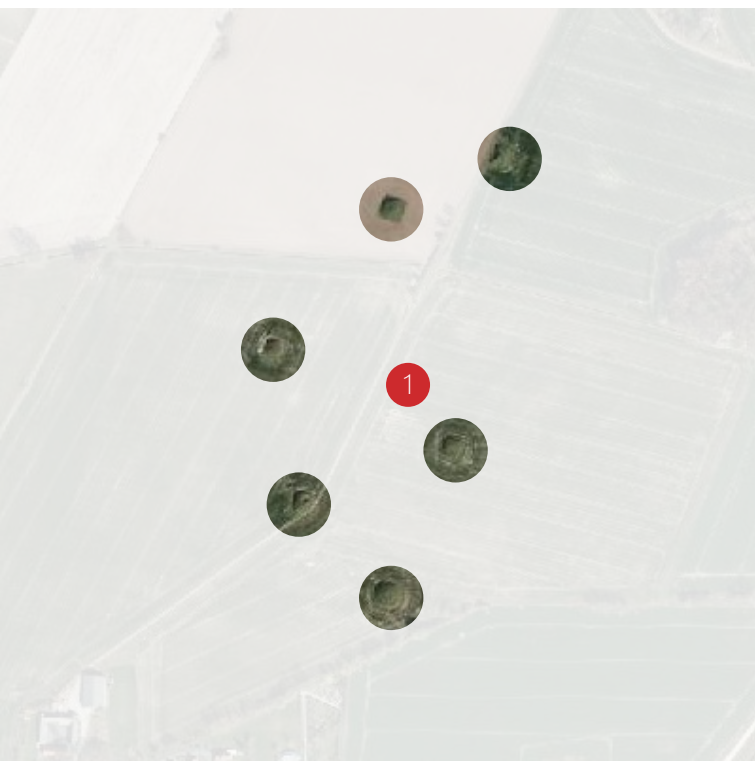

Karlstrup og Engstrup Moser er kommunens største eng- og moseområde

Med indsatsene i Naturkvalitetsplan 2020-24 ønsker vi at indgår i aktiv dialog med Naturstyrelsen om at sikre de bedste forhold for at fremme mangfoldigheden af eng- og mosearealerne.

Prioriteringer af indsatser:

1. Sikre at al tilgængelig viden om naturen i området indgår som grundlag ved revision af driftsplanen, herunder at de fremtidige driftsforslag for området sikrer de bedste forhold for at fremme biodiversiteten.

Gravhøjene nord for Solrød Landsby:

Med indsatserne i Naturkvalitetsplan 2020-24 ønsker vi fortsat at bevare og fremme tørbundflora på gravhøjene gennem sikring af kontinuerlig naturpleje.

Prioriteringer af indsatser:

1. Sikre indarbejdelse af tiltag for biodiversitet i den skitserede grønne forbindelse mod nord fra det nye byviklingsområde ved Solrød Landsby. Der kan skabes et naturområde, som skaber forbindelse mellem markfirbenlokalitet ved Solrød Byvej, gravhøjene og Karlstrup Kalkgrav.

Liden klokke

Liden klokke er én af de nøjsomme plantearter, som stedvist er bevaret på gravhøjene. Liden klokke var tidligere vidt udbredt i agerlandet, men forsvinder i takt med intensivering af landbruget.

4.2 Målsætninger for sjældne og truede arter

Ovenstående prioritering af de vigtigste naturlokaliteter i Solrød Kommune tilgodeser i høj grad biodiversiteten og levestederne for de truede og sjældne arter i kommunen. Men der er også værdifulde levesteder for truede og sjældne arter uden for disse områder, som ikke er godt beskyttet mod ødelæggelser.

Det gælder særligt for arter knyttet til gamle træer, bygninger og stensætninger, små og isolerede vådområder, eller randarealer ved infrastrukturanlæg.

Naturkvalitetsplanen lægger vægt på at sætte mål for indsatser for de truede og sjældne arter, som kommunen enten har særlige forpligtelser overfor (bilag IV-arter), eller som alene er knyttet til levesteder uden for de vigtigste naturlokaliteter i Solrød Kommune.

Vores viden om arterne og deres levesteder i kommunen er baseret på data (2010-2020) fra databaserne Naturdata (Danmarks Miljøportal), Naturbasen (fugleognatur.dk), Svampeatlas (svampeatlas.dk) og Dofbasen (Dansk Ornitologisk Forening).

Markfirben, bilag IV-art (rødlistet VU)

Der er kun kendskab til to bestande af markfirben i Solrød Kommune. Arten har en stor bestand i det prioriterede naturområde Karlstrup kalkgrav, og en mindre bestand på Solrød Byvej. Tilstanden af sidstnævnte bestand er dog ukendt, idet Ringstedbanens nye forløb har påvirket levestedet. Der er udført afværgeforanstaltninger med etablering af nye habitater, men effekten af disse er ikke kendt.

Markfirben er knyttet til levesteder med solvendte skrænter med løs, tør jord, overvejende lav bevoksning, og spredte buske med mulighed for skjul, som yngle- og overvintringshabitater. Føden består primært af græshopper, sommerfuglelarver og biller.

Prioriteringer af indsatser:

- Igangsætte overvågning og eftersøgning af arten, så der kan udføres en kvalificeret forvaltning af artens levesteder. Det er særligt infrastrukturanlæg og digestrukturer i nærområdet til de eksisterende bestande, samt strandområdet, som bør prioriteres i eftersøgningen.

Markfirben

Spidssnudet frø, bilag IV-art (rødlistet NT)

Spidssnudet frø har primært forekomster i den nordlige og østlige del af kommunen. Arten har både bestande i nogle de prioriterede naturområder, som Jersie Mose, Maglemosen, Trylleskoven, Engstrup og Karlstrup Moser, og Gl. Havdrup Mose. Der er dog også mange forekomster, som er knyttet til isolerede vandhuller beliggende i det åbne land.

Prioriteringer af indsatser:

- Fortsætte overvågning og eftersøgning af arten med nogle års mellemrum, så der kan udføres en kvalificeret forvaltning af artens levesteder.

Stor vandsalamander, bilag IV-art (rødlistet LC)

Stor vandsalamander er relativt udbredt i Solrød Kommune. Arten har både bestande i nogle de prioriterede naturområder, som Karlstrup kalkgrav, Engstrup og Karlstrup Moser, og Gl. Havdrup Mose. Men der er også mange forekomster, som er knyttet til isolerede vandhuller beliggende i det åbne land, særligt i det vestlige del af kommunen (Havdrup og Kirke Skensved).

Stor vandsalamanders foretrukne ynglevandhuller er solbeskinnede og med rig undervandsvegetation. Der må ikke være fisk og/eller andefugle til stede. Artens levesteder på land ligger oftest nær vandhullet (få hundrede meter), i områder med gode skjulesteder som stendiger og udgåede træer. Rastestederne er oftest knyttet til skov eller menneskelig bebyggelse.

Prioriteringer af indsatser:

- Fortsætte overvågning og eftersøgning af arten med nogle års mellemrum, så der kan udføres en kvalificeret forvaltning af artens levesteder.
- Igangsætte kampagne til borgerne, som opfordrer til registrering af fund, og oplyser om artens krav til levesteder herunder naturfremmende indsatser som oprensning af vandhuller, rydning af tæt krat rundt, og etablering af skjule- og rastesteder.

Spidssnudet frø

Stor vandsalamander (larvestadie)

Vandflagermus

Flagermus, bilag IV-arter

Der er med sikkerhed kendskab til tre arter af flagermus i Solrød Kommune.

Vandflagermus (rødlistet LC) er almindelig og udbredt i hele landet. Arten jager lavt over søer og vandløb, og følger typisk vandløb som ledelinjer.

Skimmelflagermus (rødlistet LC) er almindelig i den nordlige del af Sjælland. Arten jager i stor højde over skovbryn, levende hegn og søer, og er ikke afhængig af ledelinjer.

Brunflagermus (rødlistet LC) er ret almindelig i det mest af landet. Artens jagt foregår i højde over åbne lokaliteter og langs skovbryn. Arten er ikke afhængig af ledelinjer, men benytter ofte de samme ruter mellem raste- og fødesøgningsområder.

Ud fra kendskab til flagermus og kommunens geografi og ved studier af luftfotos har Aglaja i forbindelse med udarbejdelse af Naturkvalitetsplan 2014-18, vurderet at de bedst egnede lokaliteter for arter af flagermus i Solrød Kommune er:

- Parcelhuskvarterer navnlig i bæltet langs kysten men også i øvrige byer og landsbyer
- Trylleskoven

- Engstrup og Karlstrup Moser
- Karlstrup Kalkgrav
- Gl. Havdrup Mose
- Området mellem søerne og bakkerne i den østlige del af Havdrup
- Skensved Å
- Gammelmosen og de grønne områder omkring Roskildevejens krydsning med motorvejen
- Alléer, vejtræer, levende hegn, vandløb og andre grønne korridorer er vigtige ledelinjer mellem fra raste- og fødesøgningsområder

Prioriteringer af indsatser:

- Foretage undersøgelser af flagermusbestandene i forbindelse med større projekter med henblik på kunne varetage de nødvendige hensyn.
- Sikre at rasteområder ikke ødelægges. Især skal der tages hensyn ved nedrivning af bygninger, eller hvis det er uundgåeligt at fælde gamle træer, der kan huse flagermus. Fældningen må kun foregå i perioden 1. september og 31. oktober^[13].

13 Artsfredningsbekendtgørelsen, BEK nr. 1466 af 06/12/2018, <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=205522>

Laver

Der er kendskab til forekomster af to sjældne laver fra kirkegårde i Solrød Kommune. Ældre kirkegårde med dets murværk og stensætninger er levested med meget lang kontinuitet, og kan derfor rumme en stor mangfoldighed af arter, hvis driften tillader det.

Skjold-korallav (rødlistet NT) forekommer på sten ved Kirke Skensved Kirke. Arten er kun kendt fra 14 lokaliteter i Danmark.

Grynet dugrosetlav (rødlistet NT) forekommer ved Solrød Kirke. Arten har været udbredt og almindelig i hele landet, men er blevet sjældnere efter at elmesygen har elimineret elmestammerne, og at der i betydeligt omfang fældes gamle vejtræer.

Prioriteringer af indsatser:

Samarbejde med kommunens kirker om at igangsætte eftersøgning af sjældne og truede arter på kirkernes jorde med henblik på indsamling af viden, som kan danne grundlag for indarbejdning af naturhensyn i kirkernes driftsplaner.

En øget viden om kommunens sjældne og truede arter vil indvirke positivt på HNV-scoren i de områder, hvor arterne registreres. Landbrugsstyrelsens HNV-kort bruges til at prioritere ansøgninger på ordningen Pleje af græs- og naturarealer for at sikre at tilskud til pleje gives til de mest naturholdige arealer.

HNV står for High Nature Value, og konceptet er udviklet i erkendelse af, at landbrugsområder, der ikke dyrkes intensivt, udgør vigtige levesteder for en stor del af de arter, der findes i Europa. Som et led i Biodiversitetskonventionens 2020-målsætning om at bremse tilbagegangen i biodiversitet, har EU ønsket at skabe et økonomisk incitament hos den enkelte landmand for at bevare disse vigtige levesteder.

4.3 Invasive arter

I den danske natur findes en række arter, som vi betragter som uønskede, fordi de opfører sig på en måde, der har negative konsekvenser for biodiversiteten. Det er plante- og dyrearter, der ved menneskelig hjælp er indført fra udlandet til Danmark. I Danmark har de ikke deres naturlige fjender og får derfor lov til at sprede sig på bekostning af de hjemmehørende danske arter.

Mange af plantearterne er i stand til at etablere "monokulturer" hvor kun den ene eller få andre arter vokser. Det gælder fx kæmpebjørneklo, rynket rose og flere af de store pileurter. Når man vil højne biodiversiteten i et område, er det derfor vigtigt at friholde arealerne for invasive arter.

I Danmark er det kun lovpligtigt at bekæmpe ganske få af de invasive arter. Det gælder fx kæmpebjørneklo som er lovpligtig for alle at bekæmpe, hvis kommunen har vedtaget en indsatsplan.

Solrød Kommune vedtog den 23. april 2019 en indsatsplan for bekæmpelse af kæmpebjørneklo. Dermed er alle lodsejere i Solrød Kommune forpligtede til at bekæmpe kæmpebjørnekloen, hvis den findes på deres ejendom. Indsatsplanen kan findes på Solrød Kommunes hjemmeside ^[14].

Invasive arter i Solrød Kommune

I flere af vores mest sårbare og unikke naturområder er der forekomster af invasive plantearter, og her i naturområderne er de invasive arter en direkte trussel mod biodiversiteten og altså områdernes unikke natur.

Rynket rose eller hybenrose vokser i Solrød Kommune især langs kysten. Planten stammer oprindeligt fra kystegne i det nordøstlige Asien, men blev introduceret til Danmark som prydblade for mere end 200 år siden. Rynket rose er så udbredt ved de danske kyster, at mange forbinder planten med sol, strand og sommer. Rynket rose spreder sig så voldsomt, at strandens naturlige plantesamfund med arter som hedelyng, gul snerre, dueskabiose, bidende stenurt, nikkende kobjælde og blåmunke fortrænges. Ligesom insekter, som er knyttet til plantesamfundene og de varme forhold i det soleksponerede sand også forsvinder. Rynket rose er vanskelig at bekæmpe, fordi selv det mindste rodkud kan vokse sig til en stor plante.

14 <https://www.solrod.dk/borger/vand-og-natur/uoenskede-plantearter>

Sildig gyldenris

Kæmpe-bjørneklo vokser i Solrød Kommune især langs vandløbene. Planten stammer oprindeligt fra bjergegne i Kaukasus, men blev introduceret til Danmark som prydblant for næsten 200 år siden. Det er dog først i de seneste årtier, at kæmpebjørneklo har spredt sig voldsomt til de danske landskaber. Planten spreder sig ved hjælp af frø i en hastighed, så store arealer kan blive dækket på få år, hvis man ikke bekæmper den. Én plante kan årligt sætte 20.000 frø. Bjørnekloens saft forstærker sollysets effekt på huden og kan give voldsom eksem og hudskader, hvis man kommer i berøring med planten. Alle grundejere er forpligtet til at bekæmpe planten.

Japansk pileurt, Kæmpe-pileurt og hybrider mellem de to arter findes i Solrød Kommune særligt ved vandløbene og langs lagunen ved Staunings Ø. Planten stammer oprindeligt fra Japan, Korea, Kina og Taiwan, og er indført til Danmark som prydblant for mere end 100 år siden. I Danmark sætter planterne ikke frø, men formerer sig udelukkende ved de underjordiske plantedele. Selv små stykker af jordstængel, som spredes f.eks. med haveaffald og fyldjord kan danne en ny plante. Planterne er svære at bekæmpe på grund af deres omfattende rodnet og kraftige vækst.

Canadisk gyldenris og Sildig gyldenris findes i tætte bestande flere steder i naturområder i Solrød Kommune. Planterne stammer oprindeligt fra Nordamerika, og er bragt til Europa for næsten 400 år siden som prydblant. Spredningen sker typisk fra haver, som frø eller små stykker af rodstængelen. Planterne har både en kraftig skudsætning og en stor frøproduktion, hvilket muliggør ekstremt effektiv spredning, når først planterne er etableret i et område.

Vild pastinak findes udbredt i Solrød Kommune. Planten stammer oprindeligt fra sydeuropa, og er indført til Danmark i middelalderen af munke som foderplante. Plante vokser særligt i vejrabatter, græsplæner og industrigrunde. Saften fra vild pastinak har samme effekt som saften fra Kæmpebjørneklo. og kan derfor forårsage hudirritationer.

Prioriteringer af indsatser

Solrød Kommune bekæmper invasive arter på de kommunale arealer. Bekæmpelse af invasive arter er som det fremgår et stort og ressourcekrævende arbejde, og det er derfor ikke muligt at bekæmpe alle invasive arter på alle arealer.

Indsatserne med bekæmpelse af invasive arter prioriteres, der hvor de gør mest skade. Det vil sige at bekæmpelse udføres primært i områder med høj biodiversitet. Men der tages også hensyn til både økonomiske og rekreative interesser, ligesom arealer med vild pastinak ved fx institutioner og skoler slås jævnlige. Desuden forsøger vi at igangsætte

bekæmpelse af bestandene, mens de endnu er begrænsede til få planter. En effektiv bekæmpelse af invasive arter kræver ofte at der sættes hårdt ind, fordi arterne er så sejlevede og gode til at sprede sig. Derfor kan det godt se voldsomt ud, når man starter bekæmpelsen op. Målet er dog altid at få fjernet de invasive planter fra området, og dermed skabe plads til at områdets naturlige flora kan genindvandre.

*Trylleskoven strand i 2019
før bekæmpelse*

*Trylleskoven strand i 2020
efter bekæmpelse*

Der er i 2019-2020 igangsat forsøg med bekæmpelse af tætte bestande af rynket rose ved Trylleskoven strand, som viser gode resultater. Bekæmpelsen er foretaget ved behandling med den såkaldte hybenrotor, der river planterne op med røde, men efterlader klitlandskabet med den samme form som før. Undersøgelser viser at der kun er få overlevende planter tilbage efter behandlingen, og at forandringen mod et strandareal med en naturlig overdrevsflora til glæde for bier, sommerfugle, andre insekter, fugle og strandens brugere er godt på vej.

Med indsatserne i Naturkvalitetsplan 2020-24 vil indsatserne primært være orienteret mod kommunens vigtigste naturområder (Trylleskoven, Solrød Strand og lagunen ved Staunings Ø). De konkrete indsatser beskrives under det foregående afsnit 4.1 Målsætninger for naturområder, samt i handleplanen (afsnit 6.6).

**Miljøstyrelsen har udarbejdet
en række vejledninger til
bekæmpelse af de invasive arter.
Vejledningerne kan findes på
Miljøstyrelsens hjemmeside.**

[https://mst.dk/natur-vand/natur/national-naturbeskyttelse/
invasive-arter/hvad-er-invasive-arter/](https://mst.dk/natur-vand/natur/national-naturbeskyttelse/invasive-arter/hvad-er-invasive-arter/)

5 Sammen om Solrøds Natur

- **Vi vil samarbejde med mange aktører om Solrøds natur:** Jo flere vi er om at gøre indsatser, jo større betydning har det for den lokale biodiversitet. Derfor vil Solrød Kommune invitere borgere, erhvervsliv, institutioner og organisationer til fælles indsatser for en rigere natur i vores kommune.

Solrøds nære natur – og vores fælles indsatser for biodiversiteten

Naturen stopper ikke ved matrikelgrænser. Selvom vores sjældne og truede arter primært er knyttet til de store naturområder, så fungerer kommunens andre grønne områder som fødesøgningssteder og korridorer, men er også unikke levesteder for rigtig mange arter.

Derfor kan vi alle bidrage til kommunens biodiversitet ved at skabe gode forhold for naturen på vores grønne områder. For naturen har brug for masser af plads alle steder, i byen såvel som på landet. Derfor giver det god mening at arbejde for at engagere bredt til indsatser for vores nære natur.

Vild plæne

Mange plæner gemmer på en blomsterrigdom, som først ses, når plæneklipningen ekstsiveres.

Alle kan være med til fælles indsatser for at fremme kommunens biodiversitet uanset, om man råder over en altankasse, have, landejendom eller erhvervsejendom. Men der er også gode muligheder for at arbejde for naturen gennem engagementer i børnenes institution, skolebestyrelsen, boligforeningen, grundejerforeningen, landsbylauget eller menighedsrådet.

På kryds og tværs af kommunen arbejder vi sammen i netværk af forskellige aktører om målrettede indsatser for Solrøds natur.

Generelle anbefalinger til indsatser for din nære natur uanset skala

Naturen har især brug for plads. Det er vores vigtigste fokus, når vi skal forsøge at se muligheder for at skabe bedre muligheder for fremgang i biodiversiteten. Og ofte kræver det kun små ændringer at give plads til mere natur i drift og anlæg.

Der er fire overordnede principper for tiltag, som er vigtige at kende for at skabe bedre muligheder for fremgang i biodiversiteten. De tre førstnævnte principperne kan bruges på alle skalaer fra store naturgenopretningsprojekter til parcelhushaven.

- **Flere forskellige vilde blomstrende urter og buske**
Vores vilde plantearter har knyttet allermest liv til sig, og derfor højner det biodiversiteten at fremme områder med forskellige vilde blomstrende urter,

buske og træer. Mange steder vil det være muligt at konvertere befæstede arealer, plæner og vejrabatter til meget mere blomstrende områder. Men også mindre omfattende tiltag, som at undlade at slå plænerne så ofte vil have en betydning. Ofte vil det være muligt at etablere mindre beplantninger med blomstrende træer og buske, eller simpelthen give plads til at de levende hegn breder sig lidt mere.

Hvis man ønsker at udså frøblandinger, er det vigtigt at man undersøger hvilken frøblanding, der er den rette til det pågældende areal. Man kan bl.a. finde information på Miljøstyrelsens hjemmeside i folderen "Tænk før du sår". Husk at frøblandinger aldrig må udsås i beskyttet natur.

- **Bevar gamle træer og dødt ved**
Der er særligt meget liv knyttet til gamle krat, ældre træer og døde træer, som derfor er vigtige at søge at bevare.
- **Skab flere vådområder**
For meget vand kan være udfordrende, men der er store naturgevinster ved at indtænke vandet som et rekreativt element i haver og andre bymiljøer. Udenfor byerne kan det være gennem større tiltag som genetablering af naturlig hydrologi ved fritlægning af vandløb, genopretning af lavbundsarealer og etablering af vandhuller.
- **Mere næringsfattig jordbund**
Næringsrigdom modvirker biodiversitet. I byerne bør gødning, muldjord og kompost begrænses til nyttehaver og særligt udvalgte blomsterbede. Det vil give plads til en mangfoldighed af vilde blomster, insekter og småfugle. På tilsvarende vis bør anlæg af vejrabatter, støjvolde, skræntanlæg ved infrastrukturanlæg mv altid afsluttes med mineraljord frem for muld.
- **Flere græsningsdyr**
Udenfor byerne er det muligt at etablere store græsningsområder, særligt hvis hegningen inkluderer flere ejendomme. Naturgevinsten ved de græssende dyr opnås særligt med helårsgræsning uden tilskuds fodring.

Læs mere i afsnittene herefter, hvor Solrød Kommunes konkrete anbefalinger til hver enkelt aktørgruppe præsenteres. Værktøjskasserne er også tilgængelige på kommunens hjemmeside:

<https://www.solrod.dk/borger/vand-og-natur>

5.1 Private haver

Solrød Kommune har mere end 7200 husstande med egen have, og som haveejer har man også mulighed for at bidrage positivt til kommunens samlede biodiversitet. Uanset havens størrelse er den allerede levested for en masse dyr og planter.

Men der er plads til endnu flere flaksende sommerfugle, puslende pindsvin, summende humlebier og livlige blåmejsere, hvis forholdene indbyder til det. Og ofte er det små indsatser, som der skal til for at havens naturlige liv bliver væsentligt rigere. Selvom naturen trives med mere vildhed, så kan haveejere sagtens give plads til biodiversiteten, uden at give afkald på haven som et ordnet og hjemligt sted.

Sammen om Solrøds Natur med plads til mere liv i din have

Som byer er Havdrup, Solrød, Jersie og strandområdet vidt forskellige, og på tilsvarende vis er også potentialerne for biodiversitet i byernes haver forskellige. Mens haver i byområdet ved kysten kan rumme levesteder for arter knyttet til den kystnære natur, så kan haver længere inde i landet være vigtige for arter, hvis levesteder ellers kun

findes som isolerede øer i det dyrkede agerland. Haverne i byens ældre villakvarterer har en markant højere mangfoldighed af liv end de dyrkede marker i landskaberne omkring byerne.

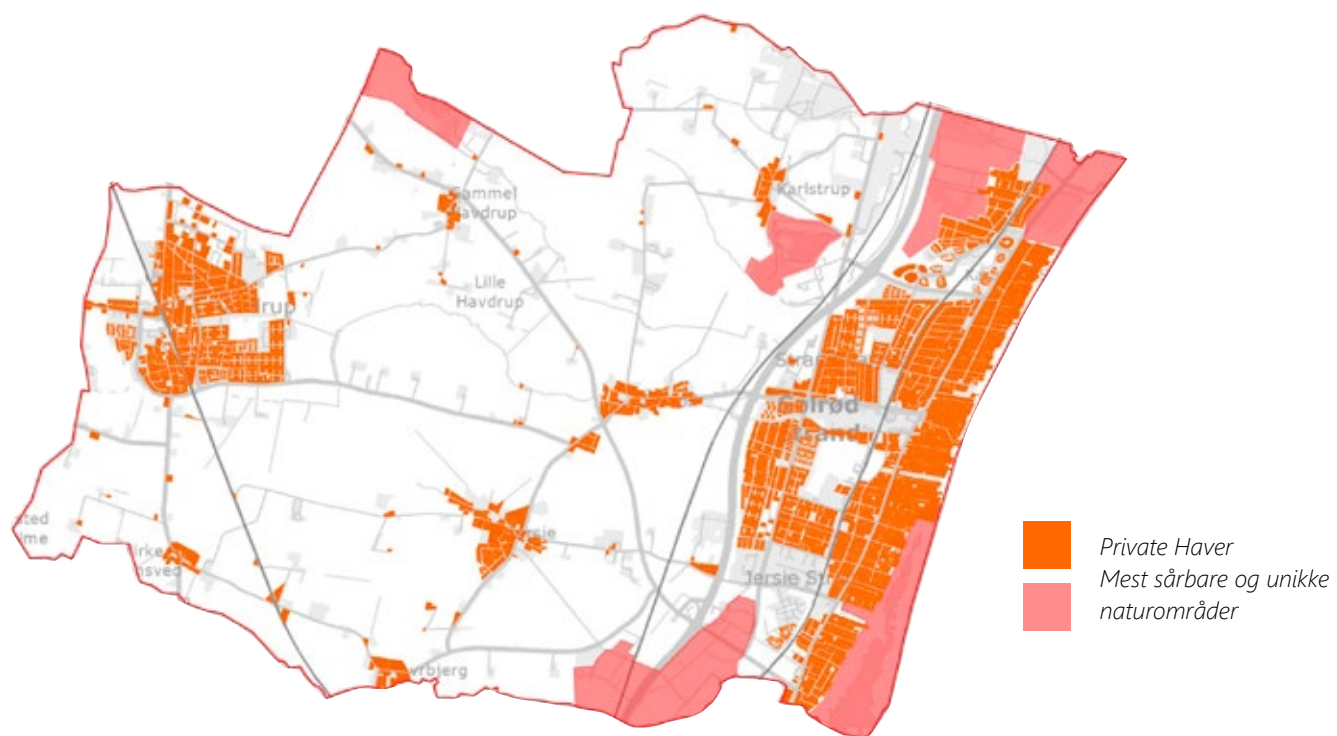
Sådan en gammel villahave med plæne, krat, kompostbunke, køkkenhave, træer, havedam og blomstrende bede er gode levesteder for mange arter, fordi haven tilbyder mad, læ, skjul, skygge og vand. Det er her vi møder pindsvin, frøer, flagermus, et virvar af småfugle, farvestrålende sommerfugle, den smukke store vandsalamander og måske den fascinerende næsehorns bille.

Ude langs Solrød Kommunes 6 km lange kyststrækning findes den største koncentration af haver. Her kan haverne fungere som korridorer og fødesøgningsområder for nogle af de sjældne arter, som er knyttet til de store naturområder ved Staunings Ø og Trylleskoven.

I haverne ved kysten vil det især være oplagt at gøre plads til strandens blomstrende planter. Ofte vil plænerne her indeholde fine blomstrende strandplanter engelskræs, gul snerre og blåklokke som vil vise sig, hvis blot plæneklippen får nogle ugers pause i sommermånederne. Det er også vigtigt, at haveejere er opmærksom på at dominerende arter, som rynket rose ikke spreder sig fra haverne og ud i naturområderne.

Med denne grønne værktøjskasse får haveejerne inspiration og konkrete gode idéer til, hvordan man med simple tiltag kan gøre haven attraktiv for mange flere arter.

**Med værktøjskassen
her får du inspiration
og konkrete gode idéer
til, hvordan du med simple
tiltag kan forbedre din have
som levested for mange
flere arter.**

Liden Klokke

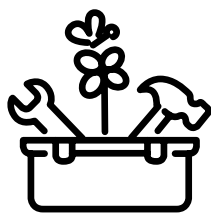
Gul snerre

Butsnudet frø

Næsehorns bille

Private Haver

Grøn værktøjskasse: "Mere af det her – mindre af det her".

Haveejere fremmer bedst biodiversiteten ved at fokusere på de her indsatser:

Mere af det her:

- **Vand:** Med vand i haven er der garanti for masser af liv. Hvis man skal vælge en første indsats, så er vand i haven det mest effektive tiltag, som man kan gøre som haveejer. Selv med små vandskåle fordelt rundt omkring i haven vil man opleve en mærkbar forskel.
- **Blomstring:** Når haven blomstrer fra det tidlige forår til det sene efterår, tiltrækker den et rigt insektliv. Svirrefluer, bier, biller og sommerfugle giver masser af livlig aktivitet i blomsterbedene og lokker småfugle som musvit, blåmejse og måske også flagermus til haven.
- **Kvasbunker og gamle træer:** Hvis man er kreativ med at bevare afklip og nedfaldne blade i haven, giver det hurtigt en effekt for arbejdet med at skabe mere liv i haven. Men husk at passe godt på de gamle træer i haven for der er hundredvis af arter, som er helt eller delvist afhængige af de gamle træer, og som mister deres levested for altid, hvis træerne fældes og fjernes fra haven.
- **Hjemmehørende stauder, buske og træer:** Spørg efter vilde danske planter på planteskolen næste gang der er planer om at lave blomstereng, hæk eller træbeplantning. Der er nemlig langt mere liv knyttet, og større variation blandt havens planter vil have stor betydning for havens biodiversitet.

Mindre af det her:

- **Sprøjtegift og gødning:** Brug af sprøjtemidler virker negativt på havens biodiversitet. Og det samme gælder gødning og kompost, som derfor bør begrænses til nyttehaven.
- **Befæstede arealer og plæner:** Vær opmærksom på at minimere andelen af arealer med hyppigt slåede plæner, asfalt, sten, fliser og grus, da der er meget begrænset naturligt liv.
- **Invasive plantearter:** Begræns dominerende haveplanter som gyldenris, rynket rose, snebær og japansk pileurt, som desværre spreder sig til vores unikke naturområder og truer de sjældne arters levesteder.

Vand i haven kan have mange udformninger. Denne havedam får tilført vand fra haveskurets tag. En lille pumpe sender vandet i cirkulation mellem et lille rislende vandløb og havedammen.

Blomstrende buske og træer kan gøre selv små haver meget attraktive for nektarsøgende insekter. Her er det dagpåfugleløje, som henter mad i havens kirsebærtræ på en tidlig forårsdag.

Stammer af fældede træer kan bruges i haven til kantning af bede, skulpturer eller til opdeling af havens rum. Det har stor betydning for havens mangfoldighed af insekter og svampe.

I haverne ved kysten vil mange af strandens vilde blomster kunne trives. Den smukke engelskgræs kan sagtens indgå i en blomstereng på en del af havens plæneareal.

5.2 Byernes grønne fællesområder

Grundejerforeninger, almene boligforeninger og landsbylaug i Solrød Kommune er vigtige aktører for kommunen i arbejdet for en øget biodiversitet.

Villavejene og stierne fra kysten fungerer som forlængelser af landskabets natur, og de vilde arters spredningsveje ind i byerne. Langs hækkene, ved parkeringspladser, legepladser, og fælles grønne arealer er der allerede levesteder for masser af arter. Det store gamle kastanjetræ, det tætte tjørnekrat, og de blomstrende ligusterhække, blomsterbedet foran bygningerne og mælkebøtterne på plænerne er alt sammen biodiversitet.

Selv med små justeringer af den nuværende drift vil det være muligt at opnå mærkbare effekter på det liv, som er knyttet til de grønne fællesområder. Og det er indsatsen, som både kan gennemføres uden økonomiske investeringer, og uden at gå på kompromis med de æstetiske krav, som er knyttet til arealerne.

Foreninger i Solrød Kommune kan ansøge om tilskud til forskønnelse af grønne områder. Kommunens fond uddeler hvert år ca. 400.000 kr. til grønne projekter, som har til formål at gøre Solrød smukkere.

Fællesskaber for flere levesteder i Solrød Kommune

Som arealforvaltere har vi rigtig stor indflydelse på, hvordan vores grønne områder designes, anlægges og driftes. Vores valg har stor betydning for, om vi selv føler os velkomne, og har lyst til at tilbringe tid i de grønne fællesrum. På tilsvarende vis har vores valg omkring anlæg og drift stor indvirkning på, om de vilde arter vil slå sig ned og trives sammen med os.

Foreningsfællesskabet giver mulighed for at løfte projekter i fælles flok, men det kræver også en grundig inddragelsesproces med input fra brugere, hvis man vil indføre en ny praksis for de grønne områder. Netop derfor er det en rigtig god idé med en fælles plan for, hvordan foreningen kan skabe plads til en øget biodiversitet. Et første skrift kan være at kontakte bestyrelsen for at høre nærmere om, hvordan der kan skabes en dialog om emnet.

Der kan være behov for forskellige tilgange til projektet afhængig af, hvordan hvilken karakter området har. Der kan også være behov for en analyse af, hvem der er de eksisterende brugere, og hvem der kunne være potentielle nye brugere af området. Mange almene boligforeninger oplever at store plænearealer ikke i så høj grad som tidligere benyttes til boldspil og leg. Her kan der være gode muligheder for at omtænke designet af området til flere små rum med blomstrende bede, buske og træer. Det vil give helt nye muligheder for at gå på opdagelse, eller sætte sig på solbeskinnet bænk, hvorfra man kan nyde mylderet af liv. Sådant et område kan give megen glæde til de lokale beboere, men også være en stor gevinst for lokalområdet.

Med denne grønne værktøjskasse giver vi konkrete råd, som kan inspirere til, hvordan fællesskaber kan hjælpe biodiversiteten lidt på vej. Der vil også være flere gode råd og forslag at finde i værktøjskassen til private haver.

- Byernes fælles grønne områder
- Mest sårbare og unikke naturområder

Agerhumle

Byens grønne fællesområder

Grøn værktøjskasse: "Mere af det her – mindre af det her".

I byens grønne fællesarealer fremmes biodiversiteten bedst ved at fokusere på de her indsatser:

Mere af det her:

Nabosamarbejde om flere blomster og natur: Gennem dialog mellem bestyrelsen og beboere kan der udarbejdes en strategi for, hvordan fællesområder kan blive mere blomstrende og understøtte biodiversiteten. Hyggelige aktiviteter, som at så en lille blomstereng, plante træer, lave insekthoteller og opsætte fuglekasser på fællesarealer kan også være et godt afsæt for en snak. Ligesom små konkurrencer mellem veje i grundejerforeninger eller mellem kommunens landsbylaug om at skabe årets mest biodiversitetsvenlige vej eller fællesareal kan give projektet noget opmærksomhed.

Blomstring: Ofte vil der være mulighed for at anlægge en farverig blomstereng med vilde danske planter i en del af plænearealet. Men mange plæner vil også overraske med masser af blomstring, hvis blot slåningspraksis ændres til end mindre hyppighed. Udplantning af blomstrende buske og træer er et mere simpelt tiltag, som hurtigt kan bringe ekstra liv med masser af blomstring i foråret og rigeligt med bær og frugter i efterår og vinter. Sidstnævnte vil særligt være et godt virkemiddel på næringsrig jordbund.

Smart regnvandshåndtering: Vand er en af de mest effektive måder at tiltrække mere liv på. Kombiner lokal regnvandsafledning på veje eller fællesområder med bedre natur ved at skabe regnvandsbede, enge eller vandhuller som buffer mod oversvømmelse. Grønne tage optager også regnvand, og kan indrettes på skure og garager. På denne måde skabes der levesteder for dyr og planter samtidigt med at regnvandet bliver håndteret.

Gamle træer og dødt ved: Ofte fældes træer med begyndende aldringstegn, men det er først dér træerne bliver værdifulde levesteder. Træer med huller til hulrugende fugle og flagermus er en mangelvare i det danske landskab. Man kan bevare et gammelt svækket træ længe ved at save grene ned som er i fare for at knække af. Selv et dødt træ kan bevares som en stående eller liggende stamme, hvor den naturlige nedbrydning af stammen kan give liv til et mylder af forskellige arter.

Mindre af det her:

- **Befæstede områder og ensformige græsplæner:** Arealer med asfalt, sten, fliser og andre hårde overflader er praktiske, men har næsten intet liv knyttet til sig. En hyppigt slået græsplæne efterlader meget lidt plads til blomstring med gode nektarblomster og varierede levesteder for insektlivet. Slå derfor ikke græsset så ofte, og slå eventuelt dele af græsplænen på forskellige tidspunkter.
- **Sprøjtegift og gødning:** Brug af sprøjtemidler virker negativt på biodiversiteten. Og det samme gælder gødning og kompost, som derfor bør begrænses til nyttehaver og særligt udvalgte blomsterbede.
- **Hækklipping lige før blomstring:** Klippes hækkene før blomstring eller bærsætning, får I slet ikke lejlighed til at nyde, hvor mange farverige insekter og fugle, der nyder godt af en mere naturlig hæk. Tidspunktet for hækklipping kan fremskyndes til tidligt forår, eller udsættes til vintersæsonen. Husk at tage hensyn til at sikre færdsel og udsyn ved fortove og veje.

Et fællesarrangement med udsåning af solsikkefrø eller vilde blomsterfrø kan være første skridt mod en dialog om mere blomstring og natur på foreningens arealer.

I boligkvarteret Trylleskov Strand er fællesarealerne anlagt med regnvandssøer og vilde blomsterenge. Landskabet fungerer altså både som rekreativt areal og som regnvandsområde, der periodevist vil være oversvømmet. Det anbefales at blomsterenge vedligeholdes med 1-2 gange årligt med slåning og opsamling af afslået materiale.

Ofte kan det være svært at bevare gamle og døde træer i og omkring fællesarealer. Men træerne har også en stor værdi enten som en høj stamme eller liggende på jorden.

5.3 Erhvervs- og industriområder

Erhvervslivet i Solrød er præget af mange mindre og mellemstore virksomheder. De store erhvervs- og industriområderne i Solrød Kommune omfatter Karlstrup Erhvervsområde, Havdrup Erhvervsområde, Solrød Erhvervsområde (Lerbækvej), Engvangen og Cordozasvinget. Men spredt i kommunen råder erhvervslivet også over arealer af forskellig størrelse.

Erhvervs- og industriområder binder by og land sammen

Erhvervs- og industriområder indeholder et stort potentiale for øget biodiversitet, fordi de ofte er placeret mellem by, infrastruktur anlæg og det åbne land. Beliggenheden og randarealerne med beplantninger af træer og buske tilbyder relativt uforstyrrede levesteder for småfugle og andre smådyr. Mens fladerne omkring bygningerne ofte er karakteriseret ved hyppigt slåede plæner, hvor der er gode potentialer for en øget biodiversitet. For nogle virksomhedsejeres synspunkt, så vægter funktionalitet og ryddelig fremtoning oftest højest ved driften af de grønne arealer.

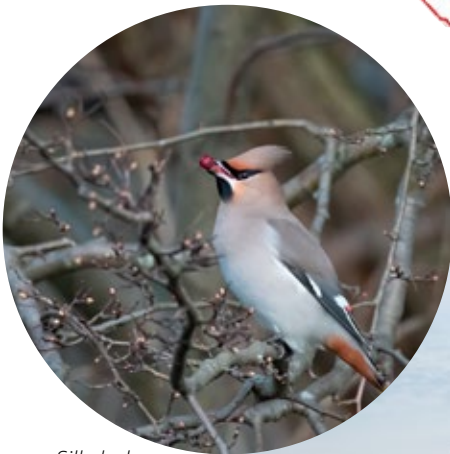
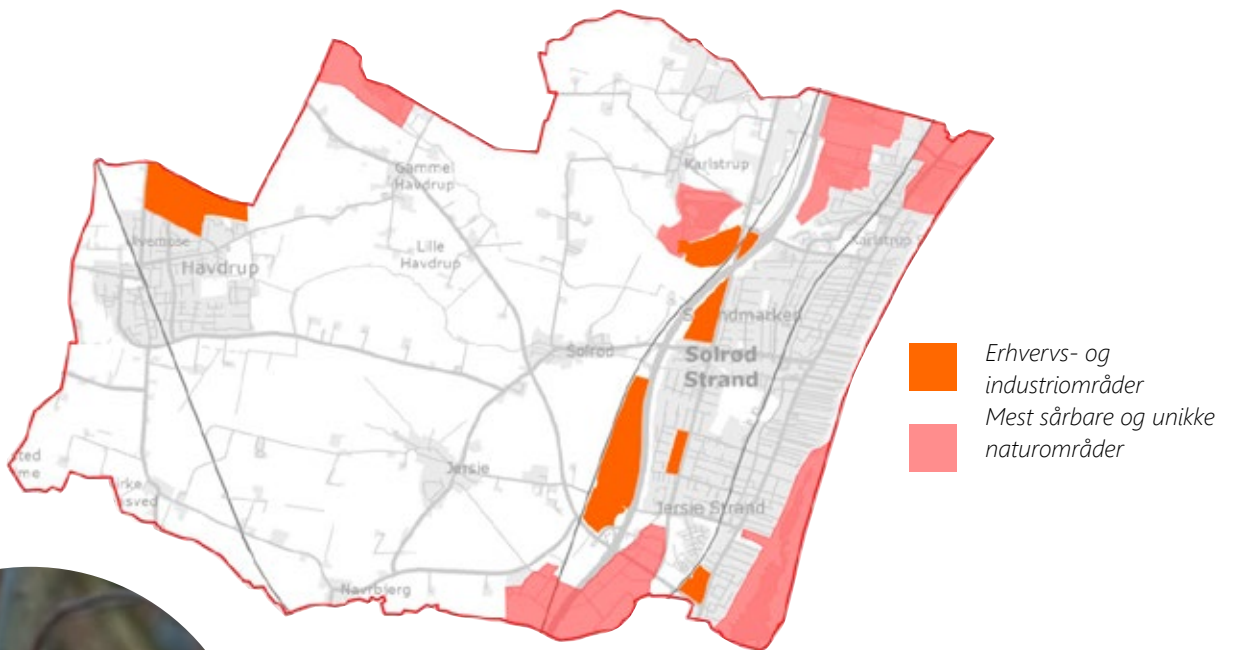
Men for andre, så kan det være interessant at se på, hvordan erhvervsområdernes grønne arealer og tagflader også kan rumme muligheden for at håndtere regnvand som lokale klimatiltag, og for at skabes naturskønne afstressende omgivelser til glæde for medarbejdere, samarbejdspartnere og eksterne interessenter. Et rigt og mangfoldigt liv på virksomhedernes udearealer er et grønt visitkort og et fysisk bevis på arbejdet med bæredygtighed lige uden for døren.

Selv med små justeringer af den nuværende drift vil det være muligt at opnå effekter for biodiversiteten. Og ofte er indsatser, som driften kan implementere uden større økonomiske investeringer, og uden at gå på kompromis med den ordentlige fremtoning, som de fleste virksomheder ønsker for deres udearealer.

Med denne værktøjskasse giver vi konkrete råd, som kan inspirere til, hvordan virksomheders udearealer kan gøres mere interessante for både biodiversitet og mennesker.

**Karlstrup
Erhvervsområde
har et stort
biodiversitetspotentiale,
da det ligger i direkte
forbindelse med et af
kommunens mest
naturrige områder.**

Silkehale

Engforglemmigej

Erhvervs- og industriområder

Grøn værktøjskasse: "Mere af det her – mindre af det her".

I erhvervs- og industriområder fremmes biodiversiteten bedst ved at fokusere på de her indsatser:

Mere af det her:

Blomstring og variation på udeområderne: Mange virksomheder har store græsplæner som holdes tætklippede. For biodiversiteten er den slags landskab desværre grønne ørkener. Med omlægning af drift til mindre hyppig græsslåning kan der opnå noget mere variation. Endnu bedre er det, hvis græsplænerne kan erstattes med hjemmehørende blomstrende urter, eller endda med både urter, staudebeplantninger og områder med buske og træer.

Grønne partnerskaber med andre lokale virksomheder: Virksomhederne kan indgå i arbejdet med at forbedre biodiversiteten gennem grønne partnerskaber og samarbejder om samdrift og fælles planer for erhvervsområdets udearealer. En bevidst forvaltning af de grønne områder kan dels være til gavn for medarbejdernes rekreative muligheder, dels kan partnerskabet medvirke til at skabe et grønnere image for den enkelte virksomhed og erhvervsområdet.

Grønne tage: Virksomhedernes tagflader kan konverteres til grønne flader med tiltag for biodiversitet. Det er løsninger, som også samtidigt kan være en del af områdets lokale regnvandshåndtering.

Bevaring af gamle træer: Gamle træer bliver ofte fældet før de når at blive værdifulde levesteder for biodiversiteten. Hvis virksomheden har gamle træer på udearealet, kan der udarbejdes en plan for bevaring sammen med driften. Ofte er der plads til at træerne kan bevares som stående træruiner, eller ved at beholde det fældende træ på området til gavn for både svampe og insekter.

Mindre af det her:

- **Befæstede områder og ensformige græsplæner:** Arealer med asfalt, sten, fliser og andre hårde overflader er praktiske, men har næsten intet liv knyttet til sig. En hyppigt slået græsplæne efterlader meget lidt plads til blomstring med gode nektarblomster og varierede levesteder for insektlivet. Slå derfor ikke græsset så ofte, og slå eventuelt dele af græsplænen på forskellige tidspunkter.
- **Sprøjtegift og gødning:** Brug af sprøjtemidler virker negativt på biodiversiteten. Og det samme gælder gødning og kompost, som derfor bør begrænses til nyttehaver og særligt udvalgte blomsterbede.
- **Hækklipping lige før blomstring:** Klippes hækkene før blomstring eller bær-sætning udelukkes muligheden for oplevelser med farverige insekter og fugle, der nyder godt af en mere naturlig hæk. Tidspunktet for hækklipping kan fremskyndes til tidligt forår, eller udsættes til vintersæsonen.

Blomstrende bakker og en bugtende sti, hvor der tidligere kun var slåede plæner, har givet et helt nyt udtryk til det grønne areal ved Ørsteds domicil i Skærbæk.

Oversigtsfotos ved Ørsteds grønne arealer umiddelbart efter at de grønne plæner er ændret til et naturanlæg med stier, motionsbaner og siddepladser. Ud over at være til gavn for vilde arter var formålet med at omdanne arealet også at give medarbejdere og gæster gode og lærerige naturoplevelser i dagligdagen.

Det er en god idé at opsætte et skilt, som oplyser om virksomhedens bevægrunde for at ændre praksis for driften af erhvervsarealet.

5.4 Landejendomme

Solrød Kommune er den kommune i Region Sjælland, som har færrest dyr pr. ha. jord. Her er ingen store dyrebedrifter og kun ca. 8 landbrug, som har over 3 dyreenheder. Jordbrugsarealet udnyttes primært til planteavlsbedrifter og sekundært til svine-, kvæg- og hesteavlsbedrifter.

På mange af de større landejendomme vil det primære fokus være driften af ejendommens jorde med afgrødeproduktion og dyrehold. Mens det økonomiske afkast fra driften af jorden typisk er mindre afgørende på de mindre landejendomme. Uanset landejendommens størrelse og omfanget af husdyrhold og produktion, så vil arealerne være levested for en masse dyr og planter. Men der er også plads til en øget biodiversitet, hvis forholdene indbyder til det. Ofte er det små indsatser, som der skal til for at ejendommens naturindhold bliver væsentligt rigere.

Plads til mere liv på landejendommen

På landejendomme investeres indsatserne for biodiversitet bedst på at bevare og beskytte det, som allerede er værdifuld natur. Det kan være ejendommens allé med gamle træer, den knoldede eng ved åen, skovbrynet med de gamle, skovstykkets krogede egetræer, eller de gamle stendiger langs markvejen med stynede piletræer.

Vigtigst er det at fokusere på at beskytte det, der er sværest at erstatte. Biodiversiteten er koncentreret i de områder, hvor naturen har udviklet sig over mange år. Det er de uopdyrkede områder og urentable arealer, som gør naturen på ejendommen helt unik. Der er værd at huske på, at vildtstriber, insektvolde, farverig blomsterbrak eller andre nye naturgenoprettede arealer først vil opnå tilsvarende naturværdier efter adskillige årtier.

Din kommunale naturmedarbejder kan være behjælpelig med oplysninger om naturværdierne på ejendommen, og oplyse om mulighederne for at bidrage til en øget biodiversitet. Hos landbrugsrådgivere kan der søges kvalificeret rådgivning om, hvilke marktiltag og støtteordninger, som vil være relevant for den enkelte ejendom.

**Landbrugets
forskningscenter SEGES har
udgivet anbefalinger til "Godt
Landmandsskab og Natur" og
udviklet konceptet "Naturtjek", som
fokuserer på, hvordan landejendomme
kan bidrage til en øget biodiversitet.
Det er anbefalinger fra dette
grundige arbejde, som vi gengiver
i den grønne værktøjskasse her.**

Skovrandøje

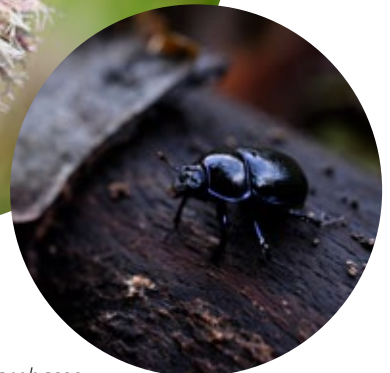
Admiral

Vibe

Skovskarnbasse

Landejendomme

Grøn Værktøjskasse: "Mere af det her – mindre af det her".

På landbrugsejendomme fremmes biodiversiteten bedst ved at fokusere på de her indsatser:

Mere af det her:

Græsningsdyr: Undersøg mulighederne for at indgå i et samarbejde med naboejendomme om samhegning og afgræsning af uopdyrkede arealer. Græsning med et afpasset græsningstryk er det mest effektive tiltag for at få en rigere blomstring på naturarealer. Den bedste effekt af græsningen opnås ved at bruge robuste racer af heste og kvæg, som afgræsser arealerne hele året rundt uden tilskudsfodring.

Bevar de eksisterende levesteder på din bedrift: Fokuser på at bevare ejendommens stendiger, læhegn, skovbryn og gamle træer. Tænk på udgåede træer, nedfaldne stammer, grene og kvas som naturens insekthoteller. Det gør det lettere at acceptere lidt mere rod i læhegn og skovbryn.

Skab nye levesteder i agerlandet: Planlæg for udlæg af uopdyrkede bufferzoner til naturområder, og undersøg om der er mulighed for marktiltag eller andre ordninger med udtagning af urentable driftsarealer til permanent natur og naturlig hydrologi ved fritlægning af vandløb, nedlægning af dræn og reetablering af vandhuller.

Skab nye levesteder i skoven: Mere variation kan skabes ved at lave skovlysninger og beplante indre og ydre bryn med blomstrende og frugt bærende træer.

Mindre af det her:

Slåning i blomstringstiden: Sørg for at tilpasse tidspunkterne for slåning af vejrabatter, grøfter, markskel, brak- og græsarealer, så slåningen falder enten tidligt på sæsonen (primo maj) eller sent (oktober). Med flere vilde blomstrende planter bliver der mere føde til nektarsøgende insekter. Men vær opmærksom på slåningsfristerne i støtteordninger.

Påvirkning af naturarealer ved udbringning af gylle, gødning og planteværn: Sørg for at holde god afstand ved markdriften til naturarealer, hegn og skovbrug, så den skadelige effekt på naturområdernes vilde dyr og planter minimeres. Særligt de små områder, som læhegn og isolerede vandhuller vil være følsomme, og jo mindre påvirkning fra markdriften områderne udsættes for, jo bedre tilgodeses en mangfoldighed af planter, bier, sommerfugle og andre smådyr.

Græssende dyr er essentielle for at bevare og øge biodiversiteten i naturområder. Robuste racer, som højlandskvæg tåler at gå på naturarealer året rundt uden tilskuds fodring.

Digestrukturer, læhegn og vejrabatter med gamle stynede piletræer er karakteristiske landskabselementer i Solrød Kommune. Udenfor de naturbeskyttede områder er det landbrugslandets mest værdifulde levesteder.

Hvidblomstrende hegn af mirabel, slåen, blomme, fuglekirsebær og hæg understøtter en rigt insektliv, og nyplantninger med disse træer og buske er et godt tiltag for biodiversiteten i landbrugslandet. Her er det en tidlig dagpåfugløj på mirabel.

5.5 Skoler og Institutioner

Solrød Kommune har nogle af landets bedste skoler og dagtilbud med engagerede ledere, ansatte og forældre. Udearealerne ved skoler og dagtilbud har mange funktioner, som opholdsarealer, legepladser og læringsrum. De grønne arealer indeholder også en god portion natur. Alle mennesker har godt af nærhed til naturen, men det er især vigtigt for vores børn og unge mennesker at opleve den på egen krop.

Flere oplevelser med natur og indsatser for en øget biodiversitet er oplagte at tænke ind i skolernes og dagtilbudenes virke. Og jo rigere naturindhold omgivelserne kan præsentere, jo mere dragende og inspirerede vil de virke for både børn og voksne. Alt sammen noget, som giver vigtig læring om natur og kan åbne op for en forståelse for biodiversitetens udfordringer.

Livligere læringsrum og naturlade børn

Ved skoler og dagtilbud har ledelse, ansatte og forældre mulighed for at gå i dialog med kommunens ejendomscenter omkring ændringer af driften i en mere naturvenlig retning. Nogle tiltag er simple og kan implementeres i driften uden videre, mens andre tiltag måske vil kræve mindre investeringer til maskinel, indkøb af frø, planter eller andre materialer.

Forældregruppen kan inddrages til temadage med biodiversitet og bioblitz, hvor klasserne kan dystre om at finde flest arter på skolens grønne arealer. For de mindste børn kan et fællesarrangement med udsåning af vilde hjemmehørende blomsterfrø, bygning af insekthoteller eller opsætning af fuglehuse være første skridt mod en dialog mellem børn, ansatte, ledelse og forældre om mere blomstring og natur på de grønne udearealerne ved skole og dagtilbud.

Større og mere omfattende tiltag vil kræve en mere omfattende planlægningsproces i et samarbejde med kommunens ejendomscenter og inddragelse af forskellige kompetencer fra forældrekredsen eller eksternt. En langsigtet plan for øget biodiversitet i de grønne områder kan bane vejen for, at der afsættes økonomiske midler til realisering, eller at tiltagene indtænkes i forbindelse med energirenoveringer, klimatilpasning eller andre anlægsprojekter.

Skoler og institutioner i Solrød Kommune kan ansøge om tilskud til forskønnelse af grønne områder, legepladser og fællesarealer. Kommunens fond uddeler hvert år ca. 400.000 kr. til projekter.

Bøgenonne

Grøn guldbasse

Hængende klyngekugle

Dagpåfugløjje

Egern

Skoler og Institutioner

Grøn værktøjskasse: "Mere af det her – mindre af det her".

Ved skoler og institutioner fremmes biodiversiteten bedst ved at fokusere på de her indsatser:

Mere af det her:

Planlæg for mere natur: Tal med bestyrelsen, ledere og medarbejdere om mulighederne for at invitere mere natur indenfor på de grønne arealer både på kort og langt sigt. En god indgang til samarbejder og dialog er gennem hyggelige aktiviteter, som at så blomsterenge, plante træer, lave insekthoteller og opsætte fuglekasser på de grønne arealer.

Udendørs undervisningsrum: Tre liggende træstammer i krattet kan gøre det ud for siddepladser i det udendørs klasserum, inden børnene går på opdagelse efter smådyr under bladbunkerne, i de blomstrende hegn eller i det midlertidige vandhul i plænenes lavning,

Blomstring: Ofte vil der være mulighed for at anlægge en farverig blomstereng med vilde danske planter i en del af plænearealet. Mange randarealer mod hegn også overraske med masser af blomstring, hvis blot slåningspraksis ændres til mindre hyppighed. Udplantning af blomstrende buske og træer er et mere simpelt tiltag, som hurtigt kan bringe ekstra liv med masser af blomstring i foråret og rigeligt med bær og frugter i efterår og vinter.

Smart regnvandshåndtering: Vand er en af de mest effektive måder at tiltrække mere liv på. Kombiner muligheden for at håndtere regnvand fra skolens- eller institutionens tage til at skabe midlertidige vandsamlinger i lavninger på plænen eller legepladsen. Grønne tage optager også regnvand, og kan indrettes på skure og garager. På denne måde skabes der levesteder for dyr og planter samtidigt med at regnvandet bliver håndteret.

Mindre af det her:

Befæstede områder og ensformige græsplæner: Parkerings- og opholdsarealer med asfalt, sten, fliser og andre hårde overflader er praktiske, men har næsten intet liv knyttet til sig. En hyppigt slået græsplæne efterlader meget lidt plads til blomstring med gode nektarblomster og varierede levesteder for insektlivet. Udvælg områder, hvor græsset ikke slås så ofte, og slå eventuelt dele af græsplænen på forskellige tidspunkter.

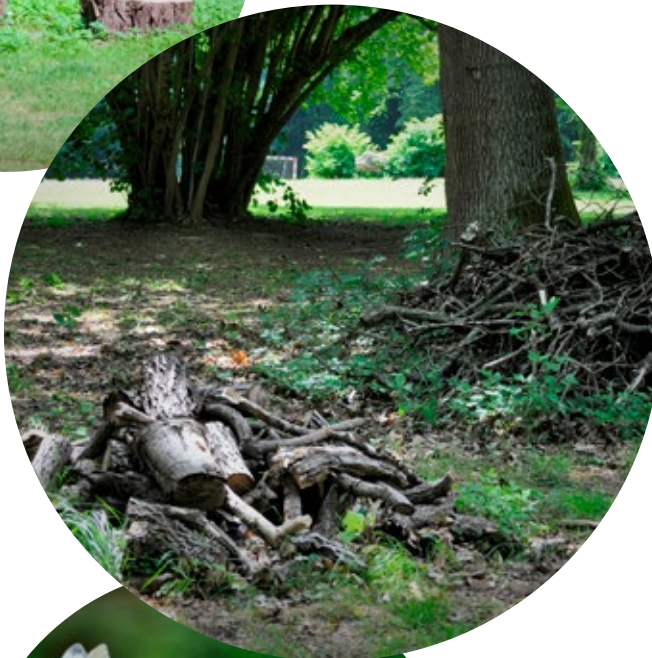
Hækklipping lige før blomstring: Klippes hækkene før blomstring eller bær-sætning fjernes de rige muligheder for at opleve mylderet af insekter og fugle, der nyder godt af hække og hegn. Tidspunktet for hækklipping kan fremskyndes til tidligt forår, eller udsættes til vintersæsonen.

For de fleste børn (og voksne) er det en stor oplevelse at få lov til at holde en grøn guldbasse. Den store torbistbille er knyttet til døde træstammer, hvor larven er flere år om sin udvikling.

Et udendørs læringsrum kan let indrettes i en rolig krog af det grønne område. Her er det tykke skiver af træstammer, som er lagt ud til som siddepladser.

Tal med kommunens ejendomscenter om at undlade at fjerne nedfaldne blade, grene og afskårne træstammer. Det er her pindsvinet, de flotte biller og svampene bor.

Når hække og hegn får lov til at blomstre, så er der mad til nektarsøgende insekter. Her er det kålsommerfugle, som henter forsyninger på blomstrende brombær. Her sidder de i øjenhøjde for selv de mindste, og kan studeres på tæt hold.

5.6 Kirkens jorde

I Solrød Kommune ejer folkekirker og kirkelige organisationer kun mindre arealer. Områderne omkring de ældre kirker kan rumme særlige naturværdier på grund af den lange kontinuitet som grønne arealer uden intensiv drift.

På mange kirkegårde bliver der efterhånden ekstra plads, når flere og flere bliver begravet i urner og ældre gravsteder sløjfes. Derfor arbejder mange kirkegårde med at omtænke brugen af kirkegårdsarealer. Nogle etablerer små lunde, legehjørner, pluk-selv blomsterenge og andre sanseoplevelser, der kan fremme den heling, som naturen kan give for børn og voksne i sorg.

I Roskilde Stifts grønne udvalg arbejdes for at der for at introducere til ordningen Grøn Kirke, og mere end 50 kirker i Roskilde Stift er med på den grønne omstilling. En Grøn Kirke er en kirke, der viser omtanke gennem helt konkrete tiltag, der mindsker belastningen af klima og miljø¹⁵. Grøn Kirke opfordrer gennem ordningen til, at kirkernes jorder bruges til formål, der både fremmer biodiversitet og samtidig imødekommer de mennesker, der kommer på kirkegården. I Solrød Kommune er der endnu ingen kirker, som er certificeret efter ordningen, men Havdrup Kirke har konkrete planer om et ambitiøst grønt projekt på kirkens jorde.

Plads til mere liv på kirkens jorder

Kirkejorden er en værdifuld ressource, ikke kun for den enkelte kirke men også for hele lokalsamfundet. Det er de lokale menighedsråd som vælger, hvordan den enkelte kirkes tilhørende arealer skal disponeres. Menighedsrådet har derfor også mulighed for at motivere og iværksætte, at driften af kirkens jorde ændres i en mere naturvenlig retning.

Der kan være store naturværdier knyttet til kirkegårdsarealet og præstegårdshaven. De gamle murværker, stensætninger og træer kan være levesteder for sjældne arter på grund af den lange kontinuitet. Derfor bør man i udgangspunktet være særdeles varsomme med at ændre de gamle strukturer og andre anlæg på kirkegården. I svenske undersøgelser er det for eksempel eftervist at opsætning af opadrettet lyd resulterer i at kirkegårdenes kolonier af flagermus fortrænges fra deres sommerrastepladser.

På de fleste kirkegårde vil der være store biodiversitetspotentialer for at tænke den grønne drift i en mere naturvenlig retning. Vær opmærksom på at ændringer af kirkegårdsanlægget skal godkendes af stiftsøvrigheden eller provstiudvalget. Men hvis der alene er tale om mindre ændringer, som f.eks. tilplantning af nedlagte gravsteder med blomster- og bærige buske og træer eller, etablering af vilde blomsterenge kræver det kun en orientering af provstiudvalget.

Grøn Kirke har udgivet hæftet "Kirkernes jorder kan skabe fællesskab" med inspiration og anbefalinger til, hvordan kirkernes arealer kan anvendes til nye grønne formål.

15 <https://gronkirke.dk/>

Vandflagermus

Skovskade

Lille ildfugl

Kirkens Jorder

Grøn værktøjskasse: "Mere af det her – mindre af det her".

På kirkens jorde fremmes biodiversiteten bedst ved at fokusere på de her indsatser:

Mere af det her:

- **Bevar kirkegårdens eksisterende levesteder:** Fokuser på at bevare kirkegårdens stendiger, krat, skovbryn og gamle træer. Det er her de væsentligste naturværdier er knyttet til. Bevar såvel det store døde ved, som grenafklip, blade mv i grenhegn og komposter
- **Inviter de vilde planter indenfor:** Hjemmehørende urter, buske og træer har tilknyttet langt mere liv end de fremmede plantearter, som ofte pryder på kirkegårdene. Vælg derfor vilde danske planter, når der skal laves blomstereng, prydbede, hække eller træbeplantninger.
- **Indretning med vand på kirkegården:** Med mere vand på kirkegårdsarealet vil der hurtigt komme meget mere synligt liv med fx småfugle, pindsvin og padder.
- **Skab nye levesteder:** Planlæg for konvertering af kirkens forpagtningsarealer til natur og skov. Landbrugsarealer kan være kraftigt kulturpåvirkede, hvilket ikke er befordrende for en mangfoldig natur. Undersøg derfor om mulighederne for at søge puljemidler til at forberede arealerne til øget biodiversitet. Undersøg også mulighederne for at indgå samarbejder med lokalområdet om et fællesskab om græsningsdyr.

Mindre af det her:

- **Sprøjtegift og gødning:** Undlad brug af sprøjtemidler, da de virker negativt på biodiversitet. Det samme gælder gødning og kompost, som derfor bør begrænses til rosebede og andre steder med særligt næringskrævende planter.
- **Befæstede arealer og plæner:** Vær opmærksom på at minimere andelen af arealer med hyppigt slåede plæner, asfalt, sten, fliser og grus, da der her er meget begrænset naturligt liv.
- **Slåning i blomstringstiden:** Sørg for at tilpasse tidspunkterne for slåning af plæner, vejrabatter og grøfter, så slåningen falder enten tidligt på sæsonen (primo maj) eller sent (oktober). Når vi lader de vilde planter blomstre sørger vi for masser af føde til de bier, sommerfugle og svirrefluer

Vilde blomsterenge kan kombineres med områder til urnenedsættelser eller skovkirkegårde, som her på Bispebjerg Kirkegård med paradisæbletræer på rad og række.

Efterhånden som kirkegårdens træer ældes kan det blive nødvendigt at fælde træerne pga. risici for skader på bygninger og personskade ved nedfaldene grene. Her ved Karlstrup Kirke er to høje stubbe bevaret, og dermed også levesteder for laver, mosser, svampe og insekter.

Græssende heste og kvæg kan også hjælpe biodiversiteten på vej på kirkens jorde.

6 Kommunale forpligtelser og handleplan

6.1 Kommunens ansvarsområder

Kommunerne varetager de primære naturbeskyttelsesopgaver uden for statens arealer, dvs. ansvaret for at sikre biodiversiteten. Hvis landets biodiversitet skal bevares og øges, er kommunernes indsats således helt uundværlig. Der er derfor en forventning om, at kommunerne har et overblik over deres naturværdier og skrider ind, når de trues.

§ 3-beskyttet natur og fredede arealer

Kommunen er myndighed ift. naturbeskyttelseslovens generelle beskyttelsesbestemmelser af specifikke naturtyper i lovens § 3. Det betyder bl.a., at det er kommunen, der administrerer dispensationsbeføjelsen i naturbeskyttelseslovens § 65, stk. 3. Samtidig er det kommunen, der er håndhævelsesmyndighed i henhold til lovens § 73 stk. 1. I forbindelse med sager om overtrædelser af beskyttelsesbestemmelserne i naturbeskyttelseslovens §3 er kommunen forpligtet til at føre tilsyn med arealerne. Opdatering af det vejledende kort over beskyttede naturområder påhviler også kommunen. Kommunen er desuden tilsynsmyndighed

på kommunens fredede arealer, både på de kommunale og de privatejede. På de statsejede er det Naturstyrelsen, der har tilsynspligten.

Kommunen har pleje**pligt** af de kommunalt ejede § 3-arealer (jf. naturbeskyttelseslovens § 52) og på kommunalt ejede arealer i Natura 2000-områder (jf. naturbeskyttelseslovens § 52, stk. 2). Kommunen har pleje**ret** på privatejede arealer, der er underlagt en fredning samt på gravhøje. Naturplejen på privatejede, fredede arealer kan gennemføres enten med ejerens eller brugerens samtykke eller efter tilladelse fra fredningsnævnet (jf. § 1, stk. 1 i bekendtgørelse om pleje af fredede arealer og tilsyn).

Private lodsejere har ikke plejepligt. En form for plejepligt følger dog af § 5, stk. 1 i bekendtgørelse af lov om drift af landbrugsjorder om rydningspligt. Rydningspligten, som indebærer at arealerne holdes fri for træer og opvækst gælder for alle også offentlige myndigheder.

Natura2000-områder

I Solrød Kommune er der udpeget ét fuglebeskyttelsesområde, Gammel Havdrup Mose, og ét habitatområde, Ølseagle Strand og Staunings Ø.

Natura 2000-områder og bilag IV-arter

I forhold til habitat- og fuglebeskyttelsesdirektiverne^[16] er kommunen, forpligtet til at sikre, at naturtilstanden ikke forringes i de områder, der er udpeget som beskyttede, de såkaldte Natura 2000-områder^[17]. Desuden er kommunen forpligtet til at sikre en beskyttelse af de såkaldte bilag IV-arter jf. habitatdirektivets bilag IV.

Kommunen skal ved administration af love og regler, der kan påvirke områderne, sikre gunstig bevaringsstatus for områdernes udpegningsgrundlag. Kommunen skal i forbindelse med alle planer og projekter vurdere, om det ansøgte projekt i sig selv, eller i forbindelse med andre planer og projekter, kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt. I så fald skal der foretages en nærmere konsekvensvurdering af projektets virkninger på Natura 2000-området under hensyn til bevaringsmålsætningen for det pågældende område. Viser vurderingen, at projektet vil skade det inter-

ationale naturbeskyttelsesområde, kan der ikke meddeles dispensation til det ansøgte. Tilsvarende skal der foretages en vurdering af det ansøgte projekts eventuelle indvirkning på de beskyttelseskrævende arter, som fremgår af habitatdirektivets bilag IV. Kommunen har altså en særlig stor forpligtelse ift. områder, der er beskyttet ved habitat- og fuglebeskyttelsesdirektiverne.

Bygge- og beskyttelseslinjer

Kommunen administrerer naturbeskyttelseslovens §§ 16-19 om bygge- og beskyttelseslinjer i forhold til søer, åer, skove, fortidsminder og kirker. Det er formålet med lovgivningen at sikre områderne inden for beskyttelseslinjerne som værdifulde landskabelementer, og som levesteder og spredningskorridorer for plante- og dyreliv.

16 Rådets direktiv 92/43/EØF af 21. maj 1992 om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter (habitatdirektivet) og Rådets direktiv 79/409/EØF af 2. april 1979 om beskyttelse af vilde fugle (fuglebeskyttelsesdirektivet).

17 Natura 2000, betegnelse for et netværk af beskyttede naturområder i EU. Områderne skal bevare og beskytte naturtyper og vilde dyre- og plantearter, som er sjældne, truede eller karakteristiske for EU-landene.

6.2 Naturmyndighedens rolle

Kommunen varetager mange forskellige opgaver på naturområdet. De vigtigste er:

Sagsbehandling

Både private og offentlige ejendomme kan indeholde beskyttet natur, sten- og jorddiger, fortidsminder eller være beliggende inden for en beskyttelseslinje. Visse anlæg og aktiviteter kan i givet fald kræve dispensation fra naturbeskyttelsesloven. En dispensation eller et afslag vil altid være baseret på dialog og på en konkret vurdering jf. forvaltningslovens krav. Der varetages også håndhævelse af ulovlige forhold, behandlinger af forespørgsler og hørings-svar til planer og projekter.

Tilsyn

Afgørelser skal bygge på konkret viden om naturen på stedet. Med Naturkvalitetsplan 2020-24 har Solrød Kommune fået et opdateret kendskab til størstedelen af kommunens naturarealer. Oplysningerne skal ajourføres jævnligt, så afgørelser træffes på det bedst oplyste grundlag. Registreringer i felten er derfor en vigtig del af arbejdet på naturområdet, som varetages af såvel kommunens egne medarbejdere samt studentermedarbejdere og konsulenter.

Dialog med borgerne

Teknik og Miljø lægger stor vægt på dialog og partnerskaber med borgere og foreninger. Dialogen med foreningerne foregår bl.a. i Grønt Råd, hvor både Danmarks Naturfredningsforening, Friluftsrådet, Gefion, Dansk Ornitologisk Forening og Naturstyrelsen er repræsenterede. Dialogen med borgerne foregår i forbindelse med de konkrete sager, men også i forbindelse med 3. mands projekter om natur, hvor kommunen understøtter det frivillige initiativ. Kommunen stiller også informationer til rådighed for borgere og virksomheder om beskyttede naturtyper, beskyttelseslinjer, diger mv. dels via kommunens hjemmeside og dels via Danmarks Miljøportal.

Naturpleje

Midlerne til naturforvaltning skal først og fremmest bruges til at beskytte truede arter og sikre pleje på de naturlokaliteter, der rummer store værdier, og som kræver en aktiv naturpleje. Som nævnt indledningsvis har kommunen plejepligt på de kommunalt ejede §3-arealer og på kommunalt ejede arealer i Natura 2000-områder. Desuden har kommunen plejeret på privatejede arealer, der er underlagt en fredning samt på gravhøje. Kommunen er desuden forpligtet til at sikre gunstig bevaringsstatus for de arter og naturtyper, som Natura 2000-områderne er udpeget for at beskytte. Størstedelen af naturen i Solrød Kommune ligger imidlertid på private matrikler, hvis ejere ikke nødvendigvis har de nødvendige ressourcer eller motivation til at foretage naturpleje. Solrød Kommune er derfor meget interesseret i at indgå partnerskaber med lodsejere, foreninger og andre frivillige om muligt i fællesskab at søge om medfinansiering fra relevante fonde og puljer til pleje af naturområderne i kommunen.

Naturhandleplaner

Det er kommunens opgave at udarbejde handleplaner for at realisere de mål, der er udstukket i de statslige Natura 2000-planer. De nuværende naturhandleplaner gælder for 2016-2021. Det er kommunens opgave i samarbejde med Naturstyrelsen og lodsejerne at udføre de planlagte tiltag i det omfang, det kan ske ved frivillige aftaler

Tilsyn

Registreringer i felten er en vigtig del af arbejdet på naturområdet.

6.3 Administrationsgrundlag på naturområdet

Solrød Kommunes administrationsgrundlag på naturområdet kan findes i Naturkvalitetsplan 2014-18^[18] og på kommunens hjemmeside^[19]. Administrationsgrundlaget beskriver kommunens opgaver på naturområdet og indeholder kommunens retningslinjer for, hvordan opgaverne inden for dette område skal løses.

Kompetencefordeling

Administrationsgrundlaget beskriver de områder, hvor Byrådet har overdraget bemyndigelsen til at træffe afgørelser til administrationen i Teknik og Miljø. Større sager af principiel karakter, der har stor betydning for kommunen, forelægges Økonomi-, Teknik- og Miljøudvalget.

Lovgrundlag

Administrationsgrundlaget vedrører hovedsageligt bestemmelserne i naturbeskyttelseslovens

- § 3 om beskyttet natur (heder, moser, ferske enge, strandenge, strandsumpe, overdrev, søer og vandløb).
- §§ 16-19 om bygge- og beskyttelseslinjer.

Administrationsgrundlaget vedrører desuden bestemmelserne i museumslovens

- § 29 a om beskyttelse af sten- og jorddiger, der ligger i landzone.

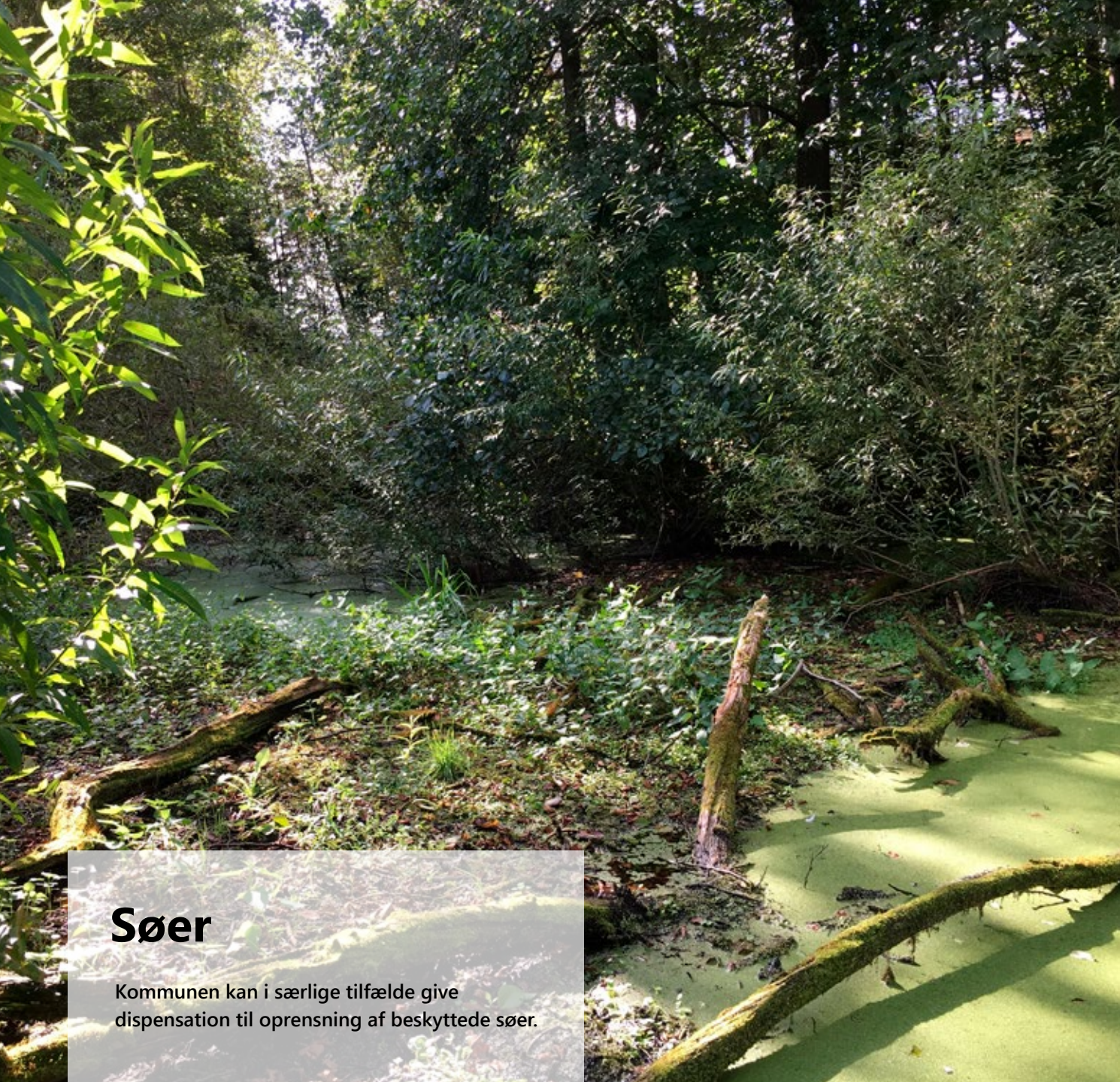
Desuden vurderes planer og projekters påvirkninger af Natura 2000-områder og bilag IV-arter jf. Bek. om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter samt Bek. om anmeldelsesordningen efter naturbeskyttelseslovens § 19b.

18 <https://www.solroed.dk/media/960154/naturkvalitetsplan-2014-2018-samlet-redigeret-15-12-14.pdf>

19 Indsæt link til hjemmeside

Beskyttede diger

Det er kommunen, som skal vurdere om et ansøgt tiltag kræver dispensation efter museumsloven eller anden lovgivning.

Søer

Kommunen kan i særlige tilfælde give dispensation til oprensning af beskyttede søer.

Det politiske råderum

Inden for naturområdets myndighedsbehandling er det politiske råderum forholdsvis begrænset, idet naturbeskyttelsesloven er en forbudslov. Det betyder, at der typisk søges dispensation til noget, der som udgangspunkt er forbudt, fx at ændre i et beskyttet naturområde.

Kommunen har kun mulighed for at dispensere fra loven, hvis det vurderes, at ændringen vil gavne naturtilstanden. Det er dog også muligt at dispensere til projekter, der tjener særlige samfundsmæssige interesser, som det fx er sket ved udvidelsen af Køge Bugt Motorvejen. Det er dog ikke nok, at der er påvist en væsentlig jordbrugsmæssig eller anden økonomisk eller rekreativ interesse i, at et indgreb finder sted.

Retningslinjer for afgørelser og sagsbehandling

Det fremgår af administrationsgrundlaget, hvad der normalt kan forventes henholdsvis tilladelse og afslag til. Der kan i helhedsvurderingen af den enkelte sag være forhold til anden planlægning, anden lovgivning, landskabelige hensyn eller andet, der betyder, at sagen kan få et andet udfald, eller at der kan stilles særlige vilkår for en tilladelse.

Enhver afgørelse skal baseres på en konkret vurdering, og der skal altid tages hensyn til de almindelige forvaltningsretlige krav om proportionalitet, lighed, pligtmæssigt skøn mv. Administrationsgrundlaget er opdelt i overensstemmelse med de pågældende paragraffer i naturbeskyttelsesloven og museumsloven. For hver paragraf er der i administrationsgrundlaget fastsat retningslinjer for, hvad der normalt gives afslag til, og i hvilke tilfælde en dispensation kan komme på tale.

6.4 Fokus i kommunale planer, projekter og offentlige samarbejder

- **Vi vil inkludere biodiversitet i kommunens planer, strategier og politikker:** Når vi skaber forandring med planer, strategier, politikker og konkrete projekter vil vi indarbejde hensyn til biodiversitet gennem løsninger, som skaber bedre sammenhæng mellem naturområder.

Solrød Kommunes byråd har i Planstrategi 2020 og Den Grønne Dagsorden^[20] lagt en ambitiøs linje for at sikre, at de fremtidige generationer i kommunen også skal kunne opleve et mangfoldigt dyre- og planteliv. Med "Det grønne Danmarkskort" vil Solrød Kommune arbejde for, at optimere betingelserne for dyr og planter og reservere arealer, så arter kan sprede sig og vi sikrer en god biodiversitet. Kommunens vedtagne politiske mål fremgår af afsnit 1.2.

Grønt Danmarkskort

Formålet med Grønt Danmarkskort er at skabe et sammenhængende landsdækkende naturnetværk på tværs af kommunegrænserne. Grønt Danmarkskort skal ses som et led i en forstærket indsats for større og bedre sammenhængen-

de naturområder i Danmark. Formålet er at bidrage til at opfylde FN's og EU's 2020 mål om at stoppe tilbagegangen i biodiversiteten. Målene er en vigtig agenda på verdensplan, da arter forsvinder hurtigere i dag end tidligere. Med ændringen af planloven i juni 2017 stilles der krav om, at kommuneplanen indeholder kort over og retningslinjer for varetagelse af naturbeskyttelsesinteresserne. Samlet set skal udpegninger udgøre Grønt Danmarkskort.

Solrød Kommune skal i perioden op til kommende kommuneplan 2021, arbejde med udpegningerne til Grønt Danmarkskort. Grønt Danmarkskort skal vise de områder hvor Byrådet vil arbejde for at skabe mere natur og gode sammenhænge mellem eksisterende værdifulde naturområder.

Natura 2000-områderne skal udgøre ryggraden i det grønne Danmarkskort. Herudover skal særlige naturbeskyttelsesinteresser udenfor Natura 2000-områderne udpeges. Der skal udpeges potentielle naturområder, som kan udvide eller være med til at skabe sammenhæng mellem eksisterende værdifulde naturområder. Desuden skal der udpeges naturområder, der kan bidrage til andre formål fx klimatilpasning, et bedre vandmiljø eller rekreation. Samtidig skal områderne i Solrød Kommune bindes sammen med naturområder i nabokommunerne.

Til grund for arbejdet ligger de nuværende udpegninger af naturområder og økologiske forbindelser, og de kommunale registreringer af §3-arealer og bilag IV-arter, som også ligger til grund for nærværende naturkvalitetsplan. Derudover er der udarbejdet anbefalinger til udpegningerne fra de lokale naturråd, som var en samling af benyttelses- og beskyttelsesinteresser på tværs af Lejre, Roskilde,

20 Link til planstrategi efter vedtagelse

I udgivelserne her kan der findes god inspiration til at tænke biodiversitet ind i byen

- GreenCities Oplæg til grøn norm 2.0, 2020^[1]
- Danva LAR – optimering af driftøkonomi, biodiversitet og rekreativ merværdi via plantevalg i vejbede^[2]
- Miljøstyrelsen Biodiversitet og grønne byer, 2014^[3]
- Naturstyrelsen Biodiversitet i byer, 2013^[4]

1 <https://dk.thegreencity.eu/wp-content/uploads/2020/02/Gron-Norm-2.0.pdf>

2 https://www.danva.dk/media/5715/lar-slutrapport_vudp_id_nr_822016.pdf

3 https://nst.dk/media/nst/9515712/kvadrat_indhold_biodiv_web_enkelt sider_reduceret.pdf

4 https://naturstyrelsen.dk/media/nst/66801/6_marts_Biodiv%20i%20byer_layout_SIGHA_WEB_4.pdf

Vartegn

Boligprojektet Green Hills, som er på vej ved Cordozavej, giver plads til grønne bakker, der rejser sig fra jorden mod himlen. Ejendommen forventes at stå færdig i 2022/2023. Projektet er udviklet ud fra kravene i den internationalt anerkendte DGNB-certificeringsordning, som bygger på en helhedsorienteret forståelse af bæredygtighed. Det er organisationen Green Building Council, arbejder med at forbedre bæredygtigheden i byggeriet såvel som i det omgivende miljø ved at udbrede den danske DGNB-certificeringsordning

Greve, Solrød og Køge Kommuner. Anbefalingerne inklusiv en række mindretalsudtalelser fra de lokale naturråd skal ses som vejledende for byrådet.

Andre planer og projekter

Der er desuden særlige styrker og muligheder i at samtænke natur- og biodiversitetsindsatser med kommunens ambitiøse klimaindsatser, bæredygtighedsstrategi, samt planer for klimatilpasning og kystsikring. Men også i forbindelse med byudviklingsprojekter kan der være store potentialer ved at tænke biodiversiteten ind i projekterne.

Samarbejder med staten og offentlige forsyningsvirksomheder

I Solrød Kommune findes store infrastrukturanlæg, som arealmæssigt udgør en betydelig del af kommunens areal. Infrastrukturalterneternes sidearealer kan være naturmæssigt betydningsfulde, og med den rette forvaltning kan de trafikale anlæg fungere som lineære spredningskorridorer for plante- og dyrelivet. I den nordlige del af Solrød Kommune er der fx forekomster af sjældne billearter fra sidearealer til Køge Bugt-motorvejen. Ved Solrød Landsby er der i

forbindelse med anlæg af Ringstedbanen lavet erstatningsbiotoper for bilag IV-arten markfirben. Baneanlægget kan potentielt knytte kommunens to kendte lokaliteter for markfirben ved hhv. Karlstrup kalkgrav og Solrød Landsby sammen.

I forvaltningen for de arter, som er knyttet til lysåbne og varme lokaliteter, er der i Solrød Kommune et særligt potentiale ved at indgå i samarbejder med Banedanmark og Vejdirektoratet om sikring og fremme af naturværdierne. I Miljøstyrelsens projekt InfraNatur^[21] kan der findes mere information om forvaltning af naturværdierne ved infrastrukturanlæggene.

Kommunen indgår allerede i dialog og samarbejder med Naturstyrelsen om forvaltningen af de naturområder, hvor staten er ejer, som Karlstrup Kalkgrav, Gl. Havdrup Mose, Karlstrup og Engstrup Moser. Naturkvalitetsplanen kan hjælpe med til at kvalificere dette samarbejde. På tilsvarende vis kan der indgås samarbejder med HOFOR og andre offentlige forsyningselskaber om sikring og fremme af naturværdierne på forsyningselskabernes arealer.

21 <https://mst.dk/natur-vand/natur/biodiversitet/natur-i-byen/>

6.5 Drift af kommunale arealer

- **Vi vil give plads til øget biodiversitet på kommunale arealer:** Solrød Kommune vil målrette driften af eksisterende naturområder med fokus på en større mangfoldighed af liv ved at fremme flere vilde blomster og værne om de gamle træer i vores vejkanter og grønne områder. Men vi vil også indtænke biodiversitet, mere vild og mindre styret/plejet natur, når vi udlægger nye områder til fx rekreative interesser og klimatilpasning.

Mange af kommunens arealer ligger i tilknytning til byerne. Det giver kommunen en særlig mulighed for at fremme naturen bynært, og dermed gøre naturen vedkommende helt tæt på borgernes hverdag. Byernes grønne områder med legepladser, sportspladser, støjvolde og strandparker udfylder en vigtig funktion for borgerne som rekreative og grønne åndehuller. Mangfoldige grønne områder giver også gevinster på anden vis. Flere forskningsstudier har vist at borgernes adgang til naturrige grønne områder giver øget trivsel, og har en direkte lindrende effekt på stress og traumer. Og et nyt dansk studie^[22] har vist, at børns opvækst i naturrige miljøer mindsker sandsynligheden for psykiatiske lidelser senere i livet.

Som oftest vil områderne være anlagt og driftet under hensyntagen til de rekreative værdier, men områderne er også væsentlige for biodiversiteten i byen. Med små ændringer af driften og et øget fokus på biodiversiteten ved anlæg vil det ofte være muligt at øge naturværdien betragteligt, og ydermere give flere oplevelser til brugerne af områderne. Det er værd at fremhæve at de gamle træer er helt centrale for biodiversiteten i byen. Men herudover er det områder-

nes variation, som er afgørende. Mens et område med store klippede og ensartede græsarealer har meget lav værdi for biodiversiteten, så har et område med vilde blomster, blomstrende buske, vandhuller, døde træstammer, sten og varme skrænter en høj værdi.

Ved anlæg af nye rekreative områder er det muligt at indtænke den mangfoldig i vegetation, terrænforskelle og fugtighed, som er fundamentet for at tilgodese biodiversiteten. Vilde blomstrende urter og træer fremmer også biodiversiteten på disse arealer.

Plejen af kommunens arealer foretages primært af kommunens eksterne entreprenør. Der er i aftalen med entreprenøren indskrevet, hvilke opgaver der udføres på de enkelte lokaliteter. Desuden føres der en løbende dialog med entreprenøren for at sikre den mest hensigtsmæssige pleje.

---

22 <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0013935120306836?dgcid=coauthor>

Forsøg med udsåning af engblanding ved Jersie Station

Ny blomstereng

Jersie Strands Grundejerforening og Solrød Kommune har i samarbejde og med tilskud fra forskønnelsepuljen istandsat et rekreativt areal ved Jersie Station. I stedet for rene græsflader blev der valgt at områderne skulle tilsås med en engblanding af hjemmehørende arter. Frøene blev sået i råjord, der er meget næringsfattig og som derfor giver gode betingelser for de sårbare engplanter.

I udgivelserne her kan der findes god inspiration til fremme af biodiversitet i vejkanter og vejbede:

- Natur360 Vejkanternatur – drejebog til øget biodiversitet i vejkanterne[1]
- Danva LAR – optimering af driftøkonomi, biodiversitet og rekreativ merværdi via plantevalg i vejbede[2]

1 https://natur360.dk/onewebmedia/Downloads/Vejkanternatur_en%20drejebog_vs1.pdf

2 https://www.danva.dk/media/5715/lar-slutrapport_vudp_id_nr_822016.pdf

I byerne er vejrabatterne ofte smalle, linjeformede arealer mellem vej, cykelstier, fortove og der skal være plads til trafikale anlæg, som skilte og lysreguleringer. Det grønne areal er reelt meget begrænset, men til gengæld er forholdene barske på grund af de tørre og saltrige forhold. Vejrabatterne kan derfor med et mere ekstensivt vedligehold give plads til nogle af strandens blomstrende planter som engelskgræs, bidende stenurt og gul snerre. I klimaprojekter kan der også indarbejdes blomstrende vejbede som en del af den lokale regnvandshåndtering.

Udenfor byerne er vejrabatterne bredere, og flere steder i Solrød Kommune er der bevaret gamle stynede piletræer langs de små landeveje. Vejrabatter og vejskrænter er iøjnefaldende grønne områder langs vejene. Områderne fungerer i nogen omfang som korridorer for spredning af dyr og planter i det åbne land ved at danne sammenhæng mellem de større naturområder. Med den rigtige forvalt-

ning kan områderne langs vejene bidrage til kommunens biodiversitet og være gode levesteder for arter knyttet til varme blomsterrige lokaliteter, ligesom de gamle vejtræer kan være levested for sjældne insekter, fugle og flagermus.

Studier viser at borgerne foretrækker vejbede med vilde planter frem for klassiske staudebeplantninger, når betydningen for biodiversiteten formidles aktivt.

6.6 Handleplan med mål og økonomi

Naturkvalitetsplanens konkrete mål og indsatser er indsat i handleplanen for planperioden 2020-2024. Handleplanen skal gøre det lettere at evaluere på kommunens arbejde for

planen. Der er angivet økonomiske overslag på de indsatser, som rækker ud over igangværende praksis. Handleplanen er vejledende og kan justeres inden for planperioden.

Igangsætning år	Område/omtalt i afsnit	Indsatser	Mål	Økonomisk overslag (anlæg og ekstern hjælp)
2020	Trylleskoven (afsnit 4.1)	Vurdering og justering af naturpleje (græsningen) i indhegningerne	Sikre en pleje med den rette balance mellem blomstrende urtelag, græsningstryk og anden dynamik	10.000 kr
	Trylleskoven (afsnit 4.1)	Overvågning af Argusblåfugl	Opdatering af viden om bestanden af den sjældne art	13.000 kr
	Trylleskoven (afsnit 4.1)	Fokus på bekæmpelse af rynket rose	Opfølgning på indsatser udført i 2019/2020	20.000 kr.
	Trylleskoven (afsnit 4.1)	Justere plejebeskrivelser til Forstas vedr. skovområdet	Sikre at forvaltningen sker efter nyeste anbefalinger om forvaltning af urørt skov.	
	Gammel Havdrup Mose (afsnit 4.1)	Overvågning af ynglende fugle i området.	Opdatering af viden om områdets sjældne arter	14.000 kr./årligt
	Stauings Ø (afsnit 4.1)	Sikre bekæmpelse af rynket rose, pileurt og andre invasive arter.	Udarbejde informationsmateriale til lodsejere og foretage tilsyn og opfølgning.	
	Hele kommunen (afsnit 4.2)	"Tryk af værktøjskassekort" til uddeling til primært private, institutioner og virksomheder.	Invitere aktørerne til samarbejde.	10.000 kr

Igangsætning år	Område/omtalt i afsnit	Indsatser	Mål	Økonomisk overslag (anlæg og ekstern hjælp)
2021	Trylleskoven (afsnit 4.1)	Justere plejebeskrivelser til Forstas vedr. overdrevet på vestsiden af Karlstrup strandvej	Sikre blomstring og nødvendige dynamikker	
	Trylleskoven (afsnit 4.1)	Igangsætte fokus på bekæmpelse af rynket rose i samarbejde med Solrød Strands Grundejerforening og Greve Kommune	Motivere fælles indsatser for bekæmpelse og engagere borgere om væsentlige naturindsatser	
	Gammel Havdrup Mose (afsnit 4.1)	Fokus på opretholdelse af afgræsning og udvidelse af græsningsarealer	Understøtte hensigtsmæssig pleje	
	Gammel Havdrup Mose (afsnit 4.1)	Sikre bekæmpelse af kæmpebjørneklo og andre invasive arter.	Foretage tilsyn og opfølgning overfor lodsejere	
	Gammel Havdrup Mose (afsnit 4.1)	Fokus på naturværdien af de gamle stynede piletræer langs markvejen til mosen.	Orienterer lodsejere	
	Jersie Mose (afsnit 4.1)	Undersøge mulighederne for at finansiere af et lavbundsprojekt	Forbedre natur, vandmiljø og klima ved genopretning af hydrologi og ekstensivering af drift af landbrugsarealer	

Igangsætning år	Område/omtalt i afsnit	Indsatser	Mål	Økonomisk overslag (anlæg og ekstern hjælp)
2021	Jersie Mose (afsnit 4.1)	Fokus på opretholdelse af afgræsning og udvidelse af græsningsarealer	Understøtte hensigtsmæssig pleje	
	Jersie Mose (afsnit 4.1)	Sikre bekæmpelse af kæmpe-bjørneklo og andre invasive arter.	Foretage tilsyn og opfølgning overfor lodsejere	
	Staunings Ø (afsnit 4.1)	Fokus på opretholdelse af afgræsning	Understøtte hensigtsmæssig pleje	
	Staunings Ø (afsnit 4.1)	Vurdere om plejebeskrivelser til Forstas vedr. hede- og overdrevsarealer skal justeres	Sikre blomstring og nødvendige dynamikker	
	Hele kommunen (afsnit 4.2)	Tage initiativ til at interesserede borgere kan blive uddannede til "naturambassadører"	Sikre at planen og særligt værktøjskasserne bliver formidlet bredt	
	Hele kommunen (afsnit 4.2)	Igangsætte overvågning og eftersøgning af markfirben og udarbejde forvaltningsplan	Tilvejebringe et kvalificeret grundlag for forvaltning af artens levesteder	75.000 kr.
	Hele kommunen (afsnit 4.2)	Igangsætte kampagne til borgerne om registrering af fund og indsatser for stor vandsalamander	Tilvejebringe viden om arten og engagere borgere om væsentlige naturindsatser	
	Hele kommunen (afsnit 4.2)	Foretage kortlægning af kommunale vejrabatter og grønne kommunale arealer i byerne med biodiversitetspotentiale.	Udarbejde et katalog til kvalificering af drift	75.000 kr.

2022-2024

Igang sætning år	Område/omtalt i afsnit	Indsatser	Mål	Økonomisk overslag (anlæg og ekstern hjælp)
	Trylleskoven (afsnit 4.1)	Igang sætte dialog med Naturstyrelsen og Københavns Kommune om mulighed for etablering af indhegning af den nordlige del af overdrev vest for Karlstrup Strandvej	Udvide områderne med naturtyperne hede og overdrev	20.000 kr til indhegning
	Gammel Havdrup Mose (afsnit 4.1)	Igang sætte dialog med lodsejere og Roskilde Kommune om udvidelse af græsningsarealer til højereliggende arealer	Udvide naturområdets størrelse	10.000 kr til landbrugs-konsulent
	Jersie Mose (afsnit 4.1)	Igang sætte dialog med lodsejere og Køge Kommune om udvidelse af græsningsarealer til højereliggende arealer	Udvide naturområdets størrelse	
	Stauings Ø (afsnit 4.1)	Undersøge muligheder for udvidelse af afgræsning	Understøtte hensigtsmæssig pleje i hht. Natura 2000-handleplanen	
	Gravhøjene nord for Solrød landsby (afsnit 4.1)	Indgå i dialog om indarbejdelse af tiltag for biodiversitet i den skitserede grønne forbindelse mod nord fra det nye byudviklingsområde ved Solrød Landsby	Skabe forbindelse mellem markfirbenlokalitet ved Solrød Byvej, gravhøjene og Karlstrup Kalkgrav	
	Karlstrup Kalkgrav (afsnit 4.1)	Igang sætte dialog med lodsejere og Naturstyrelsen om konvertering af driftsarealer til naturarealer i randområdet til kalkgraven	Udvide naturområdets størrelse	
	Hele kommunen (afsnit 4.2)	Igang sætte dialog med menighedsrådene ved kommunens kirker om eftersøgning af sjældne og truede arter på kirkernes jorde	Tilvejebringe viden om sjældne arter som kan danne grundlag for indarbejdning af naturhensyn i kirkernes driftsplaner	75.000 kr.
	Hele kommunen (afsnit 4.2)	Gennemføre registrering af kommunens beskyttede naturområder, herunder eftersøgning af spidssnudet frø og stor vandsalamander	Opdatering af viden om de beskyttede naturtyper	150.000 kr.

7 Litteratur- og lovhenvvisninger

Artsfredningsbekendtgørelsen, BEK nr. 1466 af 06/12/2018,

<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=205522>

Associations between growing up in natural environments and subsequent psychiatric disorders in Denmark, Elsevier2020, Kristine Engemann, Jens-Christian Svenning, Lars Arge, Jørgen Brandt, Christian Erikstrup, Camilla Geels, Ole Hertel, Preben Bo Mortensen, Oleguer Plana-Ripoll, Constantinos Tsirogiannis, Clive E. Sabel, Torben Sigsgaard, Carsten Bøcker Pedersen, <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0013935120306836?via%3Dihub>

Bekendtgørelse af lov om drift af landbrugsjorder (Driftloven), LBK nr 103 af 03/02/2020 med senere ændringertil forskriften,

<https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2020/103>

Bekendtgørelse af lov om miljømål m.v. for vandforekomster og internationale naturbeskyttelsesområder (Miljømålsloven), LBK nr 119 af 26/01/2017 med senere ændringer til forskriften,

<https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2017/119>

Bekendtgørelse om anmeldelsesordningen efter naturbeskyttelseslovens § 19b og skovlovens § 17, BEK nr 1105 af 12/08/2016 med senere ændringer til forskriften,

<https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2016/1105>

Bekendtgørelse om beskyttede naturtyper, BEK nr 1067 af 21/08/2018 med senere ændringer til forskriften,

<https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2018/1067>

Bekendtgørelse om bygge- og beskyttelseslinjer, BEK nr 1066 af 21/08/2018 med senere ændringer til forskriften,

<https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2018/1066>

Bekendtgørelse om pleje af fredede arealer og tilsyn, BEK nr 924 af 27/06/2016 med senere ændringer til forskriften,

<https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2016/924>

Bekendtgørelse om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter (Habitatbekendtgørelsen), BEK nr 1595 af 06/12/2018 med senere ændringer til forskriften,

<https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2018/1595>

Biodiversitet i Byen, Natur og Museum, 54. årg. nr. 1, 2015, Sell, H. og Hansen, Morten DD.

Biodiversitet i byer – forslag til synergier mellem biodiversitet og byudvikling, Habitats 2013

Biodiversitet og grønne byer, Miljøstyrelsen 2014,

https://nst.dk/media/nst/9515712/kvadrat_indhold_biodiv_web_enkeltsider_reduceret.pdf

Biodiversitetskort for Danmark, DCE 2014, Ejrnæs, R., Petersen, A.H., Bladt, J., Bruun, H.H., Moeslund, J.E., Wiberg-Larsen, P. & Rahbek, C. 2014. Biodiversitetskort for Danmark. Udviklet i samarbejde mellem Center for Makroøkologi, Evolution og Klima på Københavns Universitet og Institut for Bioscience ved Aarhus Universitet. Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, 96 s. - Videnskabelig rapport fra DCE - Nationalt Center for Miljø og Energi nr. 112

<http://dce2.au.dk/pub/SR112.pdf>

Den danske rødliste 2019, Moeslund, J.E., Nygaard, B., Ejrnæs, R., Bell, N., Bruun, L.D., Bygebjerg, R., Carl, H., Damgaard, J., Dylmer, E., Elmeros, M., Flensted, K., Fog, K., Goldberg, I., Gønget, H., Helsing, F., Holmen, M., Jørum, P., Lissner, J., Læssøe, T., Madsen, H.B., Misser, J., Møller, P.R., Nielsen, O.F., Olsen, K., Sterup, J., Søchting, U., Wiberg-Larsen, P. og Wind, P. 2019. Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi.
www.redlist.au.dk

EU's biodiversitetsstrategi for 2020, Europa-kommissionen 2011,
https://ec.europa.eu/environment/pubs/pdf/factsheets/biodiversity_2020/2020%20Biodiversity%20Factsheet_DA.pdf

Handlingsplan for FN's verdensmål, Regeringen 2017,
<https://www.verdensmaalene.dk/sites/default/files/filarkiv/PDF/Danmarks%20handlingsplan%20for%20FN-verdensmaalene.pdf>

Kirkernes jorde kan danne fællesskab,
https://issuu.com/danskekirkersraad/docs/kirkernes_jorder_24_sider_web

Kommuneplan 2017-2029, Solrød Kommune,
<https://kommuneplan.solrod.dk/>

LAR – optimering af driftøkonomi, biodiversitet og rekreativ merværdi via plantevalg i vejbede, Danva 2019, https://www.danva.dk/media/5715/lar-slutrapport_vudp_id_nr_822016.pdf

Lov om naturbeskyttelse (Naturbeskyttelsesloven), LBK nr. 240 af 13/03/2019 med senere ændringer til forskriften,
<https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2019/240>

Lov om planlægning (Planloven), LBK nr. 287 af 16/04/2018 med senere ændringer til forskriften,
<https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2018/287>

Museumsloven, LBK nr 358 af 08/04/2014 med senere ændringer til forskriften, <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2014/358>

Naturkvalitetsplan 2014-18, Solrød Kommune,
<https://www.solrod.dk/media/960154/naturkvalitetsplan-2014-2018-samlet-redigeret-15-12-14.pdf>

Naturtilstand på terrestriske naturarealer, DMU 2009, Fredshavn, J.R., Nygaard, B. & Ejrnæs, R. 2009. Naturtilstand på terrestriske naturarealer – besigtigelser af § 3-arealer. Danmarks Miljøundersøgelser, Aarhus Universitet. 46 s. – Faglig rapport fra DMU nr. 736.
<http://www.dmu.dk/Pub/FR736.pdf>

Natura 2000-plan 2016-2021, Ølsemagle Strand og Staunings Ø, Natura 2000-område 147, Habitatområde H130, Miljø- og Fødevareministeriet, Naturstyrelsen, 2016,
https://mst.dk/media/130699/147_n2000plan_2016-21.pdf

Natura 2000-plan 2016-2021, Gammel Havdrup Mose, Natura 2000-område 150, Fuglebeskyttelsesområde F103, Miljø- og Fødevareministeriet, Naturstyrelsen, 2016,
<https://mst.dk/media/120201/150plan.pdf>

Natura 2000-handleplan 2016-2021, Ølsemagle Strand og Staunings Ø, Natura 2000-område 147, Habitatområde H130, Køge og Solrød Kommuner, 2016,
https://www.solrod.dk/media/2719238/natura-2000-handleplan-for-oelsemagle-strand-2016-21_020317.pdf

Natura 2000-handleplan 2016-2021, Gammel Havdrup Mose, Natura 2000-område 150, Fuglebeskyttelsesområde F103, Roskilde og Solrød Kommuner, 2016,
https://www.solrod.dk/media/2719237/natura-2000-handleplan-gl-havdrup-mose-2016-2021_endelig-2-1.pdf

Naturkapital for danske kommuner, DCE 2017, Skov, Fl., Bladt, J., Dalby, L., Nygaard, B. & Ejrnæs, R. 2017. Naturkapitalindeks for danske kommuner. Metodebeskrivelse og guide. Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, 18 s. - Teknisk rapport fra DCE - Nationalt Center for Miljø og Energi nr. 92
<http://dce2.au.dk/pub/TR92.pdf>

Oplæg til grøn norm 2.0, GreenCities 2020,
<https://dk.thegreencity.eu/wp-content/uploads/2020/02/Gron-Norm-2.0.pdf>

Parcelhushaven - en del af byens natur, DCE 2014, Petersen, L.K., Levin, G., Ejrnæs, R., Zandersen, M. Jensen, A. & Brunbjerg, A.K. 2014. Parcelhushaven - en del af byens natur. Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, 88 s. - Videnskabelig rapport fra DCE - Nationalt Center for Miljø og Energi nr. 90.
<http://www.dce2.dk/pub/SR90.pdf>

Rådets direktiv 92/43/EØF af 21. maj 1992 om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter (habitatdirektivet),
Rådets direktiv 79/409/EØF af 2. april 1979 om beskyttelse af vilde fugle (fuglebeskyttelsesdirektivet), https://ec.europa.eu/environment/nature/legislation/birdsdirective/index_en.htm

Udvikling af en High Nature Value (HNV) indikator, DCE 2012, Ejrnæs, R., Skov, F., Bladt, J., Fredshavn, J.R. & Nygaard, B. 2012. Udvikling af en High Nature Value (HNV) indikator. Rangordning af arealer efter naturværdi og potentiale. Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, 40 s. - Videnskabelig rapport fra DCE - Nationalt Center for Miljø og Energi nr. 40 <http://www.dmu.dk/Pub/SR40.pdf>

Vejkanstnatur – drejebog til øget biodiversitet i vejkanterne, Natur360 2020, https://natur360.dk/onewebmedia/Downloads/Vejkantsnatur_en%20drejebog_vs1.pdf

Vejledning om naturbeskyttelseslovens § 3-beskyttede naturtyper, 2019, Miljøstyrelsen,
<https://www2.mst.dk/Udgiv/publikationer/2019/12/978-87-7038-139-0.pdf>

Vejledning om håndhævelse af naturbeskyttelsesloven, planloven og byggeloven, 2007, Erhvervs- og Byggestyrelsen og Skov- og Naturstyrelsen,
http://www.naturstyrelsen.dk/NR/rdonlyres/630C24F6-9232-42C3-B0CB-CA085EE12E9E/41455/vejled_hands.pdf

Vejledning om beskyttede sten- og jorddiger, Kulturarvsstyrelsen, 2009,
http://www.kulturarv.dk/fileadmin/user_upload/kulturarv/publikationer/emneopdelt/arkaeologi/digevejl/digevejledning.pdf

Virkemiddelkatalog for natur, Aarhus Universitet, 2019, Ejrnæs R, Bruun HH, Heilmann-Clausen J, Strandberg B. Virkemiddelkatalog for natur: De vigtigste mål i biodiversitetsforvaltningen og deres tilhørende virkemidler. Aarhus Universitet, 2019.
https://static-curis.ku.dk/portal/files/235074225/virkemiddelkatalog_for_natur.pdf

8 Illustrationsliste

Illustrationer fremstillet til publikationen er ikke medtaget, medmindre de indeholder data fra andre kilder.

Forside; Argus-blåfugl; fotograf Nikolaj Noel Christensen

Side 4; Butsnudet frø; Fotograf Rikke Milbak

Side 6-7; Trylleskoven; Fotograf Martin Nystrup Rasmussen

Side 8; Græsland; Fotograf Rikke Milbak

Side 10; Verdensmålssymboler; Handlingsplan for FN's verdensmål, Regeringen 2017

Side 11; Stregbredpande på bakkenellike, Fotograf Rikke Milbak

Side 12; Skægmejse i tagrør; Fotograf Thomas Kehlet

Side 13; Broen fra Jersie Strandpark til Staunings Ø; Fotograf Solrød Kommune

Side 14; Våbenskjoldet; Solrød Kommunes hjemmeside

Side 15; Urørt skovmose; Fotograf Rikke Milbak

Side 16; Nikkende kobjælde; Fotograf Rikke Milbak

Side 17; Rørhøg; Fotograf Thomas Kehlet

Side 18; Lagunen; Fotograf Ib Søgaard

Side 19; Trævlekrone; Fotograf Anders Adams

Side 20; Sumphullæbe; Fotograf Thomas Kehlet

Side 21; Strandnellike; Fotograf Vojtěch Zavadil, Wikimedia Commons

Side 22; Spidssnudet frø; Fotograf Thomas Kehlet

Side 23; Artssymboler; Den danske rødliste 2019. Markfirben; Fotograf Thomas Kehlet

Side 24-25; Rødben, Gravand, Spidssnudet frø, Sumphullæbe, Kalkvokshat, Markfirben, Dværgterne; Fotograf Thomas Kehlet. Ræv, Gul evighedsblomst, Vandflagermus; Fotograf Rikke Milbak. Rank frøstjerne; Fotograf Vojtěch Zavadil, Wikimedia Commons. Stor vandsalamander; Fotograf Piet Spaans, Wikimedia Commons. Skjoldkorallav; Fotograf Jóhannesbjarki, Wikimedia Commons. Engsnarre; Fotograf Isle of Man Government, Wikimedia Commons. Strandnellike; Fotograf Vojtěch Zavadil, Wikimedia Commons. Argus-blåfugl; fotograf Nikolaj Noel Christensen. Græshumle; Fotograf Arnstein Staverløkk, Wikimedia Commons. Husmår; Fotograf Bohuš Čičel, Wikimedia Commons. Grynet dugrosetlav; Fotograf Sovicaa996, Wikimedia Commons

Side 26; Spelsaufår; Fotograf Rikke Milbak

Side 27; Solrød Kommunens naturkapital; Naturkapital for danske kommuner, DCE 2017

Side 29; Rørgræsser; Fotograf Rikke Milbak

Side 31; Kernebider; Fotograf Rikke Milbak

Side 32; Artsscorekort; Biodiversitetskort for Danmark, DCE 2014. Solrød Strand; Fotograf Maria Astrup Skov

Side 33; Jersie Mose; Fotograf Thomas Kehlet. Kort lokal prioritering; Biodiversitetskort for Danmark, DCE 2014

Side 34; Ortofoto; Data fra Styrelsen for Dataforsyning og Effektivisering, juni 2020

Side 36; Ortofoto; Data fra Styrelsen for Dataforsyning og Effektivisering, juni 2020. Græssende kreaturer i Gammel Havdrup Mose; Fotograf Thomas Kehlet

Side 38; Ortofoto; Data fra Styrelsen for Dataforsyning og Effektivisering, juni 2020. Græssende kreaturer i den sydøstligste del af Jersie Mose; Fotograf Thomas Kehlet

Side 40; Ortofoto; Data fra Styrelsen for Dataforsyning og Effektivisering, juni 2020. Staunings Ø; Fotograf Thomas Kehlet

Side 42; Ortofoto; Data fra Styrelsen for Dataforsyning og Effektivisering, juni 2020. Gravhøjene nord for Solrød Landsby; Fotograf Bertil Jacobi

Side 44; Gammel Havdrup Mose; Fotograf Erik Mandrup Jacobsen. Almindelig blåfugl; Fotograf Rikke Milbak

Side 46, Gul evighedsblomst; Fotograf Rikke Milbak

Side 47; Ortofoto; Data fra Styrelsen for Dataforsyning og Effektivisering, juni 2020

Side 48; Ortofoto; Data fra Styrelsen for Dataforsyning og Effektivisering, juni 2020. Vibe; Fotograf Thomas Kehlet

Side 49; Majgøgeurt; Fotograf Rikke Milbak. Ortofoto; Data fra Styrelsen for Dataforsyning og Effektivisering, juni 2020

Side 50; Ortofoto; Data fra Styrelsen for Dataforsyning og Effektivisering, juni 2020. Almindelig ryle; Fotograf Thomas Kehlet

Side 51; Ortofoto; Data fra Styrelsen for Dataforsyning og Effektivisering, juni 2020. Kalkvokshat; Fotograf Thomas Kehlet

Side 52; Engsnarre; Fotograf Ron Knight, Wikimedia Commons. Ortofoto; Data fra Styrelsen for Dataforsyning og Effektivisering, juni 2020

Side 53; Ortofoto; Data fra Styrelsen for Dataforsyning og Effektivisering, juni 2020. Liden klokke, Fotograf Rikke Milbak

Side 54; Markfirben; Fotograf Thomas Kehlet

Side 55; Spidssnudet frø; Fotograf Thomas Kehlet. Stor vandsalamander; Fotograf Piet Spaans, Wikimedia Commons

Side 56; Vandflagermus; Fotograf Rikke Milbak

Side 57; Kirke Skensved kirke; Fotograf Thomas Kehlet

Side 58-59; Græssende kreatur; Fotograf Rikke Milbak

Side 60; Rynket rose; Fotograf Thomas Kehlet

Side 61; Sildig gyldenris; Fotograf Rikke Milbak

Side 62; Trylleskoven Strand i 2019 før bekæmpelse af rynket rose; Fotograf Frederik Axel Møller

Side 63; Trylleskoven Strand i 2020 efter bekæmpelse af rynket rose; Fotograf Frederik Axel Møller

Side 64; Vild plæne; Fotograf Rikke Milbak

Side 67; Næsehornsбилe; Fotograf Loki 66, Wikimedia Commons. Liden klokke, Butsnudet frø; Fotograf Rikke Milbak. Gul Snerre; Fotograf Lasse Edlev

Side 69; Vand i haven, Blomstrende buske, Stammer af fældede træer; Fotograf Rikke Milbak. Strandens vilde planter; Fotograf Lasse Edlev

Side 71; Agerhumle, Barn med skrubtudse, Blomstrende hegn, stammer, bihotel; Fotograf Rikke Milbak. Vilde blomster bymiljø; Fotograf Frederik Axel Møller

Side 73; Solsikker, Fældet stamme; Fotograf Rikke Milbak. Vilde blomster bymiljø; Fotograf Frederik Axel Møller

Side 74-75; Virksomhedsareal, Blomstrende bryn, Engforglemmigej, Urbant opholdsareal; Fotograf Rikke Milbak. Silkehale; Fotograf Thomas Riedel

Side 77; Ørstedes udearealer; Fotograf Habitats. Skilt vild plæne; Fotograf Rikke Milbak

Side 79; Skovrandøje, Skovskarnbasse, Admiral; Fotograf Rikke Milbak. Vibe; Fotograf Thomas Kehlet. Udgået eg; Fotograf Henriette Bjerregaard

Side 81; Badende kreaturer, Stynet pil, Dagpåfugleøje; Fotograf Rikke Milbak

Side 83; Bihotel, Dagpåfugleøje, Egern, Bøgenonne, Grøn Guldbasse, Hængende klyngekugle; Fotograf Rikke Milbak

Side 85; Barn med grøn guldbasse, Udendørs læringsrum, Kvas, Blomstrende brombær; Fotograf Rikke Milbak

Side 87; Vandflagermus, Skovskade, Lille ildfugl, Vandfad; Fotograf Rikke Milbak. Solrød Landsby Kirke; Fotograf Thomas Kehlet

Side 89; Vild blomstereng, Karlstrup Kirkegård, Græssende islænderhest; Fotograf Rikke Milbak

Side 90-91; Natura 2000-område Ølsemagle strand og Staunings Ø; Fotograf Thomas Kehlet

Side 93; Naturtilsyn; Fotograf Rikke Milbak

Side 94; Stendige i skov; Fotograf Rikke Milbak

Side 95; Tilvokset sø; Fotograf Rikke Milbak

Side 97; Visualisering Green Hills; Balder Danmark a/s

Side 98; Ny blomstereng ved Jersie Station; Fotograf Maria Astrup Skov

Side 100-101; Vildt vejbed; Fotograf Rikke Milbak

Bagsidefoto; Vild strandhave; Fotograf Lasse Edlev

Bilag 1

Opgørelse af fund og forekomster af bilag IV-arter og rødlistede arter i Solrød Kommune siden år 2010.

Arter markeret med * under rødliste er Bilag IV arter.

Artsgruppe	Dansk navn	Videnskabeligt navn	Rødliste	Kendte lokaliteter i Solrød
Fugle	Hættemåge	<i>Chroicocephalus ridibundus</i>	EN	Gl. Havdrup Mose
Krybdyr	Markfirben	<i>Lacerta agilis</i>	VU*	Karlstrup Kalkgrav, Solrød Byvej
Fugle	Engsnarre	<i>Crex crex</i>	VU	Engstrup og Karlstrup Moser (sandsynligt ynglende 2012), Karlstrup Mose (muligt ynglende 2014), Jersie Mose (muligt ynglende 2020).
Fugle	Rørdrum	<i>Botaurus stellaris</i>	VU	Gl. Havdrup Mose
Fugle	Gravand	<i>Tadorna tadorna</i>	VU	Gl. Havdrup Mose
Fugle	Toppet lappedykker	<i>Podiceps cristatus</i>	VU	Gl. Havdrup Mose
Fugle	Vibe	<i>Vanellus vanellus</i>	VU	Gl. Havdrup Mose
Fugle	Nattergal	<i>Luscinia luscinia</i>	VU	Gl. Havdrup Mose
Fugle	Grønbenet rørhøne	<i>Gallinula chloropus</i>	VU	Gl. Havdrup Mose
Fugle	Blishøne	<i>Fulica atra</i>	VU	Gl. Havdrup Mose
Fugle	Gulbug	<i>Hippolais icterina</i>	VU	Gl. Havdrup Mose
Fugle	Dværgterne	<i>Sternula albifrons</i>	VU	Staunings Ø (2010/2014/2016)
Fugle	Taffeland	<i>Aythya ferina</i>	VU	Gl. Havdrup Mose
Fugle	Skeand	<i>Spatula clypeata</i>	VU	Gl. Havdrup Mose
Fugle	Atlingand	<i>Spatula querquedula</i>	VU	Gl. Havdrup Mose
Snudebiller	Snudebille sp	<i>Gymnetron melas</i>	VU	Restareal ml. Tåstrupvej, Ringstedbanen og Køge Bugt Motorvejen
Bladbiller	Bladbille sp	<i>Longitarsus pulmonariae</i>	VU	Restareal ml. Tåstrupvej, Ringstedbanen og Køge Bugt Motorvejen
Svampe	Kalk-vokshat	<i>Hygrocybe calciphila</i>	VU	Karlstrup Kalkgrav (2013)
Svampe	Næbbet mørkhat	<i>Psathyrella rostellata</i>	VU	Karlstrup Mose (2009)
Mosser	Kruset hårmund	<i>Trichostomum crispulum</i>	VU	Karlstrup Kalkgrav
Padder	Spidssnudet frø	<i>Rana arvalis</i>	NT*	Udbredt i kommunen - primær-områder: Gl. Havdrup mose, Trylleskoven, Engstrup og Karlstrup Moser, Jersie Mose, Maglemosen
Pattedyr	Husmår	<i>Martes foina</i>	NT	Villaområdet Solrødstrand
Pattedyr	Ilder	<i>Mustela putorius</i>	NT	Hyllemose (Åmarken), Engstrup Mose (Cementvej)
Pattedyr	Lækat	<i>Mustela erminea</i>	NT	Firemileskoven
Pattedyr	Vandspidsmus	<i>Neomys fodiens</i>	NT	Staunings Ø
Pattedyr	Brud	<i>Mustela nivalis</i>	NT	Engstrup og Karlstrup Moser
Pattedyr	Ræv	<i>Vulpes vulpes</i>	NT	Skensved Å, Firemileskoven, Engstrup og Karlstrup Moser, Gl. Havdrup, hele kystbåndet

Udtræk udført i Naturdata, Naturbasen, Svampeatlas og DOFbasen den 07-04-2020

Oplysninger fra Naturbasen videregives efter licensaftale E11/2017.

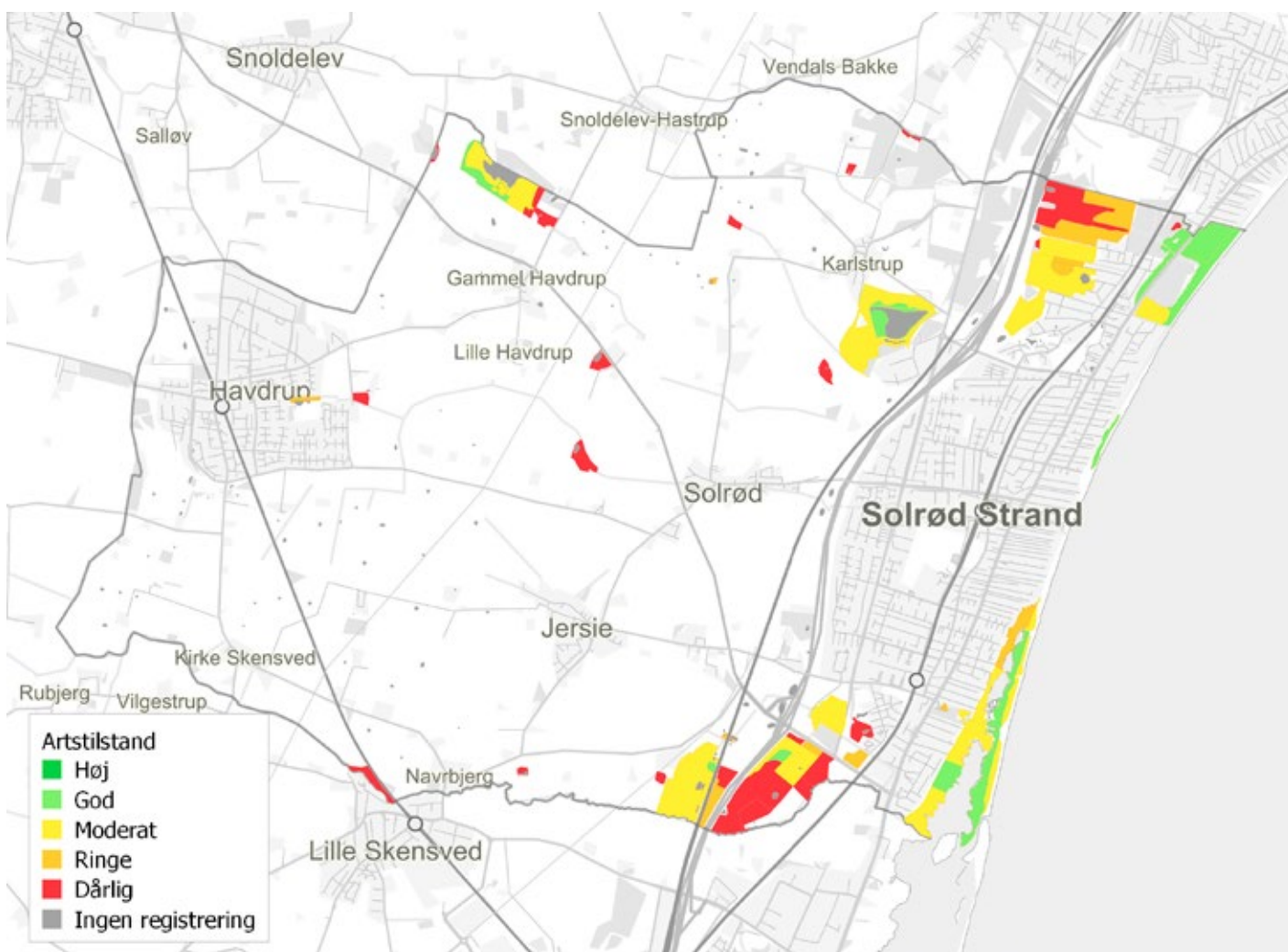
For fugle er der lavet udtræk fra Dof-basen af forekomst af ynglende rødlistede arter i Solrød Kommune fra 2010-2020.

Dof har bekræftet formodede og mulige ynglefund af engsnarre. Dof har oplyst at der ikke findes hemmeligholdte data for Solrød Kommune.

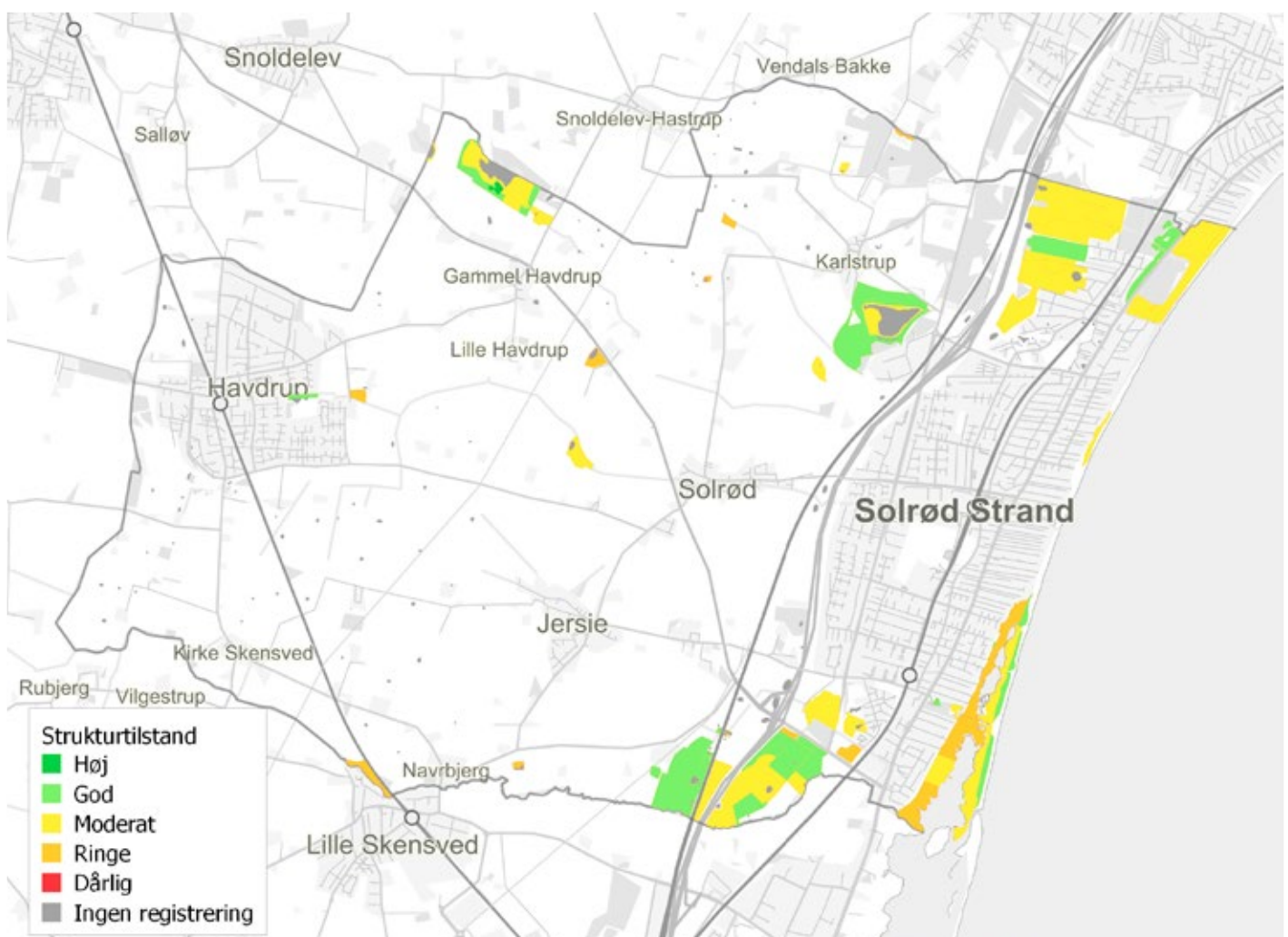
Artsgruppe	Dansk navn	Videnskabeligt navn	Rødliste	Kendte lokaliteter i Solrød
Fugle	Rødben	<i>Tringa totanus</i>	NT	Gl. Havdrup Mose
Fugle	Gøg	<i>Cuculus canorus</i>	NT	Gl. Havdrup Mose
Fugle	Rørspurv	<i>Emberiza schoeniclus</i>	NT	Gl. Havdrup Mose
Fugle	Rørsanger	<i>Acrocephalus scirpaceus</i>	NT	Gl. Havdrup Mose
Fugle	Troldand	<i>Aythya fuligula</i>	NT	Gl. Havdrup Mose
Padder	Butsnudet frø	<i>Rana temporaria</i>	NT	Primærområder: Gl. Havdrup mose, Karlstrup Kalkgrav, Engstrup og Karlstrup Moser, Jersie Mose, Maglemosen
Dagsommerfugle	Argus-blåflugl	<i>Plebejus argus</i>	NT	Trylleskoven hede/overdrev
Bier	Græshumle	<i>Bombus rudericus</i>	NT	Trylleskoven strand
Karplanter	Sumphullæbe	<i>Epipactis palustris</i>	NT	Karlstrup kalkgrav)
Karplanter	Dueskabiose	<i>Scabiosa columbaria</i>	NT	Trylleskoven, stranden fra Østre Strandvej og nordpå
Karplanter	Strandnellike	<i>Dianthus superbus</i>	NT	Engstrup og Karlstrup Moser
Karplanter	Gul evighedsblomst	<i>Helichrysum arenarium</i>	NT	Trylleskoven hede/overdrev
Karplanter	Nældesilke	<i>Cuscuta europaea</i>	NT	Engstrup og Karlstrup Moser
Karplanter	Rank frøstjerne	<i>Thalictrum simplex</i>	NT	Gl. Havdrup Mose
Karplanter	Vibefedt	<i>Pinguicula vulgaris</i>	NT	Karlstrup Kalkgrav
Laver	Skjold-korallav	<i>Stereocaulon vesuvianum</i>	NT	Kirke Skensved Kirke (2019)
Laver	Grynet dugrosetlav	<i>Physconia enteroxantha</i>	NT	Solrød Kirke (2018)
Mosser	Butbladet hindemos	<i>Gyrowesia tenuis</i>	NT	Karlstrup Kalkgrav
Mosser	Mur-Langnæb	<i>Rhynchostegium murale</i>	NT	Karlstrup Kalkgrav
Pattedyr	Vandflagermus	<i>Myotis daubentonii</i>	LC*	Engstrup og Karlstrup Moser, Karlstrup Kalkgrav, Jersie Mose
Pattedyr	Skimmelflagermus	<i>Vespertilio murinus</i>	LC*	Villaområdet Solrødstrand, Engstrup og Karlstrup Moser, Karlstrup Kalkgrav, Solrød Bæk, Magleengen, Jersie Mose
Pattedyr	Brunflagermus	<i>Nyctalus noctula</i>	LC*	Engstrup og Karlstrup Moser, Karlstrup Kalkgrav
Pattedyr	Dværgflagermus	<i>Pipistrellus pygmaeus</i>	LC*	Firmileskoven, Solrød Bæk, Jersie Mose, Magleengen
Pattedyr	Sydflagermus	<i>Eptesicus serotinus</i>	LC*	Engstrup og Karlstrup Moser, Solrød bæk
Padder	Stor Vandsalamander	<i>Triturus cristatus</i>	LC*	Udbredt i kommunen - primærområder: Havdrup, Kirke Skensved, Engstrup og Karlstrup Moser, Karlstrup kalkgrav, Gl. Havdrup mose

Bilag 2

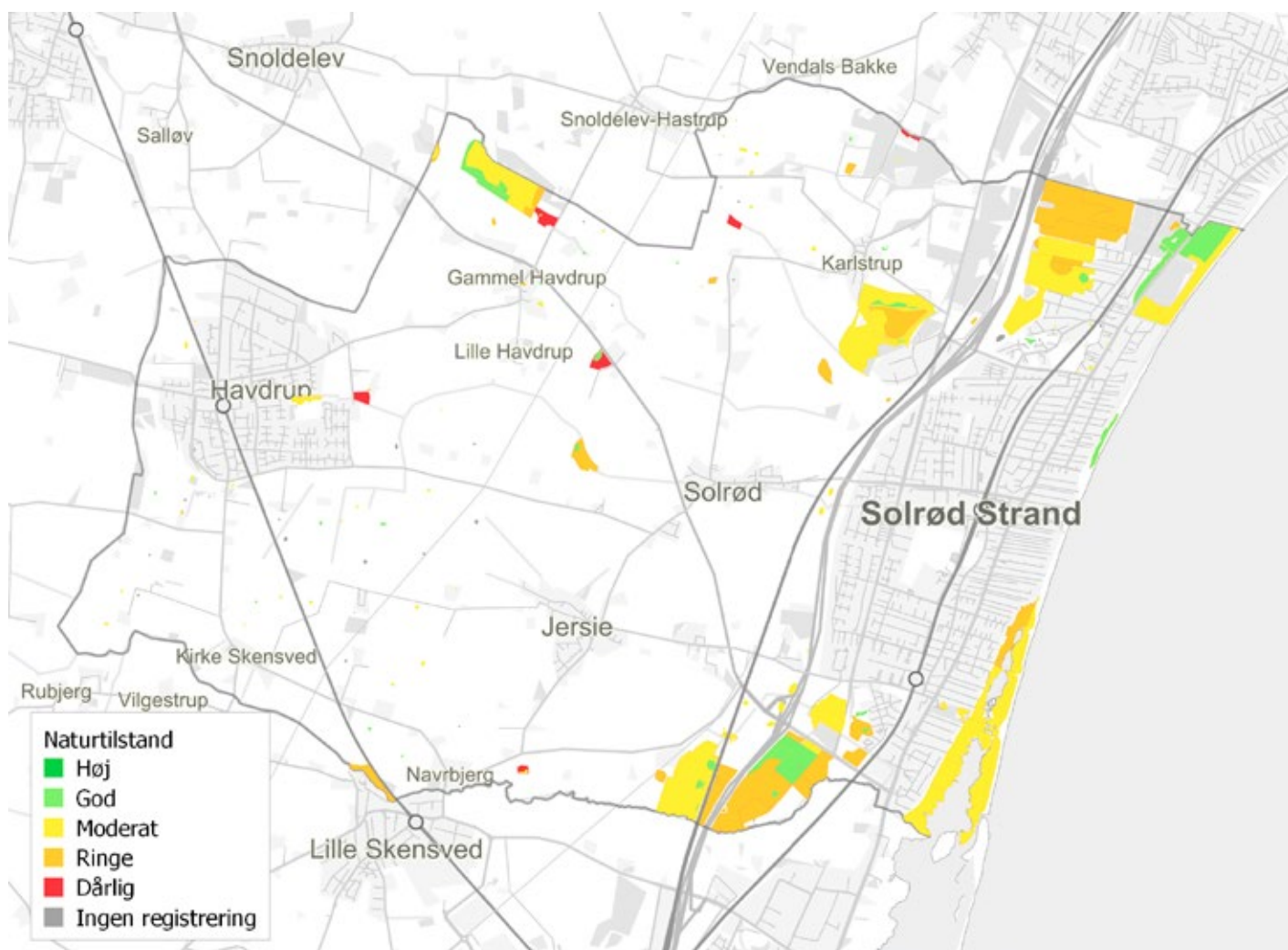
Resultater fra Solrød kommunes overvågning af §3-naturområder i 2018.

Artsindekset fortæller, om der findes et mangfoldigt og naturligt planteliv på lokaliteten, og dermed indirekte om naturområdet kan understøtte et rigt dyreliv, fx af sommerfugle.

Strukturtilstanden fortæller, om arealets fysiske tilstand, såsom graden af dræning, tilgroning og forurening, understøtter de plantesamfund (og ofte også dyresamfund), der er karakteristiske for naturtypen.

Artsindeks- og strukturindeks danner tilsammen områdets naturtilstandsindeks, som fortæller om arealets samlede naturværdi.

Solrød Kommune
Solrød Center 1
2680 Solrød Strand
www.solrod.dk